Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

Baktalórántháza

2017.05.24.

Tartalom

Vezetői összefoglaló 2
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz .. 3
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata 4
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása 7
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése 8
4.1 Helyzetfeltárás 8
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések 22
4.3 A HFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások 23
4.4 SWOT 26
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása 28
5. Horizontális célok 30
5.1 Esélyegyenlőség 30
5.2 Fenntarthatóság 31
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása 32
7. A stratégia beavatkozási logikája 33
7.1 A stratégia jövőképe 33
7.2 A stratégia célhierarchiája 33
8. Cselekvési Terv 35
8.1 A beavatkozási területek/intézkedések leírása 35
8.2 Együttműködések 59
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei 60
8.4. Kommunikációs terv 67
8.5. Monitoring és értékelési terv 68
9. Indikatív pénzügyi terv 70

Vezetői összefoglaló

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület Akciócsoport Helyi Fejlesztési Stratégiája 15 tagtelepülésre terjed ki. A települések négy járáshoz (Baktalórántházi, Nyíregyházi, Kisvárdai, Vásrosnaményi) tartoznak. A 15 településből 12 település komplex fejlesztendő, míg kettő kedvezményezett besorolású járáshoz tartozik. A térség Szabolcs megye és a Nyírség közepén helyezkedik el. A térségben meghatározó ágazat a mezőgazdaság, kiemelkedő a zöldség és gyümölcstermesztés. Állattenyésztési területen a baromfiágazat és a méhészet jelentős bevételeket termel. Magas a térség erdősültségi szintje, ebből adódóan szinte valamennyi településen található kisebb-nagyobb fafeldolgozással foglalkozó vállalkozás. A településeken a nagyobb létszámot foglalkoztatni képes ipari jellegű vállalkozások száma alacsony. Turisztikai szempontból a térség lehetőségei kiaknázatlanok. A meglévő turisztikai attrakciók fejlesztésre szorulnak, hiányosak, elavultak.

A térség lakosságszáma, az országos és megyei statisztikai mutatókhoz mérten kisebb mértékben, de csökken. A kistelepülések elöregednek, a születések száma kevés, a fiatalabb korosztály pedig folyamatosan elvándorol. A vállalkozók száma a megyei átlaghoz képest is alacsony. A térségben előállított termékek hozzáadott értéke alacsony. A legtöbb esetben az előállított, megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozatlanul alacsony áron kerülnek értékesítésre. A térség munkanélküliség szempontjából a leghátrányosabb térségek egyike. Magas a munkanélküliek száma, a munkanélküliek között magas az iskola nélküli és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma. A településeken a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű családok száma magas. Sok a segélyezett, a térség legnagyobb munkáltatói az önkormányzatok. A helyben megtermelt, előállított termékek és a vállalkozások által nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketingtevékenység nincs, vagy elhanyagolható. Szükséges a helyi termékek térségi, megyei és országos szinten történő népszerűsítése.

A térségben a 2007-2013 időszakban jelentős mértékű EU-s forrás került lehívásra a pályázók által. Minden településen valósultak meg kisebb-nagyobb volumenű infrastrukturális beruházások, melyekkel javult a települések képe, turisztikai vonzóképessége, nőtt a működő Kis és középvállalkozások versenyképessége. Több, kifejezetten a hátrányos helyzetű, társadalmilag leszakadó rétegeket célzó humánprojektek zajlottak a térségben, a munkaerőpiac, közösségfejlesztés, gyermekszegénység, egészségügy és egyéb szociális ellátások területén.

A Helyi Fejlesztési Stratégia, a Helyi Akciócsoport számára biztosított EU-s források felhasználásával ezekre a térségi előnyökre és hátrányokra reagál. Legfontosabb cél a térségben élő lakosság életszínvonalának javítása, valamint a népesség csökkenésének megállítása. Cél a korábban EU-s és hazai forrásokból létrehozott termékelőállítás és szolgáltatások színvonalának emelése, gazdaságosság növelése, munkahelyek megtartása és munkahelyteremtés. A Stratégiában kialakított LEADER intézkedések elsősorban a mikro-vállalkozói szférát támogatják, valamint elősegítik a kisebb léptékű civil és önkormányzati fejlesztéseket is. A rendelkezésre álló források szűkössége miatt csak kisebb mértékű beruházásokat, programokat valósítunk meg, vagy lehetőség szerint valamely nagyobb települési, vagy térségi fejlesztéshez kell kapcsolni a LEADER forrásból megvalósuló fejlesztéseket.

A program cselekvési tervét a helyzetelemzésből adódó szükségletek elemzésével, valamint a HACS irodába beérkező, a térség szereplői által megfogalmazott fejlesztési igények alapján alakítottuk ki. A térség fejlődése érdekében megfogalmazott céljainkat a LEADER forrás felhasználásával a következő beavatkozásokkal segítjük elő:

- Induló és mikro -vállalkozások fejlesztése
- Induló -és működő mezőgazdasági mikro -vállalkozás fejlesztés
- Közösségi célú fejlesztések
- Turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése
- Helyi és térségi rendezvények támogatása
- Humánszolgáltatás fejlesztés

Az intézkedések kialakítása során figyelembe vettük a különösen a Vidékfejlesztési Program, valamint egyéb operatív programok nyújtotta lehetőségeket is. Ezeken keresztül elsősorban humán jellegű fejlesztéseket generálunk, hajtunk végre a térségben, melyekkel a munkahelyteremtést, felzárkóztatást segítjük elő. Együttműködés keretében térségi szereplők bevonásával elsősorban gazdaságfejlesztési területen projekteket generálunk. Térségek közötti és határon átnyúló együttműködések keretében a termékek és szolgáltatások piacra jutását segítjük elő, ápoljuk a még fellelhető hagyományokat.

Az intézkedésekből kialakított pályázati felhívásokra a térségben székhellyel, vagy telephellyel rendelkező mikro-vállalkozások, civil szervezetek, egyházak és önkormányzatok nyújthatnak be pályázatot. Fontos, hogy növekedjen a térségben a vállalkozók száma, ennek érdekében az induló vállalkozásokat kiemelten kezeli a programunk. A stratégia intézkedéseiben meghatározott pályázói kör az ott megfogalmazott támogatható tevékenységekre nyújthat be pályázatot. A projektek az intézkedéshez kapcsolt kötelező és szabadon választható vállalások alapján kerülnek értékelése. A projekt adminisztrációját, a döntéselőkészítést, a partnerekkel és lakossággal történő folyamatos kapcsolattartási feladatokat a Helyi Akciócsoport munkaszervezetének tagjai látják el. A beérkező pályázatok értékelését, az azokhoz kapcsolódó támogatási döntést minden esetben a Helyi Akciócsoport kilenc fős döntőbizottsága hozza meg.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz

A közösségi szabályozás a 2014-2020-as időszakban előtérbe helyezi a tematikus koncentrációt. A stratégiánkban megfogalmazott célok hozzájárulnak a Közös Stratégiai Keret (KSK)-ban megfogalmazásra került 11 célkitűzéshez az alábbiak szerint:

- 3. *„A KKV-k, a mezőgazdasági, illetve a halászati és akvakultúra -ágazat versenyképességének növelése”* célkitűzéshez a stratégiánk 1. Mikrovállalkozások fejlesztésének támogatása intézkedése, 2. a Mezőgazdasági termék előállításának és feldolgozásának támogatása intézkedése, valamint a 3. a Turisztikai célú fejlesztések intézkedése szorosan kapcsolódik.
- 4. *„Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban”* intézkedéshez a stratégiánk minden beavatkozása kapcsolódik, mivel minden intézkedésben

támogatjuk az energiakorszerűsítést, energiafogyasztás csökkentését célzó beruházásokat, fejlesztéseket.

- 9. *„A társadalmi befogadás előmozdítása* és a szegénység, valamint a hátrányos *megkülönböztetés elleni küzdelem”* intézkedést a stratégia Humánszolgáltatás fejlesztés intézkedése, valamint a Közösségi célú fejlesztések beavatkozás szolgálja.

Az EMVA rendeletben megfogalmazott, az Európa 2020 stratégia megvalósításához hozzájáruló hat vidékfejlesztési célkitűzéshez, a stratégia az alábbiak szerint kapcsolódik:

1. *„A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása”* uniós vidékfejlesztési prioritást a startégiában a Mezőgazdasági termék előállításának és feldolgozásának támogatása beavatkozás segíti
2. *„A társadalmi befogadás elősegítése, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatás a vidéki térségekben”* nevű prioritást a stratégiában megfogalmazott összes beavatkozást segíti.

A HFS céljai, intézkedései és a projektek fejlesztését és kiválasztását meghatározó folyamatok úgy kerültek megfogalmazásra, hogy a stratégia megvalósítása hozzájárul a Vidékfejlesztési Program LEADER intézkedésében megfogalmazott legfontosabb célokhoz, az alábbiak szerint:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások), - A stratégiánkban kiemelt szerepet kaptak az induló és már működő térségi mikrovállalkozások, tevékenységüket infrastruktúra fejlesztéssel, eszközbeszerzéssel, marketingtevékenység támogatásával segítjük.
2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása, - a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést az önkormányzatok és civil szervezetek tevékenységeinek fejlesztésével biztosítjuk, kisléptékű infrastrukturális és eszközbeszerzéseket támogatunk.
3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképességének erősítése, - intézkedéseinkben turisztikai szempontból egyrészt konkrét fejlesztéseket (szolgáltatók eszközbeszerzése, infrastrukturális fejlesztése) támogatunk, másrészt javítani kívánjuk a még turisztikai szempontból hátrányos települések településképét.
4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése. – a célkitűzést a térségi civil szervezetek és egyházak közösségformáló tevékenységének támogatásával segítjük, melyre külön intézkedés került kialakításra.

Az EU 2020, valamint a Vidékfejlesztési Programban megfogalmazott célkitűzésekben foglaltakat minden egyes beavatkozási terület kidolgozásakor figyelembe vettük. A célokat az intézkedések kiválasztási kritériumai, valamint a kapcsolódó pontozási szempontok között is megjelenítettük.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület közgyűlése

Az egyesület döntéshozó szerve a közgyűlés, mely határozatával elfogadja az elsődleges, majd a végleges Helyi Fejlesztési Stratégiát. Az egyesületnek 60 fő jogi személyiségű, valamint 18 fő magánszemély tagja van. Az egyesületet 15 önkormányzat, 26 vállalkozás, 19 civil szervezet, valamint 19 fő magánszemély alkotja, biztosítva ezzel a szférák egyenlőségét a döntéshozatal során. Az egyesület vezetősége, a kilenc fős elnökség is hasonlóan áll fel, a három szférát egyenként 3 – 3 fő képviseli. Az

egyesületbe a tagfelvétel korlátozásmentes, az egyesülethez bárki csatlakozhat, két tag ajánlásával. A közgyűlést folyamatosan tájékoztatjuk a HFS készítésének lépéseiről, a gyűléseken részletesen bemutatásra és megvitatásra kerül a dokumentum tervezet. A HFS készítése során a közgyűlés módosító javaslatait folyamatosan beépítjük, figyelembe vesszük a tervezés során.

Koordináló csoport létrehozása

A HFS tervezésének koordinálására, irányítására egy szűkebb körű tervezői csoportot hozunk létre. A csoport tagjait a különböző szektorok képviselőiből állítjuk össze. A tervezői csoport tagjai: a két város képviselője, perifférián elhelyezkedő települések polgármesterei 2 fő, a HACS munkaszervezetéből a munkaszervezet vezető, 1 fő munkatárs, önkormányzati -térségi területfejlesztési tapasztalattal bíró munkatársak 2 fő, térségi turisztikai referens 1 fő, foglalkoztatási szakértő 1 fő, térségi szociális referens 1 fő, 1 fő térségi roma kisebbségi vezető, 1 fő közreműködő térségi vállalkozó. A tervezői csoportot folyamatosan tájékoztatjuk a HVS tervezésének előre haladásáról. A beérkezett projektötleteket a csoporttal ismertetjük, a fejlesztési elképzeléseket a csoport javaslatait figyelembe véve alakítjuk ki. A koordináló csoport gyűlését 2016. február 04. -én (létszám: 12 fő) Baktalórántházán tartotta, ahol megtárgyalásra került a HFS-ben tervezett cselekvési terv, az abban foglalt intézkedések.

Tematikus munkacsoportok kialakítása

A tervezés segítésére szakmacsoportonként tematikus munkacsoportok segítségével, térségi szakemberek bevonásával alakítjuk a stratégiánkat. Feladatuk a térségi projektötletek generálása, gyűjtése, feldolgozása, szereplők toborzása, információ közvetítés a célcsoport felé. 5-6 fős csoportokat alakítunk ki az alábbi területeken:

Turisztikai munkacsoport: a munkacsoportba bevonásra kerülnek a térség meghatározó turisztikai szereplői. A térségi kereskedelmi szálláshelyek működtetőinek képviselői, a lovas,-horgász, -vadászturizmus képviselői, jelentősebb turisztikai potenciállal (Levelek Tó Centrum, Baktalórántháza - kastély, Apagy –horgásztó) bíró önkormányzatok képviselői kerülnek meghívásra a munkacsoportba. A munkacsoport feladata a turisztika területén projektötletek összegyűjtése, generálása, meglévő turisztikai potenciálok fejlesztési lehetőségeinek feltérképezése, térségi turisztikai attrakciók fejlesztése, összehangolása.

Mikro –vállalkozás fejlesztési munkacsoport: a munkacsoportba meghívást kapnak a térség mikro, -kis és –közép vállalkozásainak képviselői, a társadalmi célú vállalkozások képviselői. A munkacsoportban feldolgozásra kerülnek a térség vállalkozásfejlesztési elképzelései, a kapcsolódó beérkezett projektötletek, valamint a térség munkahely teremtési lehetőségei.

Térségfejlesztési munkacsoport: a munkacsoportba meghívásra kerülnek a térség fejlesztésében jelentős szerepet vállaló térségi szervezetek képviselői, megyei szakemberek. A munkacsoport ülésein feldolgozásra kerülnek a térségi szintű együttműködések, a települések összefogásán alapuló fejlesztési ötletek.

Helyi társadalom munkacsoport: a munkacsoportba a helyi roma társadalom képviselői, a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóztatásában közvetlenül tevékenykedő szociális és egészségügyi szakemberek, a szegregátummal és szegregált lakókörnyezettel rendelkező önkormányzatok képviselői, a térség meghatározó civil szervezeteinek képviselői, az egyházak képviselői kerülnek bevonásra. A munkacsoport legfontosabb feladata a térségi leszakadó rétegek felzárkóztatásának érdekében javaslatok, projektötletek generálása, feldolgozása, az érintett célcsoport felé történő kétirányú kommunikáció. A munkacsoport ülésein feldolgozásra kerülnek a térség kapcsolódó civil kezdeményezései és a hozzájuk tartozó projektötletek, fejlesztési lehetőségek

HFS kidolgozásához kapcsolódó megvalósult munkacsoport ülések: 2016. február 11.-én a turisztikai (létszám: 8 fő), valamint a mikrovállalkozás-fejlesztési (létszám: 7 fő) munkacsoportok, míg 2016. február 18-án a helyi társadalom munkacsoport (létszám: 7 fő) tartotta gyűlését. A munkacsoportok megtárgyalták a HFS első verzióját, kiemelten az abban foglalt SWOT elemzést és cselekvési tervet.

Települési lakossági fórumok

A térség 8 településén vidékfejlesztési témában már megrendezésre kerültek nyilvános fórumok. A fórumok minden településen megrendezésre kerülnek. A fórumokra meghívást kaptak a településen működő vállalkozók, civil szervezetek, egyházak és az önkormányzatok képviselői. A rendezvényen több olyan szervezet is részt vett, aki már valósított meg LEADER pályázatot. Mind a negatív, mind a pozitív tapasztalataikat megosztották a jelenlévőkkel, javaslataik beépítésre kerülnek a HFS dokumentumba.

Megvalósult települési fórumok: Apagy 2015. szeptember 29. (létszám 10 fő), Levelek 2015. október 6. (létszám 17 fő), Nyírkarász 2015. október 8. (létszám 4 fő), Nyírjákó 2015. október 13. (létszám 10 fő), Nyírtass 2015. október 14. (létszám 13 fő), Ófehértó 2015. október 20 (létszám 6 fő)., Pusztadobos 2015. október 22. (létszám 10 fő), Baktalórántháza 2015. október 27. (létszám 15 fő) A fórumok témája az új térségi LEADER szervezet bemutatása, VP által elérhető támogatások és a LEADER program bemutatása, projektötletek gyűjtése. A rendezvényeken minden szféra képviseltette magát. Baktalórántházán három külön rendezvény keretében kerültek összehívásra a civil (2016.01.20. létszám: 10 fő) és a vállalkozói (2016.01.20., létszám: 10 fő), valamint az összevont (2016.01.28., létszám: 15 fő) szféra képviselői.

Honlap

Az akciócsoport által készített honlapon folyamatosan tájékoztatjuk a térséget a LEADER programhoz kapcsolódó HFS kidolgozásáról. A honlapra felkerül a projektek gyűjtésére szolgáló, bárki által letölthető projekt adatlap. A honlapot alkalmassá tesszük (fórum, kérdések-válaszok, hozzászólások stb…), hogy azon keresztül bárki javaslatot tehessen a HFS-re vonatkozóan.

HACS Iroda

Szervezetünk már a HFS kidolgozása során a hét minden napján napi nyolc órában fogadja a projektötlettel rendelkező pályázókat, ügyfeleket. A beérkező ügyfelek részére tanácsadást nyújtunk, bemutatjuk a programunk tervezetét, a várható beavatkozási területeket. A projektgazdákat segítjük a projektötlet gyűjtő adatlap kitöltésében. Igény esetén ki is településünk tanácsadás céljából, mely gyakorlatot a későbbiekben is alkalmazzuk. Fontosnak tartjuk a személyes kapcsolattartást ügyfeleinkkel.

Projekt adatlapok

A HACS a térségi szereplők részére projekt ötlet adatlapot biztosít. Az adatlapot postai úton, személyesen, illetve a szervezet honlapján is közzé téve juttattuk el a projektötlettel rendelkezők részére. A stratégia készítés során közel 150 db adatlap érkezett szervezetünkhöz. Az adatlapokban foglalt fejlesztési elképzeléseket felhasználtuk a stratégia és a cselekvési terv elkészítése során.

Az érintettek bevonási folyamatának összegzése

A HFS tervezése során, a fórumsorozat, a munkacsoport ülések és a beérkezett adatlapok alapján kerültek meghatározásra a térség fejlesztési igényei. A fórumokon a személyes találkozások alkalmával mind a három szektor képviseltette magát településenként. A résztvevők információkat szolgáltattak az

elmúlt tervezési időszakban megvalósított fejlesztésekről és a jövőbeni terveikről. A beérkezett adatlapok (149 db) közül, 66 db mikrovállalkozás -fejlesztés témakörben, humánszolgáltatás fejlesztés témakörben 15 db, közösségfejlesztési témában 29 db, mezőgazdasági mikrovállalkozás -fejlesztés témában 8 db, rendezvény témakörben 17 db, míg turisztikai témában 14 db került kitöltésre az ügyfelek által. Az adatlapok nagy része személyes konzultáció segítségével került kifejtésre. A vállalkozásfejlesztési igények között nagyrészt kisebb léptékű eszközbeszerzések és beruházási igények jelentkeznek. Turisztikai szempontból mind az önkormányzati, mind a vállalkozási elképzelések a szolgáltatások (víziturizmus, horgászat, szálláshelyfejlesztés, lovasturizmus, kerékpározás) fejlesztését célozzák. A civil szervezetek és egyházak fejlesztései a közösségfejlesztési tevékenységükhöz kapcsolódik, számukra rendezvények és eszközbeszerzési végrehajtására van szükség. A térségben élők közbiztonsági helyzetét javító civil szervezetek eszközhiánnyal küzdenek, különösen azokon a településeken, ahol korábbiakban pályázati lehetőséggel nem volt fejleszthető a tevékenység.. Az önkormányzatok részéről a nem kötelező humánszolgáltatások fejlesztése (gyerekházak, közösségi házak -helyszínek stb.), a települések vonzóképességét, javító fejlesztési igények jelentkeztek. Az egyházak és az önkormányzatok részéről is igény mutatkozik kegyeleti helyek rendezésére, templomok egyházi létesítmények felújítására, kapcsolódó eszközbeszerzésre. Projekt adatlapok társadalmi vállalkozások részéről is benyújtásra kerültek, fejlesztéseik a tevékenységükhöz kapcsolódó infrastrukturális és eszközbeszerzési igényeket céloznak meg. A hátrányos helyzetű csoportok (szegregátumban élők, romák, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű nagycsaládok, megváltozott munkaképességűek) tekintetében 5 db adatlap érkezett. Az adatlapok a csoportok részére nyújtott szolgáltatások fejlesztését célozzák (alacsonyküszöbű szolgáltatások – mosási – tisztálkodási lehetőségek, akadálymentesítés, közösségfejlesztési programok, segítő ház, közösségi ház). A fejlesztési elképzeléseik között eszközbeszerzés, ingatlanfelújítás és rendezvényszervezés is szerepel. A személyes konzultációkon, gyűléseken szerzett információkat a HFS intézkedéseiben megjelenítjük. Az intézkedések és az azokban tervezett támogatható tevékenységek mindegyike a SWOT elemzésből kialakított szükségletekre, valamint az ügyfelek által megfogalmazott igényekre reagál. A hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatása érdekében intézkedést terveztünk humánszolgáltatások fejlesztése néven, melynek tevékenységei nagyban segítik a csoport felzárkóztatását.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület, mint előzetesen elismert LEADER HACS által lefedett tervezési területen a támogatásra jogosult lakónépesség száma 29.751 fő. A Helyi Akciócsoport területén a teljes területtel jogosult települések száma 15 db. A helyi akciócsoportot a Vidékfejlesztési Programban meghatározott csak 10 ezer fő alatti vidéki települések alkotják. A helyi akciócsoport területe és lakosságszáma elegendő kritikus tömeget biztosít emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában, ugyanakkor a települések mérete, elhelyezkedése és távolsága legoptimálisabb közös, illetve hasonló fejlesztési elképzelések végrehajtására. A 15 település közül a Kormány 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelete szerint komplex programmal fejlesztendő besorolású Baktalórántházi járáshoz tartozó települések Baktalórántháza, Besenyőd, Laskod, Levelek, Magy, Nyírjákó, Nyírkércs, Ófehértó, Petneháza, Rohod, a Vásárosnaményi járáshoz, mely szintén komplex programmal fejlesztendő Nyírmada és Pusztadobos tartozik. A rendelet szerinti kedvezményezett besorolású Kisvárdai járáshoz Nyírkarász és Nyírtass tartozik. Apagy település a Nyíregyházi járáshoz tartozik, mely nem kedvezményezett besorolású. Az akcióterület Szabolcs-Szatmár –Bereg megyében, a Közép-Nyírségben helyezkedik el. A térség központi szerepét Baktalórántháza város látja el. A települések

közel azonos problémákkal küzdenek a foglalkoztatás, gazdaságfejlesztés és társadalmi felzárkóztatás területeken. Az akciócsoport települései a Közép-Nyírségi Önkormányzati Többcélú Kistérségi Társulás, valamint a Közép-Nyírségi Fejlesztési Egyesület tagjai is. A települések 2002. évtől folyamatosan együttműködnek a hazai és Európai Uniós fejlesztési források felhasználásában. A tagtelepülések 2005 – 2008 között az AVOP LEADER+ fejlesztési forrásokból több közös projektet is megvalósítottak turisztika és gazdaságfejlesztési területen.

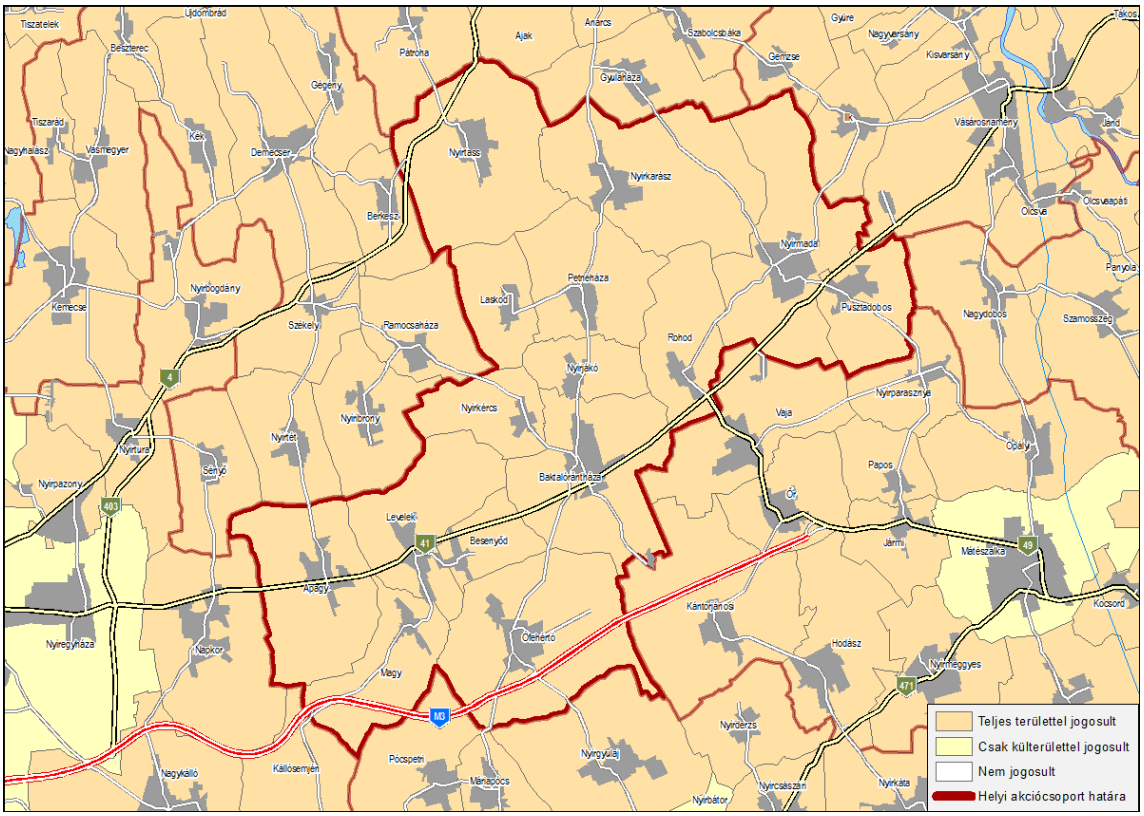

1. ábra Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület akcióterületi térkép (Forrás: TEIR)

A 2007-2013 időszakban minden település a Közép-Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Egyesület tagjaként vett rész az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program által nyújtott pályázati források felhasználásában. A tagtelepülések együttműködésében EU-s forrásból infrastrukturális beruházások (ÉAOP -3.1.4/B. Buszöböl projekt, településeket összekötő úthálózat, kerékpárutak), humán projektek (TÁMOP-5.2.3 -Gyerekesély program), TÁMOP 5.1.1, TÁMOP 1.4.3 Foglalkoztatási programok), egészségfejlesztési projekt (TÁMOP-6.1.2), közösségfejlesztési programok és egyéb fejlesztések valósultak meg. A projekteket kidolgozó, megvalósító térségi szakemberek nagy része rendelkezésre áll, elérhető, valamint a HFS tervezése során bevonhatók, tapasztalataik, személyes kapcsolatrendszerük felhasználható.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. *Térszerkezet specifikumai*

A térség az Észak-Alföldi Régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közepén a Nyírségben helyezkedik el, körülbelül 40-50 km-re a Román, Ukrán és Szlovák határoktól. A perifférikus helyzetéből

származó hátrányok leküzdésében jelentős szerepet játszik az M3-as autópálya, mely 2014. évben elérte a térséget, így a főváros közel 2,5 óra alatt megközelíthető.

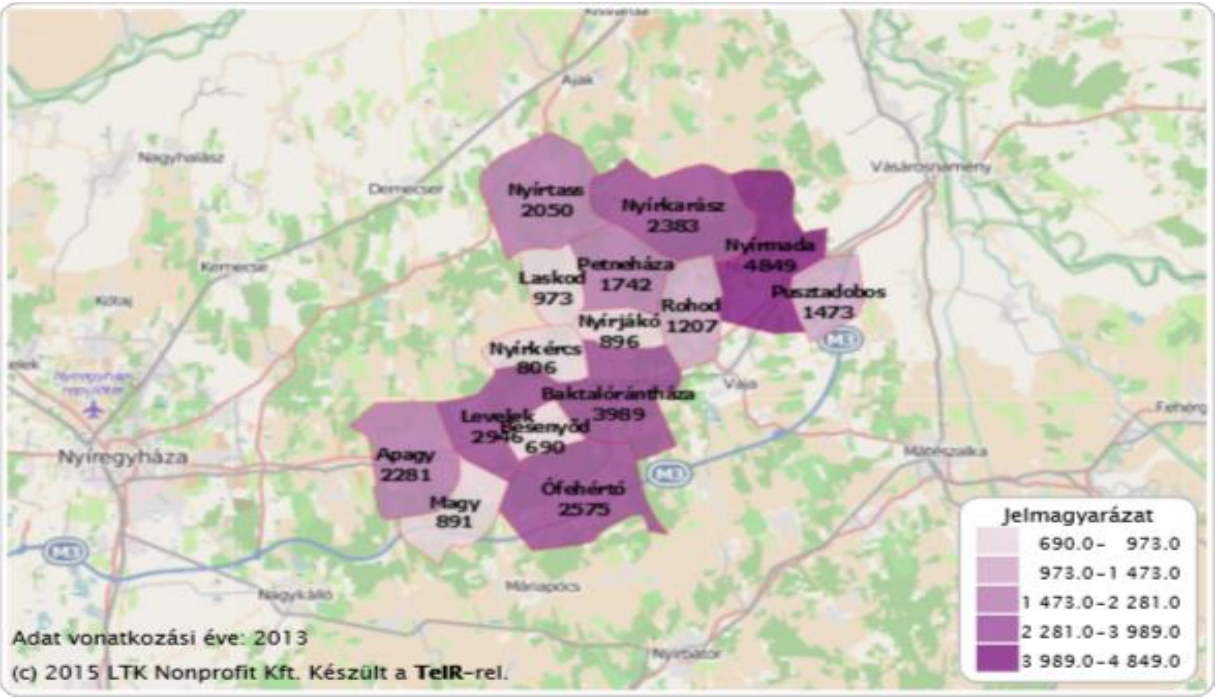

2. ábra Lakónépesség száma az év végén (Forrás: TEIR)

A térség 15 településéből 2 város (3989 fő, 4849 fő), 5 település 500-999 fő közötti, 3 település 1000–2000, míg 5 település 2000-3000 fő feletti lakosságszámmal rendelkezik. Jelentősebb, 10.000 főt meghaladó lakosságszámú város, település nincs a térségben. A térség központjától (Baktalórántháza) a megyeszékhely (Nyíregyháza) és a többi nagyobb megyei (10.000 Fő feletti) város több, mint 25km-re található. A térség leginkább Nyíregyháza vonzáskörzetéhez tartozik, de Mátészalka Kisvárda és Nyírbátorhoz is szoros gazdasági kapcsolatok fűződnek. A térséget átszelő 41. és az északról érintő 4. számú főútvonalak jelentős nemzetközi áru- és személyforgalmat bonyolítanak le. Rohod településnél kapcsolódik a 41-es főútba a Romániába vezető 49-es főút, mely szintén jelentős a nemzetközi áru –és személyforgalomban. Emellett a térség közúti elérhetőségi viszonyai az M3-as autópálya megépítésével javultak, a települések közötti belső kapcsolatrendszer működését azonban nehezíti a rossz minőségű úthálózat, illetve bizonyos helyeken a közvetlen közúti kapcsolat hiánya. Bizonyos térségi peremtelepülésekről, mint például Nyírtass tömegközlekedéssel jelentős kerülővel, átszállással és akár több órás utazással lehet csak megközelíteni a térségi központot. A térségi központból, Baktalórántházáról viszont a tömegközlekedéssel minden közeli város és a megyeszékhely is közvetlenül megközelíthető. A vasúti hálózat kiépítettsége megfelelő beavatkozások hiányában alacsony. Bár sűrű az átmenő forgalom, de összességében még mindig az alacsony zajártalom és légszennyezettség jellemzi a térséget Összességében tehát a térség környezetterhelése alacsonynak mondható. A térség 5 települését (Apagy, Levelek, Ófehértó, Baktalórántháza, Nyírmada) érinti a Nyíregyháza –Vásárosnamény vasútvonal, a sínek minősége nem megfelelő, így a szerelvények a legtöbb helyen csak 40 km/óra sebességgel közlekednek. Nyírmadán a takarmánykeverő üzemhez kapcsolódva, Baktalórántházán az ipari parkhoz, illetve Ófehértón a fafeldolgozó üzemekhez

kapcsolódóan iparvágányok is találhatók. Összefüggő kerékpárút hálózat a térségben nincs. Belterületi kerékpárút található Baktalórántházán, Leveleken és Apagyon.

*2. **Környezeti adottságok***

A terület a Nyírség közepében fekszik, homokos lösz, löszös homok és csernozjom típusú talajokon, a térséget burgonya, zöldségtáblák és gyümölcsöskertek sokasága tesz változatosabbá. Természeti erőforrásként a föld mellett csak a viszonylag kedvezőbb klimatikus adottságok említhetők, ezen belül is a csapadékmegoszlás, az Alföld belsőbb tájainál kisebb aszályveszély, a keleti részek magasabb relatív nedvességtartalma, a Nyírségi tájak gazdag réteg- és termálvízkincse, a peremterületek felszíni vízfolyásokban való gazdagsága. A jellegzetes rurális térség természeti adottságai mezőgazdasági szempontból általában gyengék. Az itt lévő jellegzetes nyírségi homoktalajok 10 aranykorona értékűek vagy alig valamivel a felett, de van olyan település, ahol az átlag nem éri el a 8 AK-t. A térség talajának és éghajlatának specifikus tulajdonságai bizonyos növények esetében ennek ellenére kedvezőek. A nyírségi alma messze földön híres, ahogyan a meggy is, de a szilva, a dió és az előbbieknél kisebb hagyományokkal rendelkező cseresznye is igen jól megterem. Hasonlóan kedvező a helyzet bizonyos zöldségféléknél. A káposzta és a karfiol nemcsak jól terem, de hatalmas területeket is borít. Hagyományos termék a dohány, melynek termelése közel 1000 hektárt köt le tartósan. A térség jelentős burgonyatermelési tradícióval rendelkezik, de a termelési volumen az elmúlt évek értékesítési nehézségei miatt visszaesett. Az azonban nyilvánvaló, hogy a mezőgazdaság nagymértékű átstrukturálásra szorul, az energiaültetvények, biogazdálkodásra történő áttérés és az erdősítés megoldást jelenthet. Minden mezőgazdasági termékszerkezet váltás és feldolgozóipari fejlesztés ellenére azonban a szántóföldi művelés területét nagymértékben csökkenteni kell. Ennek egy részét felválthatja a térség adottságai alapján a gyümölcs- vagy zöldségtermesztés, gyógynövények és energianövények termesztése.

A Közép-Nyírségi térség szinte teljesen sík terület. A térséget nem érinti a Tisza folyó, a területen csak a Lónyai csatornába torkolló mesterségesen kialakított főfolyások haladnak keresztül. Kevés a kiépített öntözőrendszerrel rendelkező mezőgazdasági terület, mely a napjainkban jelentkező aszályos időszakokban egyre nagyobb problémát jelent a termelők számára. Több kisebb természetes tó és épített víztározó teszi változatosabbá a tájat, melyek közül meghatározó a Leveleki víztározó, az Apagyi Kenderáztató tó és a Nyírmadai Jóléti-tó. A térség területének jelentős részén (30,4 %) található erdők mintegy felét még mindig az eredeti tölgyesek, gyertyános tölgyek teszik ki (különösen értékes a 301 hektáron elterülő baktalórántházai természetvédelmi védelem alatt álló erdő), míg a terület másik felét telepített akácosok, fenyvesek és nemesnyárasok alkotják.

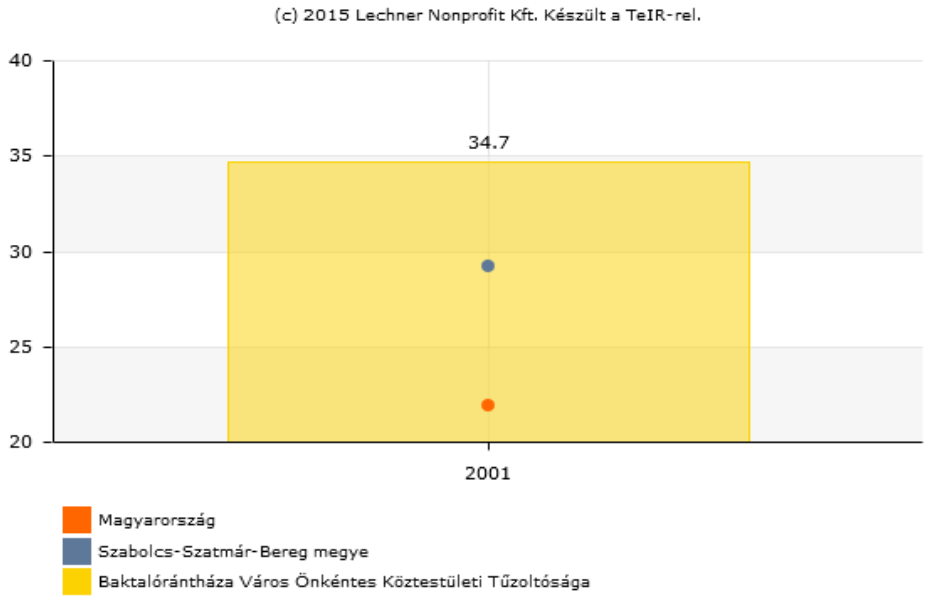

3. ábra A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%) 2001, Forrás: TEIR

A térség lakásállományának komfortfokozatait vizsgálva megállapítható, hogy a komfortfokozat nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya jelentős mértékben meghaladja a megyei átlagot.

A komfortfokozat nélküli lakások nagy része a szegregátumban (Ófehértó-Ligettanya), illetve azokon a településeken és településrészeken (szegregált lakókörnyezet) találhatók ahol magas a roma lakosság aránya, (Besenyőd, Rohod, Baktalórántháza). Az egészséget, életminőséget jelentősen befolyásoló környezetet vizsgálva a térség lakásviszonyai a vízellátás tekintetében a megyei átlaghoz hasonló, 96%-uk rendelkezik vezetékes ivóvízzel. Szennyvízhálózatba azonban csak mintegy 36% kapcsolódik. Több településen a 2015. év végén kerül átadásra szennyvízhálózat, így Apagy, teljesen közművesített lesz, a rákapcsolások folyamatosak, már csak Nyírjákó és Nyírkércs településeken hiányzik a szennyvízhálózat. Szociális bérlakások Baktalórántházán, illetve Magy településen épültek. A legtöbb településen nincs, illetve nagyon kevés a fiatalok helyben tartásának elősegítésére szolgáló, piaci ár alatt elérhető, önkormányzati bérlakások száma. Mobiltelefon lefedettség minden szolgáltató esetében megfelelő, vezetékes telefon, szélessávú internetelérés minden településen biztosított, bár a sávszélesség nem miden településen megfelelő sebességű, az előfizetők száma évről évre nő. A szolgáltatást biztosító szolgáltatók folyamatosan fejlesztik a hálózatokat, bár a kis települések esetén az előfizetők alacsonyabb száma miatt nem minden esetben kifizetődő a fejlesztés. A hulladékgyűjtés megyei szinten biztosított, minden háztartás számára lehetőség van szelektív hulladékgyűjtésre, ehhez a szolgáltató szelektív szállítást biztosít. A szolgáltatás fejlesztése folyamatos, 2016. évtől a szolgáltató minden háztartás részére szelektív hulladéktárolót biztosít, valamint tervezi az elszállított hulladékmennyiség digitális nyilvántartását is. Hulladéklerakó és feldolgozó üzem nem található a térségben. A korábban működő települési szilárdhulladék lerakók Európai Uniós források felhasználásával felszámolásra kerültek. Az egészséget, életminőséget jelentősen befolyásoló környezetet vizsgálva a térség lakásviszonyai a vízellátás tekintetében a megyei átlaghoz hasonlóak, a lakások 96%-a rendelkezik vezetékes ivóvízzel. Szennyvízhálózat már csak két településen, Nyírjákón és Nyírkércs hiányzik.

Turisztikai szempontból fontos idegenforgalmi centrum a Leveleki Tócentrum, az apagyi horgásztó, valamint a Baktalórántházi erdő és a nyírmadai jóléti tó. Baktalórántházán a Degenfeld

kastély központi épületéből interaktív múzeum kerül kialakításra. A kastély parkja egyelőre kihasználatlan. Idegenforgalmi szempontból a települések templomai is fontos látványosságok, hiszen Laskodon és Baktalórántházán Árpád-kori templom található. Nyírkarász településen földvár található. Horgászturizmus szempontjából a Leveleki víztározó és az Apagyi Kenderáztató tó kiemelkedő. A jelentős mértékű erdősültség, valamint a jelenlegi birtokszerkezet kedvező a vadállomány számára, így a térségben a vadászturizmus is jelentős szerepet tölt be. Általánosságban elmondható azonban, hogy a térség idegenforgalmi adottságai – a falusi és az ökoturizmus kivételével – nem kiemelkedőek. A térség szereplői számára fontos az idegenforgalom fejlesztése, jelenleg azonban a térségben az idegenforgalomnak nincs kiépítve a megfelelő infrastruktúrája és szolgáltatói háttere. Bár több természeti és építészeti látványossággal rendelkeznek a települések, kihasználtságuk turisztikai szempontból jelenleg nem jelentős.

Az alacsony iparosodottság, a turizmus hiánya és kis népsűrűség miatt a térség környezetterhelése általánosságban alacsonynak mondható. Az alacsony népsűrűség, a térség viszonylagos fejletlensége, az alacsony fokú iparosodottság, a zsúfolt főutaktól való mentesség, valamint az, hogy a térség nem turisztikai célterület, környezeti szempontból előnyt jelent, hiszen kisebb a levegő, talaj szennyezések mértéke, valamint a zajhatások is mérsékeltek.

*3. **Kulturális, civil erőforrások***

Az egészség, életminőség fontos szereplője a támogató helyi közösség, melynek kialakulását, megtartását nagymértékben segítik a kulturális, szabadidős intézményrendszerek, valamint közösségi rendezvények. A térségben a kulturális kínálat szegényes és egysíkú. Mozi csak Baktalórántházán üzemel, hetente egy vetítéssel, így az ezer lakosra jutó mozi látogatások száma mindössze 23, míg a régióban ez 570, az országban pedig 1085. A mozi hiányát ellensúlyozandó több településen rendszeres gyakorisággal rendeznek filmklubot. Színház legközelebb Nyíregyházán található. Szabadtéri színház, a megyei színtársulatok közreműködésével, évente egy alkalommal Baktalórántházán kerül megrendezésre. A művelődési házak, közösségi terek technikai felszereltsége a kistelepüléseken elavult, nagyobb és nívósabb rendezvények lebonyolítására szinte alkalmatlanok. Integrált közösségi szolgáltató tér Pusztadoboson, Nyírkércsen, Leveleken, Laskodon működik. Művelődési ház Apagy, Magy, Ófehértó, Baktalórántháza, Nyírmadán működik. Ófehértó –Ligettanyán a szegregátum közepén a térségi gyerekesély program keretében, alacsony küszöbű szolgáltatásokat is nyújtó, közösségi ház került kialakításra.

Sportlétesítmények közül jelentősebb a leveleki, illetve a baktalórántházi sportcsarnok. Labdarúgó pálya minden településen található. Műfüves kézilabdapálya Baktalórántházán, Apagyon, illetve Nyírmadán van. Közjóléti funkciót ellátó, sportolásra is alkalmas, a Nyírerdő kezelésében lévő, állami tulajdonú erdő Baktalórántházán található. Nyírmadán (jóléti tó) és Apagyon (Kenderáztató tó) sporthorgászat célra, Leveleken (Leveleki víztározó) a horgászaton túlmenően vízi sportokra (vízisí, kenu, stb.) is alkalmas vízfelület található. Uszoda, tanuszoda jelenleg a térségben nincs, ilyen jellegű szolgáltatás legközelebb Nyíregyházán (30km), Nyírbátorban (25km), Vásárosnaményban (30km), Ibrányban (30km) érhető el. A 2016. évben Baktalórántházán, elsősorban a térség iskoláskorú gyerekeinek úszásoktatásához, térségi tanuszoda épül. Az Európai Uniós előírásoknak is megfelelő közösségi játszótér minden településen található, bár jelentős részük felújításra, korszerűsítésre szorul. Lovassportokhoz szükséges létesítmény (fedett lovarda) Nyírtasson található. Hagyományőrző lovas íjász egyesület Magyon, míg lovassport egyesület Baktalórántházán működik. Leveleken, Nyírkércsen jól működő ifjúsági egyesüelt működik. Civil szervezetként működő polgárőrség szinte minden településen működik. A polgárőrségeknek jelentős szerepe van a közbiztonságot veszélyeztető és

bűncselekményeket megelőző tevékenységekben, mivel a térség ezen mutatói országos szinten is rosszak. A polgárőrök több településen még mindig eszközhiánnyal küzdenek.

A térségben amatőr csoportok tevékenykednek, elsősorban a színjátszás és a tánc területén. A településeken igény mutatkozik a művelődési, közösségi házak funkcióváltására és felújítására, valódi közösségi terek kialakítására, ahol lehetőség nyílik a különböző korosztályok igényeinek megfelelő rendszeres sport és kulturális programok szervezésére, lebonyolítására. A térség mind a 15 települése szervez évi rendszerességgel kisebb-nagyobb helyi és szomszédos közösségeket megmozgató rendezvényeket (falunapok, egészségnapok, sportnapok, családi napok). A rendezvények közül kiemelkedő és hagyományokkal bír az Apagyi Aranykalász Fesztivál, a Baktalórántházi szántóverseny és a fogathajtó verseny. 2006. évtől kezdve évente megrendezésre kerül a Közép-nyírségi vidékfejlesztési nap. Nagyobb tömegeket vonzanak a városnapok Baktalórántházán és Nyírmadán.

4. *A társadalom állapota*

A térség lakónépessége a 2011-es népszámláláskor 29.484 Fő volt közel 5 %-al kevesebb mint a 2001-es népszámláláskor. A megyei adatokhoz hasonlóan a térséget is évek óta tartó negatív vándorlási egyenleg jellemzi, mely a megyei átlagtól is jelentősen elmarad. A kistérség településeiről elsősorban a fiatal korosztály elvándorlása jellemző. Az elvándorlók jelentős része a megyeszékhelyre, régiós központba, valamint a fővárosba költözik. Az elvándorlás oka legtöbb esetben a nagyobb városokban rendelkezésre álló munkalehetőség, a közép –és felsőfokú intézményekben történő tanulási lehetőségek, valamint bizonyos esetekben családi események. A népsűrűség átlagosan 74,6 Fő/km2. A népsűrűség a megyei adatokhoz viszonyítva (94 km2) alacsony, valamint a 2001 évi adatokhoz(77,25 Fő/km2) képest is csökkent.

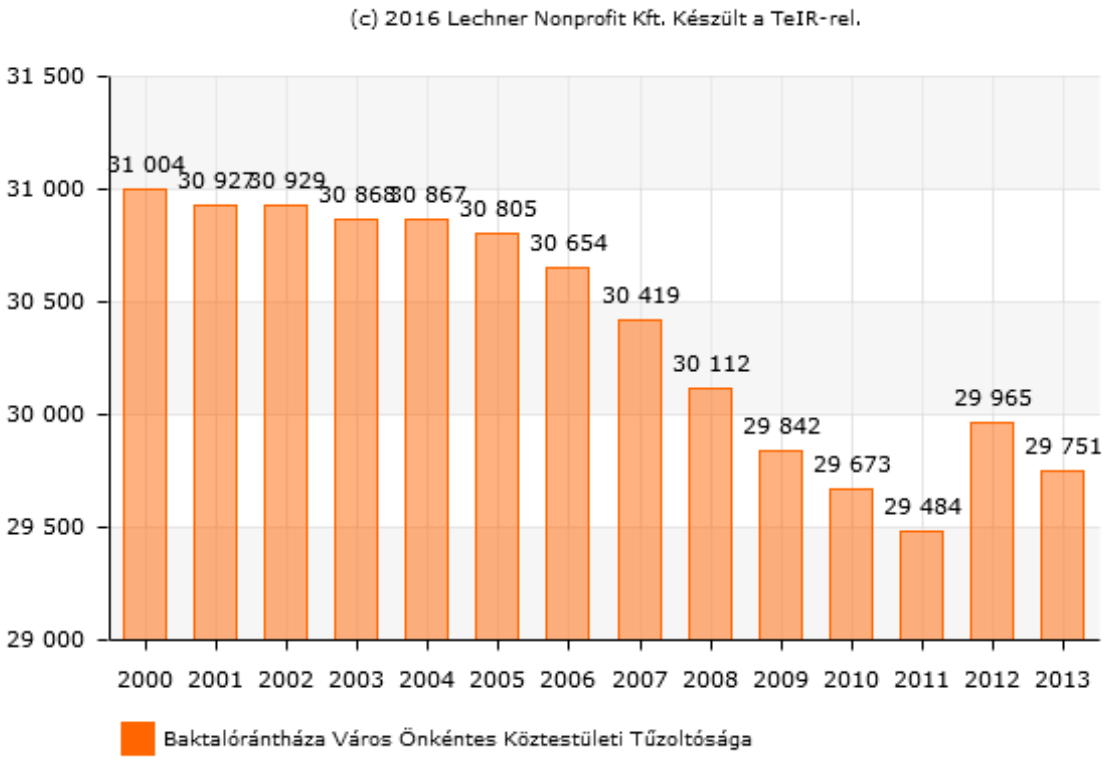

4. ábra: A népesség számának alakulása (Forrás: Teir)

A térség változatlanul fiatal-korösszetételűnek tekinthető, a lakosság öregedése, vagyis az idősek arányának növekedése a fiatalokhoz képest itt is megfigyelhető, bár az országos átlaghoz képest kisebb mértékben. A lakosság életkori megoszlását tekintve, az idősek aránya nem növekedett jelentősen, az ország egyéb régióival szemben fiatalabb korösszetételű kistérségnek tekinthető. Kedvezőtlen azonban, hogy a születések magas száma elsősorban azokat a lakossági csoportokat érinti, amelyek esetében a legmagasabb a szegénység kockázata.

A gyermekek aránya magasabb az országos átlagnál, míg országosan 100 aktív korúra 24 gyerek jut, addig a kistérségben 31. A nemek közötti arányok tekintetében a térségben is fokozódott a nőtöbblet. Az idősek aránya a kisebb lakosságszámú településeken magasabb a fiatal korosztályhoz képest. A kisebb településekről a munkalehetőségek hiányában egyre több fiatal költözik el, míg az idősebb korosztály már nehezen mobilizálható és helyben marad.

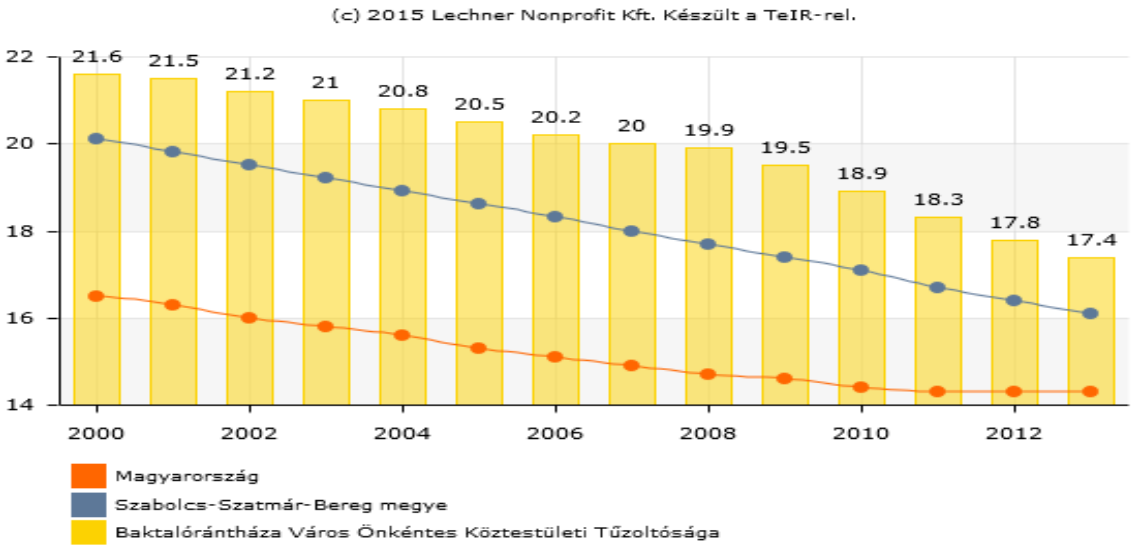

5. ábra Állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya (Forrás: TEIR)

Az öregedési mutató megmutatja, hogy mennyi az idős (60 év feletti) népesség aránya a fiatalabb (14 év alatti) népességhez képest. A magyar társadalom öregszik, az országos öregedési index 2000. évben 89,86 % volt, ami azt jelenti, hogy több mint 10%-kal több volt a fiatalok aránya. 2011. évben az országos index 106,5% azaz 7,5 %-kal több a 60 év felettiek száma. A térség öregedési indexe a 2000. év adatai alapján 56,18 %, a 2013. évi adatok alapján az index 82,05 %. Megállapítható tehát, hogy a térség helyzete ezen a területen egyelőre még jobb az országos és a megyei átlagnál.

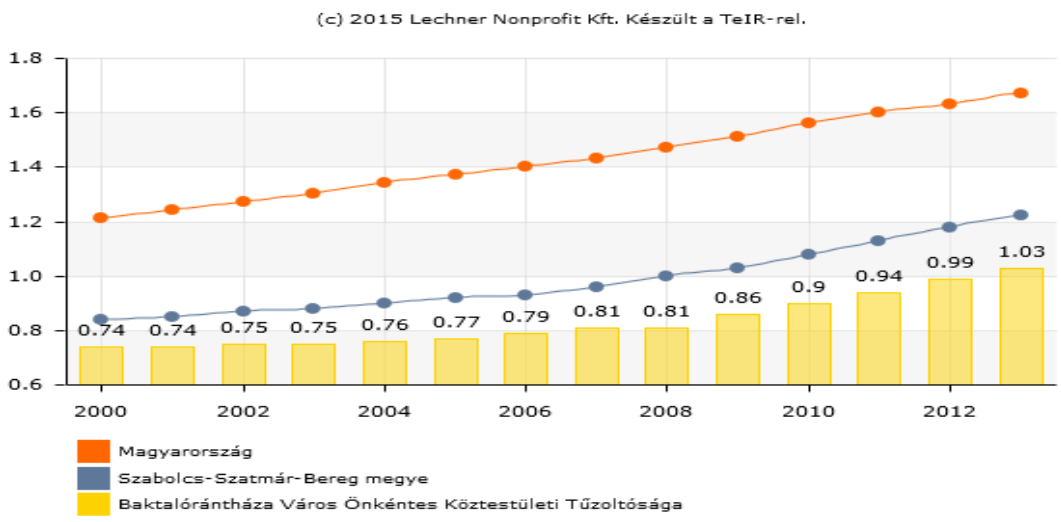

6. ábra Öregségi mutató (Forrás: TEIR)

4.1. Oktatás, képzés, iskolázottság

Az alapfokú oktatási –nevelési intézmények tekintetében a térség megfelelően ellátott, mind infrastrukturálisan, mind humánerőforrás tekintetében. A térségben két helyen működik bölcsőde (Apagy, Baktalórántháza), a kisgyermekek ellátása érdekében családi napközi működik Levelek, Nyírjákó és Baktalórántháza településeken. Biztos Kezdet gyerekházat három település működtet (Baktalórántháza, Pusztadobos, Nyírmada), melyek országosan is az elsők között kerültek elindításra, mintát adva ezzel más települések, térségek számára. Minden településen működik óvoda és általános iskola. Az általános iskolák négy intézményfenntartó központhoz tartoznak, melyeket a Klebersberg Intézményfenntartó üzemeltet, míg Magyon és Baktalórántházán egy-egy egyházi fenntartású iskola is működik. Az intézmények befogadó képessége megfelelő. A kistérség oktatási-nevelési intézményekkel való ellátottsága jónak tekinthető, a gyereklétszám alakulása azonban aggodalomra ad okot. Egyre több, jellemzően a kistelepüléseken működő alapfokú oktatási, nevelési intézmény küzd létszámhiánnyal. A térségben iskolatársulások jöttek létre, melyek segítségével a gazdaságosság bizonyos szintje fenntartható, viszont ezzel egyidejűleg egyes kistelepülések felsős korosztályainak utaznia kell a szomszédos település iskolájába.

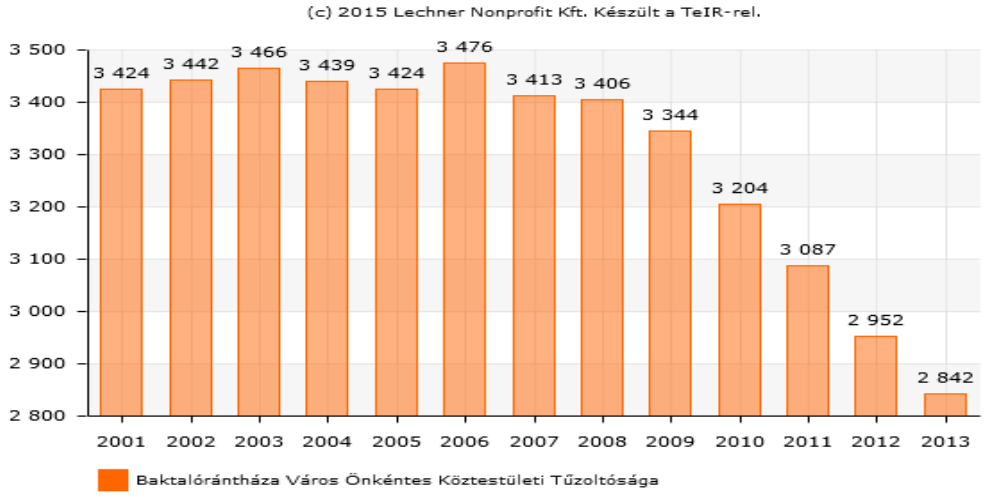

7. ábra Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő) Forrás: TEIR

A jövőben várhatóan növekedni fog a kihasználatlan ingatlanok és helységek száma, melyekben korábban alapfokú iskola és óvoda működik. A térségben egy középiskola működik, a Baktalórántházán a Vay Ádám Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium, melynek fenntartója a Földművelésügyi Minisztérium. A középiskolában szakgimnáziumi képzések közül mezőgazdasági-gépész és rendészeti szakképzés folyik, melyen belül a diákok által belügyi rendészeti és katonai fakultáció választható. A szakközépiskolai képzések közül az iskolában mezőgazdasági gazdaasszony, mezőgazdasági gépész képzés folyik. A középiskola időszakonként iskolarendszeren kívüli, felnőttképzés keretében, mezőgazdasághoz kapcsolódó képzéseket is indít (pl. aranykalászos gazda, méhészet stb.) Alapfokú és gimnáziumi érettségi képesítést biztosító, felnőtt képző intézmény Baktalórántházán található.

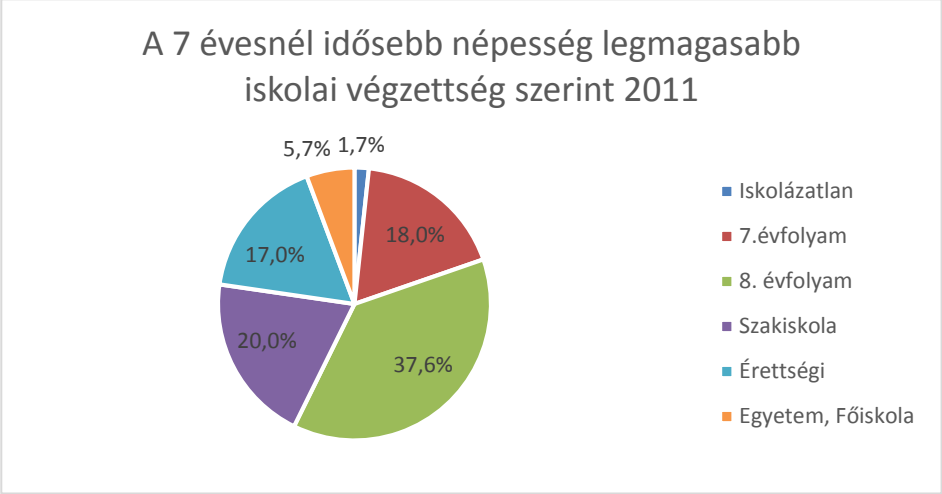

8. ábra: A 7 évesnél idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (2011.) (forrás: KSH)

A térségben az országosnál jóval alacsonyabb a népesség iskolai végzettsége (minden szinten: általános iskolát végzettek, érettségivel, egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya). A kistérségi településeket vizsgálva megállapítható, hogy – egy-egy kivételtől eltekintve – még a kedvezőtlen megyei átlagnál is alacsonyabb a népesség iskolai végzettsége.

Az iskolai végzettség ilyen irányú alakulása több problémát hordoz magában: a diplomás és középiskolai végzettséggel rendelkező réteg mérsékeltebb jelenléte azzal jár, hogy az ennél alacsonyabb végzettségűek népességen belüli aránya a megyei átlag feletti. A képzettebb rétegek egészét a kistérség nem tudja megtartani, mivel a magasabb képzettséggel rendelkezők elhelyezkedési esélyei minimálisak. A térségben folyamatosan szükség van felzárkóztató és szakmai (OKJ) képzések megvalósítására, annak érdekében, hogy a térség mutatói közelebb kerüljenek a megyei és országos átlagokhoz.

A térség lakosságának egészségügyi állapotának vonatkozásában a halálozási mutatót tekintve a térség az országos átlaghoz képest rosszabb képet mutat. A mutató mind a két nem esetén sokkal rosszabb, mint az Európai Unió átlaga, sőt a térségi adatok alapján megállapítható, hogy mind asz országos, mind a régiós, sőt a megyei átlaghoz képest is várhatóan kisebb életkort élnek és fognak megélni az emberek a térségben A legjellemzőbb halálokok a térségben: szívelégtelenség, szívinfarktus, agyi érelmeszesedés, daganatos megbetegedések, pulmonológiai eredetű okok, légzőszervi megbetegedések.

Az első helyen a keringési rendszer betegségei állnak, a halálesetek 53 %-a ezeknek következménye. Nők esetében magas az emlő és a méhnyak rosszindulati daganatából eredő halálozás.

Az esetek nagy többsége megelőzhető lenne időben történő szűrővizsgálatokon való részvétellel. A 0-18 éves korosztályt legnagyobb mértékben a túlsúlyosság, mint betegség fenyegeti, a korosztály nagy hányada egészségtelenül és rendszertelenül táplálkozik, valamint rendszeresen szinte semmit nem mozog, nem sportol. A betegség ilyen aránya és iránya gyors beavatkozást igényel.

A térségben nincs betegszállító szolgálat, fekvőbeteg-szakellátás. A térségben, 7 idősek otthonában összesen 166 férőhely áll rendelkezésre az arra rászorulók számára. Otthonápolás jelenleg is működik a kistérségben, a szolgáltatás azonban nem kiterjedt körű. Baktalórántháza rendelkezik mentőállomással, mindezen túl Baktalórántházán központi orvosi ügyelet is működik.

A térség minden településén működik orvosi rendelő. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma a térségben kiugróan magas (1910 fő), a megyében itt a legmagasabb ez a szám (vagyis a legkedvezőtlenebb a helyzet). A házi gyermekorvosra jutó gyerek száma 1408, vagyis a gyermekorvosi ellátottság szintén jelentősen elmarad az országos átlagtól (938 gyerek / házi gyerekorvos. Fogászat 12 településen működik, 7 településen nincs fogászati rendelő. Védőnői szolgálat minden településen működik. Baktalórántházán kistérségi járóbeteg szakellátó központ működik 20 féle szakrendeléssel. A térségben egy önkormányzati és egy egyházi fenntartású támogató szolgálat működik. A térség településein a Baktalórántházi Kistérségi Szociális Központ látja el a szociális és gyermekjóléti alapellátások feladatait. A térségben kiterjedt nevelőszülői szolgálat működik több mint 100 gyerek számára biztosítva a gyermekek családban történő nevelését. Bentlakásos idősek otthona Apagyon, Baktalórántházán, Ófehértón és Nyírmadán van. A térség települései 2013. évtől kezdődően közigazgatásilag 4 járási központhoz tartoznak. A kistérség települései közül a Baktalórántházi járáshoz 10 település (Baktalórántháza, Besenyőd, Laskod, Levelek, Magy, Nyírjákó, Nyírkércs, Ófehértó, Petneháza, Rohod), a Nyíregyházi Járáshoz 1 település (Apagy), a Vásárosnaményi járáshoz 2 település (Nyírmada, Pusztadobos), a Kisvárdai járáshoz 2 település (Nyírkarász, Nyírtass) tartozik. A kistérségben az egyetlen járásközpont Baktalórántháza. A Kormány 105/2015 (IV.23.), valamint a 106/2015 (IV.23.) Korm. rendelete szerint a 15 település közül 14 a jogszabály szerinti kedvezményezett települések (társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, illetve a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések) kategóriájába tartozik (Baktalórántháza, Besenyőd, Laskod, Levelek, Magy, Nyírkarász, Nyírmada, Ófehértó, Petneháza, Rohod). A járások 106/2015 (IV.23.) jogszabály szerinti (komplex mutatók értéke szerinti) történő besorolása alapján a Baktalórántházai járás országosan az ötödik helyet foglalja el. Minden településen működik önkormányzat. Közös önkormányzat 6 településen van (Rohod-Petneháza, Baktalórántháza –Laskod -Nyírjákó, Levelek-Besenyőd, Nyírkércs-Ramocsaháza, Ófehértó-Magy, Pusztadobos-Ilk).

5. *A gazdaság helyzet*

A térségben működő vállalkozások száma az elmúlt évtizedben jelentősen nem változott (5465 db). Az 1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma a megyében itt a legalacsonyabb, az országosan pedig a harmadik legalacsonyabb. A vállalkozók aktivitása, versenyképessége és foglalkoztatásban betöltött szerepe a megyei és országos adatokhoz viszonyítva alacsony.

Utóbbit mutatja, hogy a működő vállalkozások több mint 62%-a egyéni vállalkozás, jóval kevesebb a jogi személyiségű gazdasági társaságok száma 38%. Működő szociális szövetkezet csak Baktalórántházán van, A Baktalórántháza és Térsége Szociális Szövetkezet. A szövetkezet a megyében mezőgazdasági tevékenységek ellátására alakított szövetkezetekkel szemben, lakossági szolgáltatásokat (kerékpárjavítás -felújítás, segédeszköz javítás, kulcsmásolás, késélezés, kisebb lakatosipari munkák) nyújt Baktalórántházán. A vállalkozások körében gazdasági ágak szerint legjellemzőbb a kereskedelem,

gépjárműjavítás, majd a mezőgazdaság, erdő-gazdálkodás, halászat, valamint az építőipari tevékenységek.

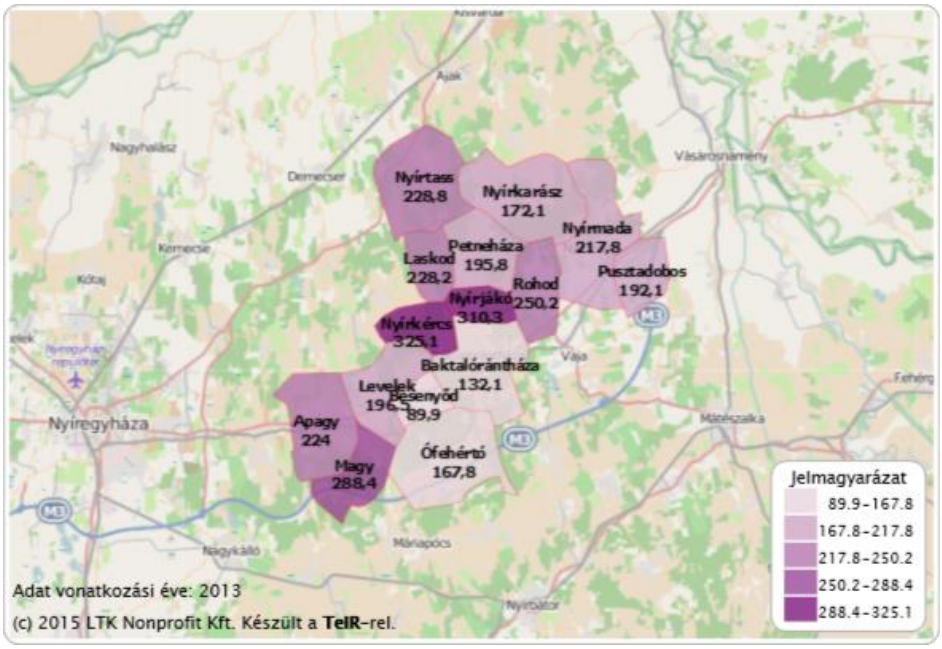

9. ábra Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-től

A térség gazdaságában a mező- és erdőgazdaság lényeges szerepet tölt be, melyet az is alátámaszt, hogy a vállalkozások egy jelentős része, 13,2%-a e területen tevékenykedik (az országos átlag 3,4%). A felhalmozott szakmai tudás ellenére a mezőgazdaság versenyképessége alacsony, mert a térséget az elaprózott birtokszerkezet, a termőtalaj alacsony aranykorona értéke, az elavult technikai felszereltség, a beruházások hiánya, az integrátori hálózatok kialakulatlansága és a helyi élelmiszeripar szűk kapacitása jellemzi. A térség gazdaságában jelentős szerepet tölt be a baromfiágazat. A Master Good cégcsoport, a térség több településén működtet telephelyet (Nyírkércs –központ, Baktalórántháza – baromfitelep, Nyírmada –Takarmánykeverő üzem, Petneháza –Baromfi feldolgozó, Nyírjákó – Trágyafeldolgozó üzem) integrált takarmánytermeléssel, baromfitenyésztéssel, keltetéssel, brojler hízlalással, és feldolgozással is foglalkozik. A cégcsoport a jövőben Baktalórántházán takarmánykeverő üzemet, valamint újabb baromfitelepeket épít. A megyei térségek közül Baktalórántházaiban a második legmagasabb az erdősültségi szint. Erdőinek mintegy felét eredeti tölgyesek alkotják, a terület másik felét telepített akácos, fenyvesek és nemesnyárasok teszik ki. A Baktai erdő egy része a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó természetvédelmi terület. Az állami erdők kezelését a Nyírerdő Zrt. Baktalórántházi Erdészete végzi. Baktalórántházán, Rohodon, Ófehértón és Nyírmadán fafeldolgozó üzemek működnek. Az üzemekben a helyben megtermelt akác és nyár, valamint a hazai és import fenyő feldolgozása folyik. A fából készült termékek közül nagyobb mennyiségben raklapot, kerítéselemet, oszlopokat és egyéb építőipari alapanyagot gyártanak. A térségben jelentős területeken folyik gyümölcstermesztés, ezek között legjellemzőbb – a többségében magántulajdonban levő – alma és meggy termesztése. Az almatermés jelentős része léalmaként kerül feldolgozásra. Gyümölcsfeldolgozó üzem Nyírmadán (léüzem), Nyírtasson (konzervüzem), illetve Apagyon zöldségfeldolgozó üzem is (csomagolás, savanyítás) található. Jelentős a takarmánynövényekkel való foglalkozás, mint a tritikálé és a kukorica. Az ipari növények közül a napraforgó és burgonya a jelentősebb. Jellegzetes a dohánytermesztés, jelentős dohánytermő területek találhatók Apagy, Besenyőd, Nyírkarász, Nyírmada településeken. A dohányfeldolgozó üzem a térségben nincs, legközelebb a megyeszékhelyen működik. A települések közül Baktalórántháza, Berkesz, Besenyőd, Nyírjákó, Pusztadobos, Nyírtass – elsősorban

önkormányzat közmunkaprogram segítségével– foglalkozik uborkatermesztéssel is. Az állattenyésztés körében főként juh, sertés, szarvasmarha és baromfi tartása, értékesítése, valamint feldolgozása folyik a kistérségben, jellemzően magántulajdonban. Ipari park Baktalórántházán található, ami infrastrukturális szempontból Európai Uniós forrásokból teljesen kiépítésre került. Az ipari park ingatlanjai, üzemcsarnokai, raktárépületeinek nagy része kihasználatlan, üres. A térségben 2011-ben működő vállalkozások közül az ipar területén összesen 67 db működik. A fentiekkel összefüggésben, az ipari terület szinte kizárólag a feldolgozóiparra koncentrálódik, 64 vállalkozás tevékenykedik ezen a területen.

Az ipari ágazat vállalkozásokon belüli aránya kissé elmarad a megyei és országos átlagtól. Az építőiparral foglalkozó további 100 vállalkozás gazdasági ágakon belüli aránya viszont kissé meghaladja a megyei és országos átlagot.

A működő vállalkozások számát gazdasági ágak szerint vizsgálva megállapítható, hogy a szolgáltatás jellegű ágazatokban a kereskedelem, javítás területén működő vállalkozások száma (271 db, 27,1%) meghaladja az e területen tevékenykedő vállalkozások megyei (24,8%) és országos arányát (20,1%). A szolgáltatási ághoz tartozó, oktatási tevékenységet folytató vállalkozások aránya is valamivel több az országos átlagnál, viszont az egészségügy, ingatlanügyletek, valamint a pénzügyi, biztosítási tevékenységet folytató társas vállalkozások aránya elmarad az országostól.

5.1. Foglalkoztatottság

A népesség gazdasági aktivitására vonatkozó területi statisztikai adatok évről-évre azt mutatják, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a regionális és az országos átlagnál is alacsonyabb a foglalkoztatási ráta, magasabb a munkanélküliség és magasabb az eltartotta aránya.

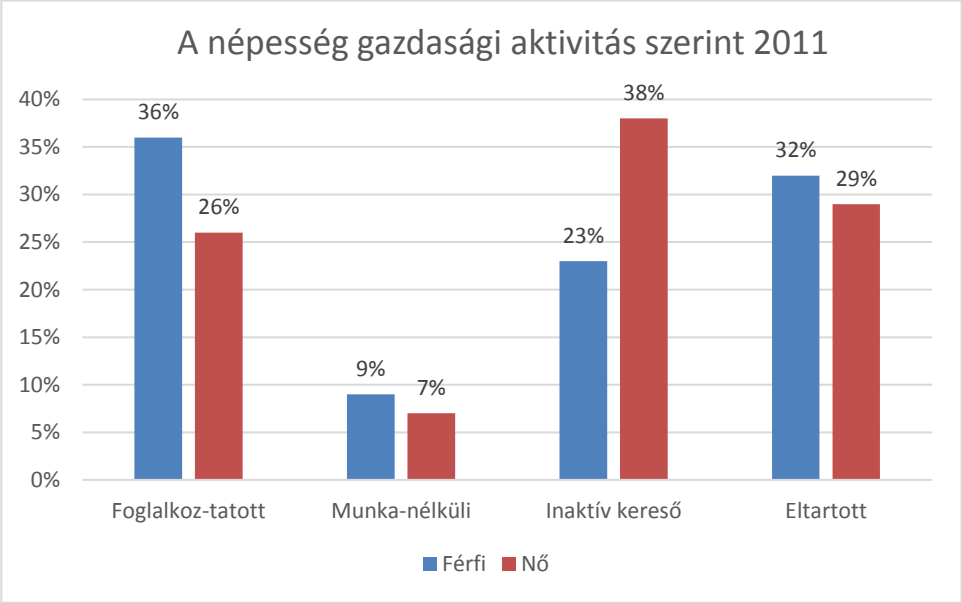

10.ábra: A népesség gazdasági aktivitás szerint 2011. (Forrás: KSH)

A terület szűkítésével, azaz a térségre fókuszálva megállapítható, hogy az előbbiekben említett trend folytatódik, tehát még alacsonyabb a foglalkoztatottak, még magasabb a munkanélküliek és még magasabb az eltartottak aránya, mint megyei szinten. A számokat tekintve a regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra vetítve 18%, ez az országos 7% és a megyei 13%-hoz képest igen magas. A térség ezen mutató tekintetében szinte mindig az utolsó helyek egyikét foglalta és foglalja

el jelenleg is országosan. Az inaktív keresők és eltartottak aránya magasabb a térségben az országos adatoknál. Szinte minden településen 50%-nál magasabb azon aktív korú lakosok aránya, akik szociális segélyből, idény-, vagy feketemunkából, illetve egyéb rendszertelen (pl.közmunka) tartják fenn magukat. A rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerint 2013. évben a térségben nyilvántartott álláskeresők száma 3.266 fő volt, ebből közel 50% több mint egy éve keres munkát. A nyilvántartott álláskeresők a lakosság közel több mint 10%-át teszik ki a térségben. A munkanélküliek között magas az olyan személyek száma akik még soha nem dolgoztak, vagy több mint két éve nem volt munkájuk.

A munkanélküliek között a megyei és országos átlagot meghaladó az alacsony iskolai végzettségűek (legfeljebb 8 általános iskolai végzettség) aránya (57,8%).

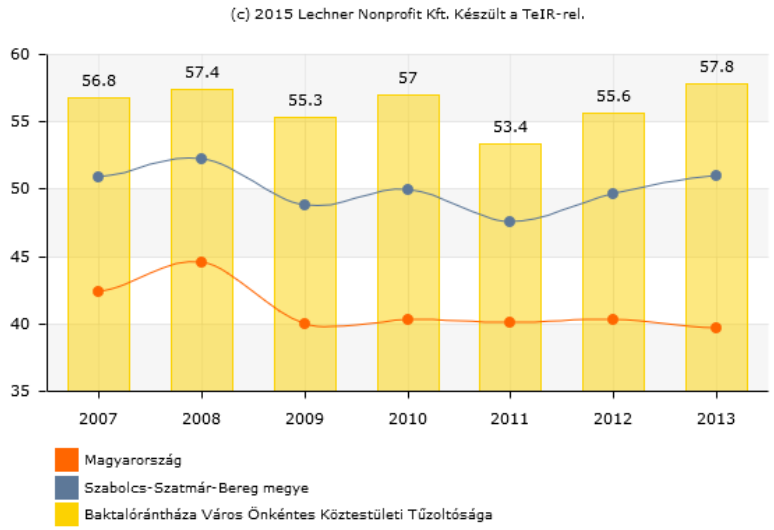

11. ábra Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában).

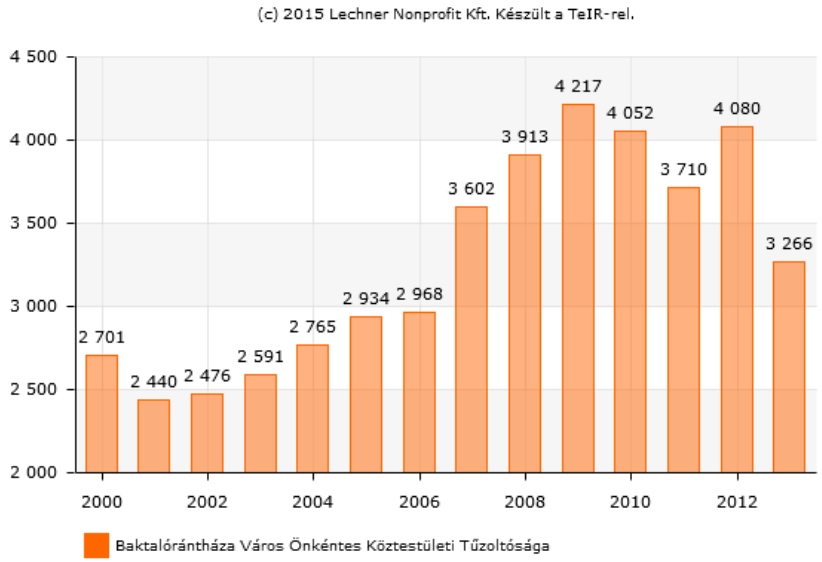

12. ábra Nyilvántartott munkanélküliek száma (Forrás: TEIR)

Az egészségügyi problémákból eredő, munkavállalásra vonatkozó korlátozások elsősorban azt jelentik, hogy az adott személy nem tud nehéz fizikai munkát, állómunkát, többműszakos munkát vállalni. A családi problémák hátterében legtöbb esetben kiskorú, illetve idős hozzátartozó felügyeletének ellátása áll. A munkanélküliek helyzetén átmenetileg segítséget nyújt az önkormányzatok által biztosított közmunka. A térségben jelentősebb, több száz munkavállalót foglalkoztató munkáltató nincs. Sajnos, a térség legnagyobb foglalkoztatói még mindig az önkormányzatok, foglalkoztatási szempontból őket követik a térség kis és középvállalkozásai. A térségben magas a megváltozott munkaképességű emberek száma. A teljes népesség átlagához viszonyítva alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek (38,2%-uk legfeljebb alapfokú végzettséggel, további egyharmaduk pedig érettségit nem adó középfokú végzettséggel), ha van szakképzettségük, az általában nem piacképes. Foglalkoztatási arányuk 18,1% a nem megváltozott munkaképességű emberekre jellemző 60,8%-hoz képest, munkanélküliségi rátájuk pedig 24,9% szemben a 10,2%-kal. Körükben az iskolai végzettség növekedésével sem javulnak jelentősen ezek az arányszámok, legalábbis jóval alacsonyabb mértékben, mint a teljes népesség körében. A fentiek alapján megállapítható, hogy a térség legnagyobb problémáját még mindig a munkanélküliség, valamint a hátrányos helyzetű, leszakadó rétegek felzárkóztatása jelenti.

Összegzés

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület Egyesület, mint a Miniszterelnökség Agrár – Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság által előzetesen elismert LEADER Helyi Akciócsoport területéhez tartozó 15 tagtelepülés jelentős elmaradottságokkal bír, mind megyei, mind országos viszonylatban. A demográfiai folyamatok ugyan pozitívabbak az országos átlagtól, de itt is folyamatosan fogy a lakónépesség, nő az idősek aránya. Társadalmi szempontból szintén jelentős a térség lemaradása, sok az aluliskolázott, magas a munkanélküliek és eltartottak aránya. Gazdasági aktivitás alacsony, kevés a működő vállalkozások száma, a meglévők között is legnagyobb számban az egyéni vállalkozók vannak jelen, akiknek a foglalkoztatásban betöltött szerepe alacsony. Minimális az évente induló vállalkozások száma. Jellemző a meglévő vállalkozások foglalkoztatott létszámának csökkentése. Az alkalmazott technológiák elavultak, nem környezetbarát és energia hatékonyak. Infrastrukturális szempontból a térség már nem nevezhető elmaradottnak az úthálózat, a vonalas infrastruktúra, a közművek néhány kistelepülést kivéve kielégítőek. A térség megközelíthetősége az autópályának és az áthaladó két főútvonalnak köszönhetően megfelelő. A civil szerveztek száma alacsony, a meglévő bejegyzett szervezetek közül kevés az életképes és működő. A településeken és a térségben kevés a közösségépítő, közösségfejlesztő helyek, programok száma. Az épített és szellemi örökség a legtöbb esetben elhanyagolt, hiányoznak az értékeket összegyűjtő, ápoló kezdeményezések. Turisztikai szempontból a térség hiányosságokat mutat, nincs a térséget összefogó marketingtevékenység, a rendelkezésre álló turisztikai lehetőségek kihasználatlanok, fejlesztésre szorulnak.

A 2011 –es népszámlálási adatok szerint a térségben 3107 fő roma származású ember él, ami a lakosság több mint 10%-át jelenti.

Megnevezés	A roma lakosság
Apagy	1,09%
Baktalórántháza	7,29%
Besenyőd	0,85%

Laskod	0,00%
Levelek	0,24%
Magy	3,63%
Nyírjákó	0,32%
Nyírkarász	0,82%
Nyírkércs	0,00%
Nyírmada	7,74%
Nyírtass	0,59%
Ófehértó	4,11%
Petneháza	1,18%
Pusztadobos	6,92%
Rohod	20,20%

1. táblázat A roma lakosság %-os megoszlása települések szerint 2011. (Forrás: KSH)

A roma lakosság száma településenként jelentősen eltér. A térségben a mélyszegénység, illetve a szegénység szempontjából leginkább veszélyeztetettek a három, vagy több gyermeket nevelő hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű roma származású családok. A 2011-es népszámlálás adatai szerint térségben a leghátrányosabb helyzetű roma lakosság aránya Baktalórántházán (7%), Rohodon (20%), Ófehértón (4%) Pusztadoboson (7%), Nyírmadán, (8%) kiugróan magas, de a roma lakosság a megoldatlan munkaerő-piaci reintegrációja és további társadalmi lemaradása miatt a térség szinte minden településén okoz kisebb-nagyobb társadalmi feszültségeket. Roma lakosság által lakott, a településektől teljesen elkülönülő szegregált lakókörnyezet Ófehértó –Ligettanyán található. A szegregátum lakónépessége közel 110 fő, melyből 98 roma származású, a 18 év alattiak száma 60fő. A szegregátum területén gyerekesély projekt keretében, alacsonyküszöbű szolgáltatásokat is nyújtó közösség ház került kialakításra, melynek fenntartása jelentős terheket ró a fenntartó önkormányzatra. Telepszerű környezet Pusztadoboson, Baktalórántházán található. A korcsoportokat tekintve a roma gyerekek aránya (23%) kétszerese az országos átlagnak. A romák foglalkoztatási helyzetén a térségben kizárólag a közfoglalkoztatási programok javítanak, speciális munkaerő-piaci programok, képzések, szociális szövetkezetek és egyéb integrációt elősegítő helyi szervezetek hiányában nincs meg a lehetőség a nyílt munkaerő-piacra való visszatérésre. A kisebbségi önkormányzatoknak a felzárkóztatásban betöltött szerepe alacsony, költségvetési forrásaik szűkösek, viszont személyes kapcsolatrendszerük és helyismeretük kihasználható a stratégia tervezése, megvalósítása során.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007-2013-as időszakban a térség HVS -ének tervezését és megvalósítását a Közép-Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület bonyolította le 33 település összefogásával, melyből a jelenlegi térségben 15 maradt. Az egyesület koordinálásában minden településen valósultak meg projektek a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokból. Megújuló településközpontok, helyi templomok fejlesztése, civil közösségi terek, középületek fejlesztése, vállalkozói fejlesztések, rendezvények (Aranykalász Fesztivál, Vidékfejlesztési Napok), képzések valósultak meg. Az egyesület a pályázatkezelésen túlmenően közvetlenül részt vett a térségi rendezvények (vidékfejlesztési napok) szervezésében. Az iroda minden települési rendezvényen képviseltette magát és népszerűsítette a vidékfejlesztési, ezen belül kiemelten a LEADER programot. Az iroda munkatársai a térségi szakmai rendezvények visszatérő vendégei voltak. Az egyesületnek köszönhetően minden településen ismert a LEADER közösségi tervezési módszer. Az iroda folyamatosan tájékoztatást nyújtott ügyfelei részére az elérhető pályázati lehetőségekről, a projektet megvalósító partnerek kötelezettségeiről. A 2007-2013 időszakot folytatva a Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület is tovább viszi a jól bevált

gyakorlatokat működése során. Pályázatkezelést az iroda nem kezel, hiszen ezt a feladatot jogszabály szerint egyéb szervezet végzi (MVH). A térség és a települések rendezvényein részt vesz kapcsolatépítés, társadalmasítás céljából. Az egyesület munkaszervezetének kiemelt feladata az ügyfelekkel történő folyamatos kapcsolattartás, projektgenerálás. A Vidékfejlesztési és LEADER programokon túlmenően az iroda mini fejlesztési ügynökség mintájára működik. Folyamatosan figyelemmel kíséri a pályázati kiírásokat, összegyűjti a térség fejlesztési elképzeléseit, projekteket generál. A rendelkezésre álló források szűkössége miatt a munkaszervezet egyéb EU-s forrásokból megvalósuló (EFOP, GINOP) projektek megvalósításában is részt kíván venni, biztosítva ezzel is az iroda és a szervezet fenntartható működését. A HFS készítése során a kezdeti szakaszban személyes egyeztetés történt a korábbi LEADER szervezettel, mely során átbeszélésre kerültek a korábbi intézkedések és az új HFS útmutatóban leírt iránymutatás. A korábbi tapasztalatok számbavétele, az útmutatóban leírtak, a térségi fórumok és munkacsoportok előző időszakra vonatkozó információi, valamint a térség számára rendelkezésre álló források függvényében kerültek kialakításra az intézkedések.

4.3 A HFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások

A HACS a HFS tervezése és megvalósítása során tanácsadói és menedzsment szolgáltatásokat nyújt a térségben működő szervezetek és személyek részére. A HACS maga is pályázatokat nyújt be, valamint vesz részt konzorciumi együttműködésekben. Közreműködőként segíti a projektgazdákat az információhoz jutásban és forrásszerzésben. A HFS és a benne szereplő fejlesztési elképzelések nagy része a Vidékfejlesztési Program intézkedéseihez illeszkedik, ezek közül kiemelten az alábbiakhoz:

- Mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése, ezen belül kiemelten a mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése, mely segítségével meg lehet erősíteni a helyi terméket előállító mikro-vállalkozókat, ösztönözni a vállalkozóvá válást.
- Beruházások tárgyi eszközökbe: a Vidékfejlesztési Program ezen intézkedését kiemelten kell kezelni a térségben, hiszen a mezőgazdasági termelésben alkalmazott technológiák elavultak, nem gazdaságosak, rontva ezzel a termelők versenyképességét. A térségben jelentős területeken folyik kertészeti termelés, zöldség és gyümölcstermesztés, ahol segíteni fogjuk a projektgazdákat tanácsadással, pályázatírással.
- Nem mezőgazdasági tevékenységek indítása, fejlesztése által a jelenleg kizárólag agrártermeléssel foglalkozó helyi vállalkozók gazdasági pozícióját és jövedelmi helyzetét lehet stabilizálni egyéb vállalkozói tevékenységek (turisztika, feldolgozás stb..) indításával. Energetikai fejlesztések segítségével költséghatékony és gazdaságos termelés hozható létre.
- Alapvető szolgáltatások és falvak megújítása a vidéki térségekben intézkedés, melynek segítségével a helyi piacok, külterületi önkormányzatok kezelésében lévő utak újulhatnak meg. A sok helyen elavult, jogszabályi feltételeknek nem megfelelő, közétkeztetést szolgáló közüzemi konyhák fejlesztése elengedhetetlen a kistelepüléseken. Több településen még mindig sok a településképet jelentős mértékben rontó épület, melyek rekonstrukciója fontos. Kiemelten kezeljük a két 1000 fő alatti Nyírjákó és Besenyőd település IKSZT kialakítási projektjét.
- Az erdőterületek fejlesztése és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások elengedhetetlenek a térség magas erdősültségi szintje miatt.
- Együttműködések: a térségben nincs Rövid Ellátási Lánc (REL), nincsenek termelői csoportok és szervezetek. Az érintett termelők és szolgáltatók bevonásával együttműködések létrehozását kezdeményezzük, elősegítjük.

- A fiatal gazda kezdeményezéseket is támogatjuk, a pályázni szándékozókat információkkal látjuk el

GINOP kapcsolódási pontjai a HFS-hez

- Kis és középvállalkozások versenyképességének javítása prioritási tengely - *A mikro-, kis-, és középvállalkozások termelési kapacitásának bővítése* intézkedés teljes mértékben kiegészíti a HFS-ben szereplő beavatkozási területeket, mivel több olyan vállalkozás is jelentkezett a HACS-nál akik részére ez a megfelelő forrás fejlesztési elképzeléseik megvalósításához, méreteik meghaladják a LEADER léptéket.
- Energia prioritási tengely – A prioritásban megfogalmazott *A környezet fenntartható és erőforrás -hatékony gazdasági fejlesztése*, valamint az *Energiahatékonyság és a megújuló energia használatának elősegítése* fontos a stratégiánk szempontjából, mivel a stratégiánk intézkedései önállóan nem támogatnak ilyen jellegű fejlesztést.
- Foglalkoztatás – a prioritási tengely minden beavatkozása kiegészítésként hat a stratégiánkra, mivel foglalkoztatási szempontból a legelmaradottabb térségek egyike. Az intézkedéseink közvetlenül foglalkoztatást nem támogatnak.
- Turizmus – a térség nagy jelentőséggel bíró turisztikai attrakcióval nem rendelkezik, viszont a kisebb fejlesztéseink kiegészítik az országos turisztikai hálózatokhoz, programokhoz (Bejárható Magyarország) kapcsolódó fejlesztéseket.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye operatív programja

Az operatív program legfontosabb célkitűzése az itt élő lakosság életminőségének javítása. Jövőkép: *„2030-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egy olyan hely, ahol jó élni”.* A megye oeratív programjában megfogalmazott intézkedések közül a HFS a következők megvalósulását segíti elő: **5.8. Élhető Vidéki Térségek megteremtése.** Az intézkedésben szerepel a települések közötti közlekedés fejlesztése, térségünket kerékpárút hálózat fejlesztése érinti, melyhez kapcsolódóan a HFS kiegészítő turisztikai és együttműködési projekteket támogat. Az intézkedésben szereplő, a lakosság identitástudatának erősítését célzó beavatkozást, a HFS helyi értékekre épülő kulturális és hagyományőrző rendezvények támogatásával segíti elő. A térségi szintű turizmusfejlesztést a HFS külön erre a célterületre vonatkozó intézkedéssel támogatja, mivel a térségben is található kiemelkedő jelentőségű potenciál. A vidéki térségek önellátó szerepének erősítése intézkedést a HFS szintén elősegíti, mivel ehhez kapcsolódóan két intézkedés (mikrovállalkozás fejlesztések támogatása, mezőgazdasági fejlesztések támogatása) is kidolgozásra került. A szociális gazdaság fejlesztése a rurális térségekben intézkedéshez kapcsolódóan a HFS kiemelten kezeli a társadalmi vállalkozásokat elősegíti azok indítását, kapcsolódó fejlesztéseket. Vonzó vidéki környezet és életminőség megteremtése intézkedésben megfogalmazott tevékenységekhez a stratégia közösségi és humánszolgáltatás fejlesztési intézkedései közvetlenül kapcsolódnak. **5.10. A leszakadó rétegek – ezen belül a romák – felzárkóztatása** prioritásban megfogalmazott célok elérését a megye komplex programok megvalósításával hajtja végre, melyhez kapcsolódva kerültek meghatározásra az intézkedések. Ezek közül a HFS közvetlenül kapcsolódik az alternatív helyi foglalkoztatás elősegítéséhez helyi terméket előállító mikrovállalkozások és önkormányzati fejlesztések támogatásával. A stratégia a közösségfejlesztés és társadalmi befogadás elősegítését célzó civil és egyházi fejlesztéseket támogatja. A humánszolgáltatás fejlesztés intézkedéssel a HFS elősegíti a hátrányos helyzetű csoportok lakhatási feltételeinek javítását és a szolgáltatások elérhetőségének javítását. A romák foglalkoztatási helyzetét javító intézkedés elősegítését a mikrovállalkozások és önkormányzati foglalkoztatási projektekhez kapcsolódó fejlesztések támogatásával valósítjuk meg. A leszakadó rétegek közösségfejlesztését célzó intézkedést a közösségi terekhez kapcsolódó infrastrukturális és eszközbeszerzési projektekkel segítjük.

Baktalórántháza ITS

A Baktalórántháza Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának beavatkozási területei közül az első a 4.2.1. Városközpont akcióterület: Az akcióterület Baktalórántháza központi területe, fejlesztésének fókuszában ebből adódóan olyan funkciók erősítése áll, amelyek a település teljes lakossága számára relevánsak, és a járási hatókörű funkciókból adódóan elvárhatók. A beavatkozás célja gazdaságélénkítés és népességmegtartás. A tevékenységek ennek megfelelően kerültek kialakításra az alábbiak szerint: szolgáltatóközpont -vállalkozások számára üzletek kialakítása, városi terek létrehozása, kulturális tevékenységekhez kapcsolódó infrastrukturális és eszközbeszerzési fejlesztések, városi piac kialakítása, civil szervezetek számára közösségi tér – alkotóházak kialakítása. A fejlesztések megvalósulásához a HFS közösségi célú fejlesztések és humánszoégáltatások fejlesztése intézkedése közvetlenül kapcsolódik. 4.2.2. Szociális városrehabilitáció akcióterület: Baktalórántházán két szegregátum található a KSH adatai szerint, ezek közül a baktai városrészben elhelyezkedő a nagyobb kiterjedésű és a kedvezőtlenebb helyzetű. A rossz társadalmi mutatókkal rendelkező városrészben olyan beavatkozás-csomag szükséges, amely integráltan kezeli a lakókörnyezet infrastrukturális hiányosságait, valamint az itt élők munkaerő-piaci, képzettségi, egészségügyi és egyéb problémáit – összhangban Antiszegregációs programmal. Ennek érdekében tervezett intézkedések: leszakadó rétegek által lakott városrészek infrastrukturális fejlesztése, szociális bérlakásépítési program, hátrányos helyzetű célcsoport részére munkaerő-piaci képzések, foglalkoztatási programok, civil társadalom fejlesztése. A HFS intézkedései közül a humánszolgáltatások és közösségi célú fejlesztések segítik a beavatkozási területet. 4.3. Akcióterületeken kívüli jelentősebb fejlesztések: Dégenfeld Kastély integrált fejlesztése, Kertészeti telep létesítése, Harcsatenyésztő telep létesítése, önkormányzati tulajdonú állattartó telepek fejlesztése, kerékpárút építési fejlesztések, kerékpárkölcsönzési rendszer kiépítése. A fejlesztésekhez a HFS turisztikai, kulturális és mezőgazdasági fejlesztéseket tartalmazó intézkedései kapcsolódnak.

Egyéb a HFS-t érintő térségi programok

Tanodák, gyerekházak: A térségben EU-s forrásból a 2007-2013 időszakban több településen tanoda programok valósultak meg, ezek közül kiemelkedő és működik a pusztadobosi Gyökerek Megteremtése Alapítvány által működtetett Mazsola Tanoda. A pusztadobosi tanodával szoros szakmai együttműködésben, a helyi szakközépiskola, valamint a helyi állami és egyházi általános iskolák bevonásával tanoda programot valósítunk meg. A projekt gazdája a LEADER Egyesület. A program célja a hátrányos helyzetű iskoláskorú tanulók iskolaidőn kívüli foglalkozásainak biztosítása, az iskolai lemorzsolódás csökkentése és a tanulmányi eredmények javítása érdekében. A térségben Nyírjákó községben is valósul meg tanoda projekt. A tanodák szakmai tevékenységét a LEADER program egyéb infrastrukturális és eszközbeszerzésekkel támogatja. A térségben TÁMOP projektből kialakított Biztos Kezdet Gyerekház az országban elsők között Pusztadoboson, Nyírmadán és Baktalórántházán került kialakításra. A gyerekházak teljes kihasználtsággal működnek, a LEADER Egyesület szoros szakmai együttműködésben van a szervezetekkel, a gyerekházak képviselői már a tervezéskor bevonásra kerültek.

Gyerekesély stratégia, gyerekesély program: A térségben a Közép-Nyírségi Kistérségi Társulás 2011-2014 között EU-s forrásból, gyerekesély programot hajtott végre, melyben gyerekesély stratégia és a településeken új szolgáltatások kerültek kialakításra. A stratégia területei: Korai képességgondozás, korai szocializáció segítése, Egészséges gyermekkor és szabadidős tevékenységek biztosítása, Pályaorientáció, iskolai lemorzsolódás csökkentése, Ófehértó -Ligettanyán szegregált lakókörnyezetben Közösségi Ház került kialakításra, Segítőház, IT pontok, közösségi terek, játszóterek kezdték meg működésüket. A kialakított szolgáltatások elsősorban a hátrányos helyzetű rétegek – kiemelten a romák

– társadalmi integrációját segítik. A gyerekstratégiában megfogalmazott célok összhangban vannak a HFS humánszolgáltatások fejlesztése elnevezésű intézkedésével.

Baktainfó: a térség és az itt működő vállalkozói termelő és szolgáltatói szektor bemutatására a helyi kistérségi társulás adatbázist hozott létre. A baktainfo egy szolgáltatás, melyhez webes felület is tartozik. A szolgáltatás az értékes adatbázison túl marketingeszközként is szolgál a helyileg megtermelt és előállított termékeknek. A szolgáltatás működtetése terveink szerint a LEADER egyesülethez kerül. Az egyesület a szolgáltatást tovább fejleszti és felhasználja a stratégiában foglalt célok elérésének segítése érdekében.

4.4 SWOT

Erősségek	Gyengeségek
- Jó megközelíthetőség (41-es, 4-es főutak, M3 autópálya) - Erdősültség magas szintje - Jelentős zöldség, -gyümölcstermelési tapasztalatok - Feldolgozóipari hagyományok (fa, élelmiszer) - Jelentős méhészeti tapasztalat, megfelelő területek - Kommunális infrastruktúra kiépítettsége javul - alapfokú oktatási nevelési intézményekkel való ellátottság jó - Mezőgazdasági szakközépiskola működik a térségben - Népességen belül magasabb a 14 év alattiak aránya - Léteznek hagyományőrző civil szervezetek és önkormányzatok - Hagyományőrző mesterek, műhelyek jelenléte a településeken - Nőtt a kialakított turisztikai szálláshelyek száma - Kiépített infrastruktúrával rendelkező ipari park Baktalórántházán - Hasznosítható, kihasználatlan önkormányzati ingatlanok - Felhalmozott tudás pályázatok megvalósításában - Korábbi pályázatokból elindított hiányzó szolgáltatások	- Mezőgazdaság versenyképessége alacsony (elaprózott birtokszerkezet, elavult technológia) - Mezőgazdasági termékek alacsony feldolgozottsági szintje - Alacsony a KKV-k száma, a megyei és országos átlaghoz képest - Vállalkozások versenyképessége alacsony - Közbiztonsági, bűnözési mutatók rosszak a térségben - Együttműködő termelői, szolgáltatói csoportok hiánya - Idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos - Nincs külterületi településeket összekötő kerékpárút hálózat - Fiatalok folyamatos elvándorlása - Alacsony iskolázottsági szint - Magas a megváltozott munkaképességű emberek száma - A működő civil szervezetek száma alacsony - Elöregedő társadalom, különösen a kistelepüléseken - Szegényes kulturális kínálat, kulturális környezet fejletlen - Magas a segélyezettek és eltartottak száma - Romák, hátrányos helyzetűek társadalmi lemaradása nő - Szolgáltatáshiányos területek (kistelepülések)

	- Korszerűtlen, nem energiahatékony technológiai megoldások a vállalkozások és közintézmények működése során
Lehetőségek	**Veszélyek**
- Jelentős EU-s forrás rendelkezésre állása különösen a vállalkozás-fejlesztés területén - Nő a biotermékek iránti kereslet - Atipikus foglalkoztatási formák elterjesztése - A szociális gazdaság erősödhet társadalmi vállalkozások létrehozása, fejlesztése által - hátrányos helyzetűek, különösen a roma lakosság részére biztosított szolgáltatások, programok során szerzett tapasztalatok, szakemberek - Foglalkoztatást elősegítő, munkaerő-piaci programok megvalósítása során szerzett szakmai tapasztalatok - Elérhető piaci igényekhez igazítható szakképzés, felnőttképzési lehetőségek - Természetvédelmi és erdőterületek jelentőségének felértékelődése - A térségben fellelhető épített és szellemi örökség magában hordozza a turisztikai célú felhasználás lehetőségét Térségi marketing erősítése által megnövekedhet a térség vonzereje	- Folyamatosan növekvő verseny a termékek és szolgáltatások piacán - Szakképzett és magasabb iskolázottsági szintű lakosság elvándorlása, szakképzett munkaerő hiánya - Csökkenő befektetői és turisztikai érdeklődés a térség iránt - Szomszédos fejlettebb, megyei rangú városok „elszívó” hatása nő - Roma társadalom felzárkóztatásának lassulása, elmaradása - Szociális válság a megoldatlan munkaerő-piaci folyamatok miatt - Kistelepülések elöregedése, elnéptelenedése - A térségen belüli társadalmi és területi különbségek növekedése (térségközpont-kistelepülés)

4.4.1. SWOT Elemzés

A térség alapvetően fejlesztő stratégiát kíván követni: a gyengeségek lehetőségek általi fejlesztésére helyezi a hangsúlyt, mivel a SWOT során azonosított erősségek önmagukban nem elegendőek ahhoz, hogy a térséget jellemző gazdasági és társadalmi problémákra megoldási alapként szolgáljanak. Amennyiben a gyengeségek nem kerülnek fejlesztésre, a térség felzárkózása is bizonytalanná válhat.

Az akcióterület alapvetően a gazdaság alacsony versenyképessége, illetve a lakosságot jellemző szociális és kulturális hátrányok miatt szorul beavatkozásra. Bár a térség gazdasága hagyományosan a mezőgazdasági termelésre alapozódik, a modernizáció folyamán az elaprózott birtokszerkezet és az elavult technológiák, valamint a termékfeldolgozás és a termelők közötti együttműködés hiánya miatt ma igen alacsony versenyképességgel bír. A nem mezőgazdasági szektorokban alacsony mind a nagyvállalatok, mind a – lakosság részére reális munkaerő-piaci integrációt nyújtani képes – kisvállalkozások száma is. A turisztikai szektorban hiába van jelentős potenciál, az idegenforgalom infrastruktúrája – ide értve a szálláshelyeket, turisztikai desztinációkat és az úthálózatot is –, illetve a kapcsolódó szolgáltatói háttér nagyon alacsony szintje és színvonala miatt beavatkozás nélkül nem várható komolyabb növekedés. E gyengeségeket figyelembe véve a gazdaság területén elsősorban a kis-

és középvállalkozások fejlesztése, ezáltal a foglalkoztatás bővítése, valamint a komoly potenciállal bíró turizmus fejlesztése kell, hogy a fejlesztési stratégia középpontjában álljon.

A gazdasági problémákkal szorosan összefüggő, azzal interdependens társadalmi problémák között a munkalehetőségek hiánya miatt a fiatalok elvándorlása, ezáltal a társadalom fokozatos elöregedése, a települések elnéptelenedése figyelhető meg. A térségben élők az alacsony iskolázottsági szint, illetve a többgenerációs munkanélküliség miatt még a meglévő munkahelyeket sem tudják betölteni. A kulturális lehetőségek hiánya, a helyi közösségek gyenge szervezettsége, a civil társadalom fejletlensége miatt a települések vonzóereje tovább csökken. A települési önkormányzatok számára komoly feladat a nagyszámú segélyezett eltartása, illetve a térség egésze számára a hátrányos helyzetű emberek igényeihez és szükségleteihez illesztett szolgáltatások biztosítása. A stratégia másik pillére tehát a társadalmi problémák megoldására, enyhítésére, a rendelkezésre álló lehetőségek által történő fejlesztése kell, hogy legyen, ezáltal elkerülhetővé válik a lakosság további leszakadása, a társadalmi feszültségek erősödése. A társadalom versenyképességének növekedése a gazdasági versenyképességre is ösztönző hatással van: a két átfogó fejlesztési cél szoros összefüggésben kezelendő a specifikus célok, valamint a stratégia megvalósítása során.

Sem a gazdasági elmaradottság, sem a társadalmi problémák nem kezelhetőek külső, elsősorban pályázati források nélkül, mivel a térségben nem állnak rendelkezésre olyan erőforrások, amelyek ezt lehetővé tennék. A 2014-2020-as időszakban a vállalkozás-fejlesztés (különösen a kkv-k fejlesztése), a szociális gazdaság fejlesztése, a hátrányos helyzetű célcsoportok számára különösen nagy jelentőséggel bíró atipikus foglalkoztatási formák elterjesztése kiemelkedő szereppel bírnak a stratégia átfogó céljainak eléréséhez. A természetvédelmi területek és az épített örökség jelentőségének felértékelődése, a jó minőségű mezőgazdasági termékek iránti kereslet növekedése is olyan lehetőségek, amelyeket a stratégia gazdaság-fejlesztésre irányuló célrendszere megfelelő források rendelkezésre állása esetén ki tud használni. Az egyéb OP-ból elérhető, a hátrányos helyzetűek leszakadásának kezelésére irányuló források kiegészítőjeként különösen nagy szerepe kell, hogy legyen a humánszolgáltatások fejlesztésének, illetve a kulturális élet dinamizálásának is.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

Gazdaságfejlesztés:

A helyzetfeltárás és a SWOT elemzés eredményei szerint az egyik legfontosabb fejlesztési szükséglet a térség gazdaságának fejlesztése. Ezt a fejlesztési iránt támogatja, hogy a térség jól megközelíthető, rendelkezik az alapvető kommunális infrastruktúrával, Baktalórántházán kiépített ipari park található, az alapfokú és középfokú oktatási rendszerben lehetőségek vannak a szakember-képzésre (különösen a mezőgazdaság területén), illetve fellelhetőek a mezőgazdaság és a feldolgozóipar hagyományai. A gazdaság fejlesztése érdekében jelentős Uniós forrás áll rendelkezésre, nő a biogazdálkodásból származó termékek iránti kereslet, elérhetőek a foglalkoztatás bővítő támogatások, illetve a hátrányos helyzet oldására lehetőség van a szociális gazdaság fejlesztésére.

Figyelembe kell azonban venni, hogy a mezőgazdasági termékek versenyképessége, alacsony feldolgozottsági szintje strukturális átalakítást igényel, amelyet elősegíthet a szereplők közötti együttműködések ösztönzése. Jelenleg alacsony mind a kkv-k száma, mind versenyképessége is, miközben egyre nő a verseny a termékek és szolgáltatások között, és az elvándorlás hosszú távon a szakképzett munkaerő érségből való kivonulását hozhatja magával.

Ennek megfelelően a térség helyi fejlesztési stratégiájának kidolgozásakor, kapcsolódva az egyéb Európai Uniós fejlesztési elképzelésekhez, kiemelten kezeljük a gazdaságfejlesztést, hiszen ezen keresztül lehet elérni a foglalkoztatási szint növekedését, a munkanélküliség csökkentését, valamint a szociális kiadások mérséklését. A térségben meg kell erősíteni és helyzetbe kell hozni a mikro –és kisvállalkozásokat, mivel ezek száma a legnagyobb a szektoron belül. Számukra közvetlen (eszközfejlesztés, kisebb volumenű beruházások) és közvetett (REL, termelői csoportok létrehozásának elősegítése, kedvezményes szolgáltatások nyújtása) támogatást kell nyújtani. Elő kell segíteni a helyi termékek piacra jutását, emelni a helyben előállított, megtermelt termékek feldolgozottsági szintjét. Minden területen (vállalkozások, civilek, önkormányzatok) támogatni szükséges a kisebb léptékű korszerű, energiahatékony technológiák bevezetését. Az önkormányzatokat ösztönözni, segíteni szükséges gazdasági tevékenységek elindításában, fenntartásában, annak érdekében, hogy minél több településen alakuljanak szociális szövetkezetek a közfoglalkoztatott réteg munkaerő-piaci problémájának enyhítésére.

Turisztika:

A térségben egyértelműen jelen van a jelenleg fellelhető örökség turisztikai célú potenciálja, hiszen a nagy területeken jelenlévő természetvédelmi és erdőterületek felértékelődnek, a vadász-, horgász-, víziturizmus fontos turisztikai vonzerőt gyakorolhat. Ugyanakkor az idegenforgalom és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások, valamint az infrastruktúra kiépítetlenek, hiányosak, a magánszálláshelyek száma kevés, a meglévők fejlesztésre, modernizálásra szorulnak, és nincs együttműködés a turisztikai szereplők között. Amennyiben a meglévő lehetőségek nem kerülnek kiaknázásra, hosszú távon csökkenhet az érdeklődés a térség iránt is.

Ennek megfelelően a szférák (vállalkozások, civilek, önkormányzatok) közötti együttműködés létrehozásával közös térségi turisztikai fejlesztéseket, termékcsomagokat, közös marketingtevékenységet kell létrehozni, fejleszteni. A térségben a jövőben folyamatos kerékpárút és túraútvonal fejlesztés valósul meg, így a kerékpáros és lovas turisztikát, valamint a hozzá kapcsolódó infrastruktúrát és szolgáltatói hálózatot fejleszteni szükséges. A térségben található vízfelületekhez kapcsolódó turisztikai kezdeményezéseket (horgászat, vízi sportok, szálláshelyek, stb.), a Közép-Nyírség jelentős vadállományához kapcsolódva a vadászturizmushoz köthető fejlesztéseket, szolgáltatásokat is kiemelten kell kezelni.

Humánszolgáltatások: A térség egyik legnagyobb problémája a foglalkoztatás szint alacsony volta, ebből fakadóan a leszakadó rétegek arányának növekedése, a mélyszegénységben élők és roma társadalom fokozatos növekedése. Ez a helyzet komoly szociális és társadalmi feszültségeket generálhat, tovább növelheti az elvándorlást, ez által csökkenhet az oktatás és a szociális ellátás színvonala is. Mindezeket figyelembe véve elő kell segíteni a társadalmi szempontból elmaradott rétegek felzárkóztatását, a szegénység enyhítését célzó, a felzárkózást és befogadást segítő programokon keresztül. Kiemelten kell kezelni (különösen a leszakadó rétegek esetén) a gyermekek iskolán kívüli nevelésének kérdéskörét. A gyermekek iskolaidőn kívüli foglalkozásaihoz szükséges eszközfejlesztéseket, beruházásokat, szolgáltatások igénybevételének lehetőségét biztosítani szükséges. A hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatását elősegítő képzéseket támogatni szükséges. Kistelepülések esetén elő kell segíteni közösségi terek kialakítását, eszközfejlesztését a fiatalok helyben tartásának érdekében. A lakosság humánszolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása céljából a korábbi tervezési időszakban létrehozott szolgáltatásokat (tanodák, biztos kezdet gyerekházak, segítő házak, közösségi házak, IKSZT) és azok helyszíneit fenn kell tartani és fejleszteni kell. A szegregátumokban, telepszerű környezetben élők életkörülményeit, a lakókörnyezetben, illetve ahhoz közel, alacsony

küszöbű szolgáltatások (egészségügyi ellátás, tisztálkodási feltételek, mosási lehetőség, főzési lehetőség stb.. biztosítása) kiépítésével, fejlesztésével javítani szükséges.

Közösségi célú fejlesztés: Bár a térség gazdag hagyományokban, és több a hagyományőrzést fókuszba helyező önkormányzat és civil szervezet található, ezek száma összességében alacsony, működésük bizonytalan. A kulturális élet szegényes, egyoldalú, egyik korcsoport igényeinek sem felel meg, de hiányoznak azok a közösségi terek is, amelyek programoknak adhatnának helyet. A helyi közösségek alacsony szervezettsége miatt még azokon a településeken sem kerül kihasználásra a közösségi tér, ahol ilyen megtalálható. Ennek megfelelően a településeken hagyományőrző tevékenységet folytató vállalkozásokat, civil szervezeteket, a tevékenységekhez kapcsolódó ismeretátadást támogatni szükséges, hiszen ezen a területen a 24. órában járunk. A térség identitástudatának növelésében szerepet játszó, tradicionális, hagyományokkal bíró, helyi és térségi kulturális programokat, rendezvények tovább kell folytatni, ezek megvalósítását támogatni szükséges. A települések közösségi életének színhelyéül szolgáló terek (művelődési házak, közösségi házak) elsősorban belső felújítási munkálatai és eszközbeszerzései elengedhetetlenek. A térség közbiztonságának javítását szolgáló civil szervezeteket támogatni szükséges.

A 2014-2020-as időszak vidékfejlesztési programjában szereplő LEADER intézkedésben, a térség számára rendelkezésre álló (szűkös) források minél hatékonyabb felhasználásának érdekében, a kisebb közvetlen beruházások és fejlesztéseken túlmenően, olyan programokat is szükséges támogatni, melyek katalizátorként hathatnak a VP és egyéb OP-k fő intézkedéseire. Meg kell találni a térségi szereplők számára a további operatív programok kínálta pályázati forrásokat és az azokhoz kapcsolódó fejlesztéseket össze kell hangolni a LEADER programban szereplő lehetőségekkel.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület HACS-hoz tartozó 15 település közül 12 település komplex programmal fejlesztendő járáshoz, míg két település kedvezményezett besorolású járáshoz tartozik. Ezeken a településeken jelentős a társadalmi szempontból elmaradott lakosság aránya. Baktalórántháza, Besenyőd, Magy, Nyírmada, Ófehértó, Pusztadobos, Rohod településeken jelentős a roma származású lakosság aránya. Kiemelten kell kezelni a mélyszegénységben élő, illetve a szegénység szempontjából leginkább veszélyeztetett három, vagy több gyereket nevelő hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű roma származású családokat. Számukra az életminőséget javító szolgáltatásokat kell elérhetővé tenni. A roma származású társadalmi rétegek képviselői (kisebbségi önkormányzatok vezetői, szószólók, egyéb képviselők) bevonásra kerülnek a tervezés folyamatába, a szolgáltatások kialakítása és biztosítása során együtt kell működni velük. A jogi személyiséggel rendelkező, kisebbségeket képviselő szervezetekkel együttműködési megállapodást köt a HACS. A halmozottan hátrányos helyzetű személyekkel, családokkal közvetlen kapcsolatban lévő, térségi szakemberek, akik nagyfokú helyismerettel és személyes kapcsolatokkal rendelkeznek a területen, bevonásra kerülnek a tervezés és megvalósítás során. Az Ófehértó –Ligettanya szegregátumban működő, korábbi gyerekesély programban létrehozott, közösségi ház szolgáltatásait, infrastrukturális fejlesztéseit támogatni szükséges. A térségben működő szociális ellátórendszer képviselőire támaszkodva folyamatos információt gyűjtünk a romák és idősek helyzetéről. A kistelepüléseken (Besenyőd, Laskod, Nyírjákó, Magy, Rohod) a lakosságon belül az idősek aránya magas. A fiatal korosztály helyben tartása mellett fontos feladat az idősödő korosztály életkörülményeinek javítása is.

Több településen működnek idősek által alakított klubok, egyesületek, alapítványok, melyekkel a HACS szintén együttműködést köt, a szervezetek által létrehozott hagyományokkal bíró programokat, rendezvényeket támogatni kívánja. A térség kiemelt feladata a fiatalok helyben tartása, hiszen ezen a területen a legrosszabb a helyzet. A vállalkozásfejlesztési projektek esetén a HACS kiemelten támogatja a fiatal pályakezdők elhelyezkedését szolgáló programokat. Az önkormányzatok, civil szervezetek által indított, a fiatalok tudásbővítését, elhelyezkedését, helyben tartását célzó programokat a HACS szolgáltatásfejlesztési pályázatokkal, eszköz és infrastrukturális fejlesztésekkel kívánja elősegíteni. A HACS-hoz tartozó települések általános iskoláiban, valamint a baktalórántházi középiskolában, leginkább a hátrányos helyzetű családi körülményekből érkező tanulók körében magas a hiányzás és az iskolaelhagyások száma. A problémát a HACS tanoda projekt projektgazdájaként kívánja enyhíteni. A Vay Ádám Szakközépiskolával, a közelben működő tanodával (Pusztadobos), valamint a KLIK-el és a Türr István Képző és Kutató Központtal együttműködve, közel 200 tanuló bevonását és tanórán kívüli foglalkozását valósítja meg az iskolaelhagyás csökkentésének érdekében. A térségben magas a megváltozott munkaképességű személyek száma. A megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci szempontból rendkívül hátrányos helyzetben vannak az ország minden területén, de Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az országos átlagot jóval meghaladó mértékben. A teljes népesség átlagához képest alacsonyabb iskolai végzettségük van, többségük nem rendelkezik a munkaerő-piaci elhelyezkedéshez szükséges ismeretekkel, készségekkel és tapasztalatokkal, emellett többnyire hiányoznak azok a képességeik, amelyekkel képesek lennének a már megszerzett munkahelyük megtartására, az önfoglalkoztatás kereteinek kialakítására és fenntartására. Mindemellett azok a megváltozott munkaképességű emberek, aki a 2012-es felülvizsgálatok következtében kiszorultak a szociális ellátásból – megfelelő szakmai segítség nélkül – többnyire tehetetlenül és esélytelenül állnak a térség egyre szűkülő munkaerő-piaci lehetőségeinek kiaknázása előtt. A megváltozott munkaképességű célcsoport számára szolgáltatásokat (munkaerő-piaci szolgáltatások, egészségügyi szolgáltatás, szociális szolgáltatások, jogi segítségnyújtás stb.) nyújtó, részükre munkalehetőséget biztosító szervezeteket, vállalkozásokkal bevonjuk a tervezésbe és a stratégia megvalósításába. A megváltozott munkaképességű személyek életkörülményeinek javítását célzó projektötleteket támogatjuk.

5.2 Fenntarthatóság

Környezetbarát megoldások, hulladékminimalizálás: A tervezés és megvalósítása során tájékoztatjuk a projektgazdákat a szennyezés megelőzésének fontosságáról. A beszerzések során előnyben részesülnek az újrahasznosított, valamint a környezetbarát alapanyagokból készült termékek és azok csomagolása. Infrastrukturális beruházások (építés, felújítás, bővítés) során törekedni kell az anyagok minél szélesebb körű újrahasznosítására, a keletkező bontási hulladékok minimalizálására. A termékek, szolgáltatások beszerzése során figyelemmel kell lenni a szállításból adódó környezetterhelés minimalizálására. Lehetőség szerint előnyben kell részesíteni a helyben előállított termékeket, szolgáltatásokat. A felhasznált ipari nyersanyagok (pl. műtrágya, növényvédő szer, agrotechnika stb.) és energiahordozók mennyiségét, valamint az ezekhez kapcsolódó szállítási és raktározási kapacitásokat is optimalizálni, minimalizálni szükséges.

Megújuló energiaforrások, energiatakarékos megoldások: A beszerzések során törekedni kell az energiatakarékos, magas energiaosztályú berendezések előnyben részesítésében. Az infrastrukturális beruházások esetén kiegészítő jelleggel energiahatékonyságot (pl. szigetelés, fűtéskorszerűsítés, napelem, hőszivattyú stb.) javító fejlesztések, valamint ilyen jellegű fejlesztésekhez kapcsolódó előkészítő, kiegészítő tevékenységek megvalósítását is lehetővé tesszük. A projektötleteknek elő kell

segíteniük a szennyvizek, a hígtrágyák és a hulladékok, mezőgazdasági melléktermékek újrahasznosítását.

Természetmegőrzés: támogatni kell a természeti értékek, a biológiai sokféleség, a genetikai állományok és természetes térszerkezet megőrzését. Az intézkedések segítségével mérsékelni kell a mezőgazdasági termelés okozta kedvezőtlen környezeti hatásokat, az éghajlatváltozás, a szélsőséges vízjárás, talajpusztulás kedvezőtlen környezeti hatásait. Kiemelten kell kezelni a rendelkezésre álló földfelszín alatti vízkészletek (talajvíz, rétegvizek, termálvíz) védelmét.

Szemléletformálás: A térség civil szervezeteinek, oktatási intézményeinek bevonásával a lakosság részére fenntartható fejlődés, környezetvédelem, újrahasznosítás témában képzéseket, tájékoztatókat, fórumokat, rendezvényeket kell szervezni. A HACS, valamint a projektgazdák által megvalósított rendezvényeknek is tükröznie kell a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos intézkedéseket.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A helyi fejlesztési stratégia, valamint az ebben megfogalmazott célok és intézkedések a térség társadalmi és gazdasági hátrányainak enyhítését célozzák meg. Ahhoz, hogy a térségi fejlesztésekre rendelkezésre álló – viszonylag szűkös – LEADER fejlesztési források hatása a tervezési időszak végére érzékelhető legyen, elengedhetetlen a térségi szereplők közötti folyamatos együttműködés, közös projektek kidolgozása, megvalósítása. A LEADER pályázatokból megvalósuló fejlesztési projektek lehetőség szerint összekapcsolásra kerülnek más operatív programból megvalósítandó programokkal. A projektötletek kidolgozása – a HFS tervezése és megvalósítása során – tematikus munkacsoportok felállításával történik; bevonásra kerülnek a térség gazdasági szereplői, a civilek, a közszféra szereplői – közülük kimagaslóan a szociális szféra képviselői. A LEADER programban is kiemelten kell kezelni a hátrányos helyzetű leszakadó társadalmi csoportok problémáinak kezelését. A probléma kezelésére újszerű megközelítést kell alkalmazni. A korábbi években megvalósuló, a térség gazdasági és társadalmi lemaradását enyhítő EU-s programok, jelentős szakmai tapasztalatokkal bíró projektgazdái bevonásra kerülnek a tervezés során. A bevont szakemberek (polgármesterek, vállalkozók, egyházak képviselői, civil szervezetek vezetői, szociális és egészségügyi szakemberek, kisebbségek képviselői) tapasztalatai és javaslatai beépítésre kerülnek a stratégia pontjaiba. A térségben területfejlesztéssel, gazdaságfejlesztéssel foglalkozó központ, inkubátorház, vagy hasonló kezdeményezés nincs. A Helyi Akciócsoport által működtetett iroda és munkaszervezet nem csak a LEADER projektek kezelését látja el. A szervezet a térségben „mini fejlesztési ügynökség” –ként fog működni. Projektgazdaként a Vidékfejlesztési Programból, illetve egyéb Operatív Programokból projekteket valósít meg, továbbá részt vesz térségi tervek, tanulmányok kidolgozásában, projektek generálásában, megvalósításában. Az iroda aktív szerepet vállal a térség gazdasági életében, a helyi termékek és szolgáltatások piacra jutásának segítésében, gazdasági együttműködések generálásában, megvalósulásában.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Legfontosabb célkitűzésünk a térségben élő lakosság életminőségének javítása, a térségből történő elvándorlás megállítása. Célunk, hogy Európai Uniós és Hazai fejlesztési források bevonásával a térség gazdasági, társadalmi statisztikai mutatói tíz év alatt közelítsék meg, vagy érjék el legalább a megyei mutatók értékeit.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép
Célunk, hogy Európai Uniós és Hazai fejlesztési források bevonásával a térség gazdasági, társadalmi statisztikai mutatói tíz év alatt közelítsék meg, vagy érjék el legalább a megyei mutatók értékeit.

	Átfogó cél (ok)
1.	A térség gazdaságfejlesztésével, a belső erőforrások innovatív felhasználásával, az akcióterület épített és természeti erőforrásainak megőrzésével, fenntartható fejlesztésével erősebb, fejlettebb, stabilabb mikrovállalkozási szféra létrehozása..
2.	A térségben élők életminőségének javításával, az akcióterület vonzóképességének erősítésével, helyi közösségek aktivizálásával, együttműködési készségeik javításával, a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatásának elősegítésével egy élhetőbb térség kialakítása.

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek	A cél megvalósítására allokált indikatív forrásarány (%)
1.	Vállalkozások fejlesztése, foglalkoztatásfejlesztés	A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE)	5	52 %
2.	Magasabb színvonalú közösségi és humánszolgáltatások biztosítása	Új, vagy továbbfejlesztett szolgáltatással/ infrastruktúrával érintett lakosság aránya (%)	10	29 %

3.	Kulturális környezet fejlesztése	Rendezvényeken résztvevők száma (fő)	1000	9 %
4.	Turisztikai vonzóképesség javítása	Turisztikai fejlesztéssel érintett szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő)	50	10 %

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá					
		1.	2.	3.	4.		
1.	Induló és mikro -vállalkozások fejlesztése	x					
2.	Induló -és működő mezőgazdasági mikro -vállalkozás fejlesztés	x					
3.	Közösségi célú fejlesztések		x				
4.	Turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése	x			x		
5.	Helyi és térségi rendezvények támogatása			x			
6.	Humánszolgáltatás fejlesztés		x				

Vállalkozások fejlesztése, foglalkoztatásfejlesztés: A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a kis- és középvállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. A működő gazdasági szervezetek által előállított termékek és szolgáltatások versenyképessége alacsony. Magas az egyéni vállalkozók száma, akiknek a foglalkoztatásban betöltött szerepe elhanyagolható. A vállalkozások számára rendelkezésre álló technológia a legtöbb esetben elavult, nem energia hatékony. A legtöbb mikro vállalkozás számára kisléptékű fejlesztés is elégséges ahhoz, hogy az általa előállított termék hozzáadott értékének növelésével, vagy szolgáltatásfejlesztéssel új piacot szerezzen és így új munkahelyet, munkahelyeket hozzon létre. A működő mikro- és kisvállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek. A vállalkozásokat ösztönözni, támogatni szükséges abban, hogy termékeiket, szolgáltatásaikat minél szélesebb körben népszerűsíthessék.

Magasabb színvonalú közösségi és humánszolgáltatások biztosítása: A szervezethez tartozó 15 településen magas a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű emberek száma. Országos és megyei átlagot is meghaladó a munkanélküliek, eltartottak, segélyezettek száma. A kistelepülések szolgáltatáshiányosak, csak néhány településen működik gyerekház, közösségi ház, segítő ház, közösségi tér, IT pont, illetve közösségi klub. A korábbi EU-s projektekből működtetett hátrányos

helyzetű rétegek segítését célzó szolgáltatások (pl. közösségi házak, adósságkezelési hálózat, egészségügyi programok, stb..) forráshiány miatt nem működnek. Az önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek által fenntartott, a hátrányos helyzetű rétegek számára biztosított szolgáltatásokhoz közvetlenül kapcsolódó (pl. gyerekházak, közösségi házak, segítőházak, foglalkoztatási iroda, egészségügyi létesítmények, kisebbségi szolgáltatások stb.) kisléptékű infrastruktúra fejlesztéseket, eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A hátrányos helyzetű rétegek számára a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő képzéseket támogatni szükséges. A térégben alacsony a működő civil szervezetek száma. A települések lakosságának megtartásában, életminőség, közbiztonság javításában jelentős szerepet vállaló civil szervezeteket meg kell erősíteni, elő kell segíteni újabb szervezetek létrehozását. A szervezetekkel együtt kell működni EU-s projektek megvalósítása során. Számukra szakmai segítséget kell nyújtani, projektgenerálás, projektmegvalósítás során. A civil szervezet forráshiánnyal küzdenek, a működés mellett még minimális fejlesztésekre sincs lehetőségük. A működésükhöz közvetlenül kapcsolódó kisléptékű ingatlanfejlesztéseket (pl. székhely felújítás, átalakítás, korszerűsítés, bővítés, kisebb energetikai fejlesztések stb.), valamint a tevékenységükhöz közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A marketingtevékenységüket szintén fejleszteni szükséges.

Kulturális környezet fejlesztése: A térség népessége – különösen a kistelepüléseken – folyamatosan csökken. A csökkenés legfőbb oka az elvándorlás. A kistelepülések lakosságmegtartó képességét negatívan befolyásolja az életminőséget javító programok, projektek hiánya is. A térségi hagyományok (kézművesség, gasztronómia, amatőr művészeti csoportok) őrzése veszélyben van, a probléma a 24. órában jár. Az életminőség javítása érdekében szervezett közösségi rendezvényeket, melyeket a szabadidő, sport, egészséges életmódra nevelés, esélyegyenlőség, környezettudatosság, hagyományőrzés és innováció területén szerveznek, támogatni szükséges. A HACS területén hagyományokkal rendelkező, partnerségre épülő térségi rendezvények támogatása (Fesztiválok, városnapok, vidékfejlesztési napok, szántóverseny) szintén fontos.

Turisztikai vonzóképesség javítása: A Közép-Nyírségi térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Az idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos. Az idegenforgalmi szempontból fontos szálláshelyek száma kevés. A kistelepüléseken ilyen jellegű szolgáltatás, egy-két kivételtől eltekintve nincs is. Az önkormányzatok, egyházak és vállalkozások által működtetett, meglévő szálláshelyek fejlesztésre szorulnak. A működő turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketing tevékenység színvonala alacsony, fejlesztésre szorul. A potenciális turisztikai helyszíneket (pl. Leveleki tó, Apagyi horgásztó, Baktalórántháza Kastély stb.) kiemelten kell kezelni, ezeken a helyeken megvalósuló nagyobb beruházásokat a LEADER projekt segítségével ki kell egészíteni. A Horgász, -vadász, -lovas, -gasztronómiai, -hagyományokra épülő turizmushoz kapcsolódó, kisléptékű infrastrukturális fejlesztéseket, valamint a tevékenységekhez szorosan kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A marketingtevékenységet minden szereplő esetében, akár együttműködve, térségi is szinten fejleszteni kell.

8. Cselekvési Terv

8.1 A beavatkozási területek/intézkedések leírása

8.1.1. Intézkedés megnevezése:

Mikro -vállalkozások fejlesztésének támogatása

Specifikus cél: 1. *Vállalkozások fejlesztése, foglalkoztatásfejlesztés*

1. **Indoklás alátámasztás:**

A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a mikro -vállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. A működő gazdasági szervezetek által előállított termékek és szolgáltatások versenyképessége alacsony. A vállalkozások számára rendelkezésre álló technológia a legtöbb esetben elavult, nem energia hatékony. A legtöbb mikro vállalkozás számára kisléptékű[1] fejlesztés is elégséges ahhoz, hogy az általa előállított termék hozzáadott értékének növelésével, vagy szolgáltatásfejlesztéssel új piacot szerezzen és így új munkahelyet, munkahelyeket hozzon létre. A működő mikro- és kisvállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek.

2. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

- A mikro-vállalkozás tevékenységének végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely kisléptékű építési, felújítási, átalakítási, bővítési beruházásai
- A mikro-vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló új, vagy használt tárgyi eszközök beszerzése
- A vállalkozás tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó tervek, tanulmányok készítése

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- A vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló épületek, építmények kisléptékű energetikai korszerűsítése
- A mikro-vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyén, vagy telephelyén biztonságtechnikai beruházások (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések
- Marketingtevékenység (pl.: arculat kialakítás, szórólap, kiadvány, plakát, cégtábla stb.)– kötelező elem

Nem támogatható tevékenységek

- turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- gépjármű beszerzés
- utazási és szállásköltségek
- működési és általános költségek (rezsi)
- levonható ÁFA
- olyan pályázó, amelynek fejlesztési igénye az Európai Unióról szóló Szerződés 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek elsődleges termelésével, feldolgozásával vagy forgalmazásával kapcsolatos beruházásokra irányul

[1] Kisléptékű fejlesztés: maximum 5 Millió Forint támogatás tartalmú fejlesztés

3. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

- Az intézkedés kiegészíti a Vidékfejlesztési Program intézkedéseit, mivel támogatást biztosít a nem mezőgazdasági vállalkozók, nem Annex I. termékfeldolgozásához és egyéb szolgáltatásainak fejlesztéséhez. A VP 6.2-es intézkedése működő mikro-vállalkozások közül csak a mezőgazdasági mikro-vállalkozásnak minősülő vállalkozásokat támogatja, míg jelen intézkedés a működő vállalkozások közül kizárólag a nem mezőgazdasági mikro-vállalkozásokat támogatja. A VP 6.2. alintézkedés mind a működő, mind az induló mikro-vállalkozásokat 40.000 Euro-s átalánytámogatás formában támogatja, míg jelen LEADER intézkedés támogatási felső határa 4.999.999 Ft, hagyományos elszámolási móddal. A VP 6.3 alintézkedése legfeljebb mikro- és/vagy kisvállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelőt támogat, míg jelen LEADER intézkedés nem támogat mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozást és kisvállalkozást. A GINOP-1.1.2-15 a mikrovállalkozások termelési kapacitás bővítése esetén min. 50%-ban kötelezően írja elő az eszközbeszerzést, önállóan nem engedi az anyagmozgatás, raktározás és csomagolási tevékenység fejlesztését, valamint a támogatás minimuma 50 Mó Ft. A GINOP-1.1.2-15 a kapacitásbővítő beruházások esetében termék előállítás és szolgáltatásfejlesztés támogatását minimum 5 millió Ft-ban határozza meg, és kizárólag feldolgozóipari tevékenységet támogat. Mindkét esetben kötelező előírás a meglévő egy teljes lezárt üzleti év. A GINOP-1.3.1-15 intézkedése csak a külföldi kiállításokon és vásárokon történő megjelenést támogatja. A GINOP 2.1.7 és a GINOP 2.1.1 felhívásokban acsak és kizárólag kísérleti fejlesztésekhez és ipari kutatásokhoz kapcsolódhat a fejlesztés, mindkét esetben min. 10Mó Ft a támogatás minimuma projektenként. Jelen intézkedésünk csak 5 millió Ft-tól kisebb támogatás tartalmú projekteket támogat. Az induló vállalkozások is részesülhetnek támogatásban. A TOP forrásokból Szabolcs -Szatmár -Bereg megyében az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban.

4. **A jogosultak köre:**

- A helyi akciócsoport területén székhellyel, telephellyel rendelkező mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikro -vállalkozások (egyéni vállalkozók, gazdasági társaságok, szociális szövetkezetek)
- induló mikro-vállalkozások (helyben lakó 18. életévüket betöltött természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig főállású vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő három évig fenntartják)

5. **Kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

- a projekt kiválasztás során kizárólag a helyi akciócsoport területén megvalósuló fejlesztés támogatható
- kizárólag a mikro -vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések támogathatók
- a fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen (baktainfo.hu)
- a projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- a projektgazda a fejlesztésről a fizikai befejezést követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- a projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről

- a pályázó köteles a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozására
- a támogatást igénylő vállalja, hogy a foglalkoztatott létszámot a projekt fizikai befejezéséig minimum egy főre növeli, vagy a foglalkoztatottak bázislétszámát a fizikai befejezéstől számított legalább egy lezárt üzleti éven keresztül fenntartja
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

6. Tervezett forrás

6.1. Az intézkedésre allokált forrás max.: 144.405.168 Ft

6.2. A támogatás aránya:

Mikro -vállalkozások (Egyéni vállalkozó, Kft., Szövetkezet, Bt.,Szociális Szövetkezet)

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 50%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 60%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 70%

6.3. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 4.999.999 Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos költségelszámolás. Előleg igénybe vehető.

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db): minimum 28

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok:

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
1. Üzleti terv minősége a. vállalkozás bemutatása b. fejlesztés bemutatása c. Emberi erőforrás d. Pénzügyi terv	1. 50 a. 10 b. 25 c. 5 d. 10	- Üzleti terv

A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	10	- Ügyfél nyilatkozata, -LEADER Egyesület igazolása
A pályázó vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett terméket, szolgáltatást a. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen, vagy minimum egy térségi kiadványban b. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen és minimum egy térségi kiadványban népszerűsíti	a. 5 b. 10	Ügyfél nyilatkozata
A fejlesztés során innovatív technológiai eljárás kerül alkalmazásra, és/vagy a projekt több gazdasági szereplő együttműködésében valósul meg	5	Technológiai leírások, mellékletben csatolt együttműködési megállapodások
A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre	5	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok
A támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári év átlaglétszámához képest a foglalkoztatottak számának bővítése legalább 1 fővel.	20	Ügyfél nyilatkozata

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.1.2. Intézkedés megnevezése:

Mezőgazdasági termék előállításának és feldolgozásának támogatása

Specifikus cél: *1. Vállalkozások fejlesztése, foglalkoztatásfejlesztés*

1. Indoklás alátámasztás:

A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a mikro -vállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. Az önkormányzatok és a mezőgazdasági mikro – vállalkozások által előállított termékek feldolgozottsági szintje és a hozzáadott értékük nem megfelelő, így azok versenyképessége alacsony. A mezőgazdaságban rendelkezésre álló technológia a legtöbb

esetben elavult, nem energia hatékony. A működő mezőgazdasági mikro - vállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- a mezőgazdasági termeléshez, feldolgozáshoz közvetlenül kapcsolódó új, vagy használt tárgyi eszközök beszerzése
- Marketingtevékenység (pl.: arculat kialakítás, szórólap, kiadvány, plakát, cégtábla stb.)
- A vállalkozás mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó tervek, tanulmányok készítése
- Nem főállású őstermelők esetében kizárólag a méhészeti termelőtevékenységet, a méz feldolgozását és forgalomba hozatalát közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök beszerzése támogatható

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Mezőgazdasági termék feldolgozási tevékenység végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely kisléptékű infrastrukturális beruházásai (építés, felújítás, bővítés, átalakítás) – önállóan nem támogatható, csak eszközbeszerzéssel együtt
- A vállalkozás mezőgazdasági termelő, illetve feldolgozó tevékenységét közvetlenül szolgáló épületek, építmények energetikai korszerűsítése
- Információs technológia -fejlesztés – kizárólag az új berendezéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek beszerzése támogatható
- A vállalkozás, mezőgazdasági termelő illetve feldolgozó tevékenységének végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), kapcsolódó eszközbeszerzések
- közművek telekhatáron belüli kiépítése

Nem támogatható

- turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- nem mezőgazdasági termék (nem Annex I.) előállítására, feldolgozására irányuló fejlesztés
- járműbeszerzés
- működési és általános költségek (rezsi)
- levonható ÁFA

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés kiegészíti a Vidékfejlesztési Program intézkedéseit, mivel támogatást biztosít a mezőgazdasági mikrovállalkozók, mezőgazdasághoz kapcsolódó termékeinek előállításához. A VP intézkedései a fejlesztéseket minimum gazdasági mérethez kötik, ez legtöbb esetben 6000 EUR STÉ-nek megfelelő méret. Jelen intézkedéssel a minimális üzemmérettel rendelkező vállalkozásokat is

támogatni kívánjuk. Az intézkedésben csak bizonyos üzemméretig támogatjuk a vállalkozókat. A VP -ban kis gazdaságok részesülhetnek átalánytámogatásban, nem főállású őstermelők nem. A VP 6.3 -as alintézkedése minimum 3000, maximum 6000 STÉ termelési értékű mikro és/vagy kisvállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelőt támogat, míg jelen intézkedés max. 6000 STÉ termelési értékű mezőgazdasági mikro-vállalkozásokat, főállású őstermelőket, illetve méhészeti tevékenységet végző nem főállású őstermelőket támogat, kisvállalkozásokat nem. A VP 4.2. alintézkedés mezőgazdasági termékek (ANNEX 1.) feldolgozására irányul, valamint lehetőséget biztosít non ANNEX termékfeldolgozásra is, az alintézkedés termelői csoportokat is támogat, de őstermelőket nem. A LEADER intézkedés termelői csoportot, valamint non annex termék feldolgozást nem támogat. A GINOP a termék előállítás és szolgáltatásfejlesztés támogatását minimum 5 millió Ft-ban határozza meg, míg jelen intézkedés 5 millió Ft-tól kisebb támogatás tartalmú projekteket támogat, valamint nem támogatja az Annex I. termékek előállítását, feldolgozását. A TOP forrásokból Szabolcs -Szatmár -Bereg megyében csak az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban, mely fejlesztésekhez szervesen, kiegészítésként kapcsolódik a jelen intézkedés. Az intézkedésekkel az önkormányzatok foglalkoztatási projektjeihez, programjaihoz kapcsolódó mezőgazdasági termelés és feldolgozás tevékenység fejlesztéseit is támogatjuk, mivel erre egyéb OP-k közvetlen támogatási lehetőséget nem biztosítanak.

4. A jogosultak köre:

- Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, főállású őstermelő, vagy mikro -vállalkozásnak és mezőgazdasági termelőnek minősülő vállalkozás, vagy szociális szövetkezet, amennyiben: igazolja, hogy a támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári évben az Standard Termelési Érték (STÉ) módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó mezőgazdasági termelés értéke nem haladja meg a 6000 euro STÉ értéket.
- induló vállalkozások (természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig főállású őstermelővé, vagy főállású vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő minimum három évig fenntartják)
- önkormányzatok
- méhészeti tevékenységet végző nem főállású őstermelő

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a támogatást igénylő működő vállalkozás igazolja, hogy a támogatási kérelem benyújtását megelőző, vagy amennyiben erre vonatkozóan nem rendelkezik adatokkal, az ezt megelőző teljes lezárt üzleti évben árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származott;
- a projekt kiválasztás során kizárólag a helyi akciócsoport területén megvalósuló fejlesztés támogatható
- kizárólag a mikro -vállalkozás mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységét közvetlenül szolgáló infrastrukturális beruházások és eszközbeszerzések támogathatók
- a fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen (baktainfo.hu)
- a projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi

- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a a fizikai befejezést követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A mikro -vállalkozónak, illetve főállású őstermelőnek, őstermelőnek minősülő támogatást igénylő köteles a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozására
- a mikro -vállalkozásnak, főállású őstermelőnek minősülő támogatást igénylő vállalja, hogy a foglalkoztatott létszámot a projekt fizikai befejezéséig minimum egy főre növeli, vagy a foglalkoztatottak bázislétszámát a fizikai befejezéstől számított legalább egy lezárt üzleti éven keresztül fenntartja
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

6. Tervezett forrás

Az intézkedésre allokált forrás: max. 51.000.000 Ft

a. A támogatás aránya:

Mikro -vállalkozások (Egyéni vállalkozó, Kft., Szövetkezet, Bt.,), őstermelők

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 50%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 60%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 70%

Társadalmi célú mikro -vállalkozások (Szociális szövetkezet) és önkormányzatok esetén

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 50%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 60%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 70%

b. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 5.000.000 Ft

c. Támogatás módja:

- Hagyományos költségelszámolás. Előleg igénybe vehető.

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db): minimum 10

Támogatásban részestett önkormányzatok (db): minimum 1

Támogatásban részesített mikro-vállalkozások (db) minimum 7

Támogatásban részesített főállású őstermelők (db) minimum 1

Támogatásban részesített nem főállású őstermelők (db) minimum 1

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
2. Üzleti terv minősége e. vállalkozás bemutatása f. fejlesztés bemutatása g. Emberi erőforrás h. Pénzügyi terv	2. 50 e. 10 f. 25 g. 5 h. 10	- Üzleti terv
A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	10	- Ügyfél nyilatkozata, -LEADER Egyesület igazolása
A pályázó vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett terméket, szolgáltatást c. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen, vagy minimum egy térségi kiadványban d. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen és minimum egy térségi kiadványban népszerűsíti	c. 5 d. 10	Ügyfél nyilatkozata
A fejlesztés során innovatív technológiai eljárás kerül alkalmazásra, és/vagy a projekt több gazdasági szereplő együttműködésében valósul meg	5	Technológiai leírások, mellékletben csatolt együttműködési megállapodások
A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre	5	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok
A támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári év átlaglétszámához képest a foglalkoztatottak számának bővítése legalább 1 fővel.	20	Ügyfél nyilatkozata

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.1.3. Intézkedés megnevezése:

Közösségi célú fejlesztések

1. **Specifikus cél:** *2.* Magasabb színvonalú közösségi és humánszolgáltatások biztosítása

2. **Indoklás alátámasztás:** A térégben alacsony a működő civil szervezetek száma. A települések lakosságának megtartásában, életminőség, hagyományőrzésben, helyi kulturális és épített örökség megőrzésében, sport – és egészséges életmód fejlesztésében, közbiztonság javításában jelentős szerepet vállaló civil szervezeteket meg kell erősíteni, elő kell segíteni újabb szervezetek létrehozását. A civil szervezetek forráshiánnyal küzdenek, a működés mellett még kisléptékű fejlesztésekre sincs lehetőségük. A térség minden településén működik bejegyzett egyházi szervezet. Az egyházak közösségépítő és lakosságmegtartó szerepe a térségben kiemelkedő. Az egyházak hitéleti tevékenységéhez kapcsolódó infrastrukturális háttér fejlesztésre szorul. A civil szervezetek és egyházak működéséhez közvetlenül kapcsolódó kisléptékű infrastrukturális fejlesztéseket valamint a tevékenységükhöz közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A kistelepüléseken még mindig szükséges bizonyos kisléptékű településképet javító fejlesztéseket elvégezni a település vonzóképességének és közösségfejlesztés javításának érdekében. A településeken a helyi közösségek által összegyűjtött értékek megőrzése érdekében értéktárak, tájházak kialakítását, fejlesztését elő kell segíteni.

3. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

- a civil szervezetek szolgáltatásait közvetlenül szolgáló terek, épületek, helyiségek (szervezet bejelentett székhelye vagy telephelye) kialakítása, korszerűsítése, felújítása, bővítése
- templom/parókia épületeinek belső felújítási munkálataihoz, zarándokhelyek, zarándok útvonalak és az azokhoz kapcsolódó kisléptékű infrastrukturális beruházások
- parókiák, templomok közvetlen környezetének megújítása (kerítés, utcabútor beszerzés, kerti pavilon – filagória, egyéb a tevékenységet közvetlenül szolgáló építmények építése, bővítése, felújítása)
- A civil szervezetek, egyházak tevékenységét közvetlenül szolgáló új és használt eszközök beszerzése
- városi rangú és járásközpontban bűnmegelőzési célú civil szervezetek feladatellátásához közvetlenül kapcsolódó jármű és eszközbeszerzés
- helyi értéktárak, tájházak kialakítása, felújítása, átalakítása, bővítése, kapcsolódó eszközbeszerzések
- vonzó településkép kialakítása – falvakban közterületeken, közösségi tereken kisléptékű infrastrukturális fejlesztések megvalósítása (utcabútorok telepítése -felújítása, buszvárók, esőbeállók, filagóriák telepítése – felújítása, parkosítás, parkrendezés, szabadtéri színpadépítés, kapcsolódó térburkolás)

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- fejlesztésekhez kapcsolódó energia hatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtéskorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb…)

- A civil szervezet, egyház tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyek, egyéb épületek, biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések

Nem támogatható:

- turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- IKSZT fejlesztés
- településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója és energetikai korszerűsítése

4. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A közösségi célú fejlesztés támogatásához hasonló támogatási lehetőség nincs másik operatív programban. A Vidékfejlesztési Program csak energetikai, illetve külső felújítási beruházásokat támogat. A VP 7.2.-es alintézkedése a településképet meghatározó épületek külső rekonstrukcióját és energetikai korszerűségét támogatja, míg a jelen LEADER intézkedés ezt a tevékenységet nem támogatja. A VP 7.4 alintézkedése az 5.000 fő feletti lakosságszámú és járásközponti településeken működő vagyonvédelmi célú civil szerveztek jármű és eszközbeszerzését nem támogatja. A forrás kiegészíti az egyéb Operatív Programokban lévő fejlesztéseket, szervesen kapcsolódik az EFOP 1.6, 1.7 intézkedéshez, mivel az ott megfogalmazott célok eléréséhez szükséges kisléptékű infrastrukturális és eszközbeszerzéseket segíti elő.

5. A jogosultak köre:

- Civil szervezetek – Egyesület, Alapítvány, Szövetség[2]
  (ide nem értve a szakszervezetet és a pártot)
- Egyházak
- Önkormányzat

6. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a projekt kiválasztás során kizárólag a helyi akciócsoport területén megvalósuló fejlesztés támogatható
- a fejlesztéssel érintett szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen (baktainfo.hu)
- a projekt minimum két szervezet (önkormányzat, KKV, egyház, civil szervezet, őstermelő) együttműködésével valósul meg és az együttműködésről szóló megállapodás a támogatási kérelemhez becsatolásra kerül.

[2] A szövetség olyan egyesület, amely két tag részvételével is alapítható, működtethető. A szövetség tagja egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság lehet; szövetség tagja természetes személy nem lehet. Amennyiben a szervezet elnevezésében a „szövetség" szó szerepel, az nem feltétlenül jelenti, hogy szövetség formában működik.

- polgárőr szervezet fejlesztése abban az esetben támogatható, amennyiben a támogatási kérelem benyújtásakor az Országos Polgárőr Szövetség tagja
- a projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

7. Tervezett forrás

Az intézkedésre allokált forrás: max.59.000.000 Ft

a. A támogatás aránya:

a. Civil szervezetek, önkormányzatok és egyházak esetén
- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 75%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 85%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 95%

b. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 5.000.000 Ft

c. Támogatás módja:

- Hagyományos költségelszámolás. Előleg igénybe vehető.

8. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db):	minimum 12
- támogatott egyházi projektek száma:	minimum 6
- támogatott civil szervezetek száma:	minimum 6

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
A pályázó vállalja, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezését követő egy éven belül minimum két alkalommal valamely hátrányos helyzetű célcsoport (fogyatékossággal élők, romák, megváltozott munkaképességűek stb..) számára esélyegyenlőségi, közösségfejlesztési programot szervez	30	Pályázó nyilatkozata
A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	10	- Ügyfél nyilatkozata, - LEADER Egyesület igazolása
A pályázó vállalja, hogy a fejlesztést, vagy a fejlesztéssel érintett szolgáltatást a. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen, vagy minimum egy térségi kiadványban b. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen és minimum egy térségi kiadványban megjeleníti, népszerűsíti	a. 5 b. 10	Ügyfél nyilatkozata
A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre	5	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok
A projektgazda által a fejlesztéssel érintett táradalami szükséglet, a célcsoport és a fejlesztés társadalmi hatásának bemutatása	20	Pályázati adatlap szakmai tartalma
A fejlesztés több térségi szereplő (civil, egyház, vállalkozások, önkormányzat) együttműködésében valósul meg.	15	Együttműködési nyilatkozatok
A fejlesztés helyi közösségi igényeket szolgál, közösségi értéket, hagyományt teremt/őriz, kohéziót segít, erősít, épít.	a. 5 b. 10	Pályázati adatlap szakmai tartalma

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.1.4. Intézkedés megnevezése:

Turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése

1. **Specifikus cél:** *4. Turisztikai vonzóképesség fejlesztése*

2. **Indoklás alátámasztás:** A Közép-Nyírségi térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Az idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos. Az idegenforgalmi szempontból fontos szálláshelyek száma kevés. A meglévő szálláshelyek fejlesztésre szorulnak. A turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketing tevékenység színvonala alacsony, fejlesztésre szorul.

3. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

- működő szálláshely, szolgáltatás épületének korszerűsítése, felújítása, bővítése
- induló szálláshely szolgáltatás esetén, a szolgáltatás helyszínéül szolgáló épület felújítása, átalakítása, korszerűsítése, bővítése
- szálláshelyhez szolgáltatáshoz, közvetlenül kapcsolódó eszköz, gép beszerzés
- vadász turizmus szolgáltatáshoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- lovasturizmushoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- kerékpáros turizmushoz, gyalogos turizmushoz, túraútvonalakhoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- a térségben található vízfelületekhez kapcsolódó horgász és vízisporthoz kötődő infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- helyi és térségi turisztikai szolgáltatások és termékek piacra jutását elősegítő marketing eszközök alkalmazása, fejlesztése, turisztikai tevékenységekhez kapcsolódó kiállításokon való részvétel

Önállóan nem támogatható tevékenységek

- szálláshely szolgáltatáshoz köthető kisléptékű infrastruktúra (parkoló, -járda, -kerítés, -telekhatáron belüli közművek építése, parkosítás, filagória és egyéb kültéri építmények stb.) kialakítása, korszerűsítése
- Információs technológia -fejlesztés – fejlesztéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek
- turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódó energia hatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtéskorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb…)
- A mikro-vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyén, vagy telephelyén biztonságtechnikai beruházások (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések

Nem támogatható:

- gépjárműbeszerzés,
- nem turisztikai célú tevékenység fejlesztése,
- nem a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzés, infrastrukturális fejlesztés

4. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

A 2007 -2013 tervezési időszakban az UMVP forrásaiból a térségben elindultak a turisztikai fejlesztések, a 2014-2020 fejlesztések egy része ezen szolgáltatások tovább fejlesztésére, bővítésére, összekapcsolására irányul.

A Vidékfejlesztési Program és a GINOP az önkormányzatok, civil szervezetek turisztikai tevékenységeinek fejlesztését nem támogatja. A VP 6.2-es intézkedése működő mikro-vállalkozások közül csak a mezőgazdasági mikro-vállalkozásnak minősülő vállalkozásokat támogatja, míg jelen intézkedés a működő vállalkozások közül kizárólag a nem mezőgazdasági mikro-vállalkozásokat támogatja. A VP 6.2. alintézkedés mind a működő, mind az induló mikro-vállalkozásokat 40.000 Euro-s átalánytámogatás formában támogatja, míg jelen LEADER intézkedés támogatási felső határa 4.999.999 Ft, hagyományos elszámolási móddal. A VP 6.3 alintézkedése legfeljebb mikro- és/vagy kisvállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelőt támogat, míg jelen LEADER intézkedés nem támogat mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozást és kisvállalkozást. Az alintézkedés önkormányzatok és civil szervezetek részére nem biztosít támogatást. A VP 6.4-es alintézkedése kizárólag mezőgazdasági mikrovállalkozásokat támogat, míg jelen LEADER intézkedés mezőgazdasági mikrovállalkozásokat nem támogat.A TOP forrásokból Szabolcs -Szatmár _Bereg megyében az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban. Jelen intézkedés a megyei operatív program 8. Prioritásának kiegészítése. A 8. prioritás 4. intézkedéséhez (Térségi szintű turizmusfejlesztés), valamint az 5. intézkedéshez (Turizmus komplex fejlesztése a vidéki térségekben) is kapcsolódik kiegészítő jelleggel. Az intézkedésben létrejövő fejlesztésekkel kapcsolódik a térség a Bejárható Magyarország Program prioritásaihoz is.

5. **A jogosultak köre:**

- Nem mezőgazdasági mikro vállalkozások
- Induló vállalkozások (természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő három évig fenntartják)
- Önkormányzatok
- Civil szervezetek

6. **Kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

- a projekt kiválasztás során kizárólag az akciócsoport területén megvalósított fejlesztés támogatható
- szálláshely kialakítás, fejlesztés esetén a szálláshely szolgáltatást legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig a NAV nyilvántartásába bejelenti
- szálláshely kialakítása, illetve fejlesztése esetén a fejlesztéssel érintett szolgáltatást, legkésőbb a fizikai befejezést követő fél éven belül, kötelező az országos védjegyrendszer szerint minősíteni
- a fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen (baktainfo.hu)
- a projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti

- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- vállalkozói pályázat esetén kötelező a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozása
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

7. Tervezett forrás

a. **Az intézkedésre allokált forrás:** max.34.000.000 Ft

b. A támogatás aránya:

Mikro vállalkozások esetén

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 50%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 60%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 70%

Önkormányzatok és civil szervezetek esetén

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 50%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 60%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 75%

c. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 5.000.000 Ft

d. Támogatás módja:

- Hagyományos költségelszámolás. Előleg igénybe vehető.

8. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db):	minimum 7
- támogatott önkormányzati projektek száma:	minimum 1
- támogatott vállalkozások száma:	minimum 5

- támogatott civil szervezetek száma: minimum 1

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
Az pályázó tagja valamely működő turisztikai szervezetnek, vagy olyan szervezetnek, amely szorosan kapcsolódik a tervezett fejlesztendő tevékenységhez, vagy a szolgáltatáshoz kapcsolódóan minősítési rendszerrel rendelkezik, illetve vállalja a valamelyikhez való csatlakozást	20	Szerevzetek igazolása, ügyfél nyilatkozata.
A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	15	- Ügyfél nyilatkozata, - LEADER Egyesület igazolása
A pályázó vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett szolgáltatást c. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen, vagy minimum egy térségi kiadványban d. minimum egy helyi, vagy térségi rendezvényen és minimum egy térségi kiadványban népszerűsíti	a. 10 b. 20	Ügyfél nyilatkozata
A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre	5	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok
Az ügyfél a fejlesztéséhez az üzemeltetési időszak alatt helyi vagy regionális turisztikai látványosságok, hagyományos tevékenységek bemutatását kapcsolja, máshol vagy más tulajdonában álló értékek közül legalább egyet programként tervez bemutatni, vagy hagyományos tevékenységek bemutatását kapcsolja, amelyet megjelenít a fejleszteni kívánt szolgáltatásához kapcsolódó marketing anyagokban	20	Együttműködési megállapodások
A támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári év átlaglétszámához képest a foglalkoztatottak számának a. megtartása a fennatartási időszak végéig	a. 10. b. 20	Ügyfél nyilatkozata

b. bővítése legalább 1 fővel.		

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.1.5. Intézkedés megnevezése:

Helyi és térségi rendezvények támogatása

Specifikus cél: *3. Kulturális környezet fejlesztése,*

1. Indoklás alátámasztás: A térség népessége – különösen a kistelepüléseken – folyamatosan csökken. A csökkenés legfőbb oka az elvándorlás. A kistelepülések lakosságmegtartó képességét negatívan befolyásolja az életminőséget javító programok, projektek hiánya is. A térségi hagyományok (kézművesség, gasztronómia, amatőr művészeti csoportok) őrzése veszélyben van, a probléma a 24. órában jár. Az életminőség javítása érdekében szervezett közösségi rendezvényeket, melyeket a szabadidő, sport, egészséges életmódra nevelés, esélyegyenlőség, környezettudatosság, hagyományőrzés és innováció területén szerveznek, támogatni szükséges. A HACS területén hagyományokkal rendelkező, partnerségre épülő térségi rendezvények támogatása (Fesztiválok, városnapok, vidékfejlesztési napok, szántóverseny) szintén fontos.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

a. **Települési szintű rendezvény:** A Helyi Akciócsoport településein megrendezésre kerülő települési szintű rendezvény szervezése, mely lehetőséget biztosít a településen és a térségben előállított helyi termékek, szolgáltatások bemutatására, népszerűsítésére és értékesítésére, továbbá mely programjában helyt ad helyi kulturális és hagyományőrző tevékenységet végző előadóknak, mesterségeknek.

b. **Térségi rendezvény:** A Helyi Akciócsoport területén megrendezésre kerülő, minimum három szervezet együttműködésében megvalósuló, nagyobb volumenű térségi hagyományokkal bíró rendezvény szervezése, mely lehetőséget biztosít a térségben előállított helyi termékek, szolgáltatások bemutatására, népszerűsítésére és értékesítésére, továbbá mely programjában helyt ad térségi kulturális és hagyományőrző tevékenységet végző előadóknak, mesterségeknek (Szántóverseny, fesztiválok, kulturális és szakmai rendezvények, stb.).

c. **Kisközösségi rendezvény:** A Helyi Akciócsoport területén, kis közösségek által szervezett, a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását elősegítő, közösségfejlesztési, esélyegyenlőséget, egészséges életmódra nevelést segítő kisléptékű rendezvények (szakmai előadás, családi, -sport, -egészségnapok, tematikus táborok, kiállítások, vásárok, stb..) szervezése.

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- rendezvényekhez kapcsolódó eszközbeszerzés
- rendezvények helyszínéül szolgáló terek kialakítása, tereprendezés
- Marketingtevékenység

Nem támogatható:

- A támogatást igénylő szervezet tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyek, egyéb épületek, infrastrukturális beruházásai
- járműbeszerzés
- vendég előadó útiköltsége, szállás díja
- honlap kialakítás, fejlesztés

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A települési és térségi rendezvények támogatására, egyéb Operatív Programokból, forrás igénylési lehetőség nincs. Az intézkedés kiegészíti a GINPO, a VP és az EFOP programokat, mivel lehetőséget biztosít az azokban létrejött fejlesztések népszerűsítésére, értékesítésére, szférák közötti gazdasági és társadalmi együttműködések létrehozására.

4. A jogosultak köre:

A Helyi Akciócsoport területén székhellyel rendelkező:

- Civil szervezetek – Egyesület, Alapítvány, Szövetség[3](ide nem értve a szakszervezetet és a pártot) – a települési önkormányzat támogató nyilatkozatával
- Egyházak – a települési önkormányzat támogató nyilatkozatával
- Önkormányzatok és társulásaik

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- olyan rendezvény támogatható, amely legalább 30 nappal korábban a LEADER HACS honlapján meghirdetésre kerül
- Települési szintű rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 2 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 2 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó műsorának helyet ad és minimum 1 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.
- Település szintű rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 2 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 2 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó/fellépő műsorának helyet ad, és 1 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.
- Térségi rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 4 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 4 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó műsorának helyet ad és minimum 2 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.
- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a rendezvény helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti

[3] A szövetség olyan egyesület, amely két tag részvételével is alapítható, működtethető. A szövetség tagja egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság lehet; szövetség tagja természetes személy nem lehet. Amennyiben a szervezet elnevezésében a „szövetség" szó szerepel, az nem feltétlenül jelenti, hogy szövetség formában működik.

- A projektgazda a rendezvényről a fizikai befejezést követő 8 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

6. Tervezett forrás

a. **Az intézkedésre allokált forrás:** max.30.000.000 Ft

b. A támogatás aránya:

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 75%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 85%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 95%

c. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás:

a. Település szintű rendezvény: maximum	1.000.000 Ft
b. Térségi rendezvény: maximum	3.000.000 Ft
c. Kisközösségi rendezvény: maximum	500.000 Ft

d. Támogatás módja:

Hagyományos elszámolási mód. Előleg igénybe vehető.

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db):	minimum 22
a. települési szintű projektek száma:	minimum 12
b. térségi szintű projektek száma:	minimum 5
c. kisközösségi projektek száma:	minimum 6

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
A pályázó vállalja, hogy rendezvényein esélyegyenlőségi programot is szervez, melyhez költségvetést is rendel	20	Pályázó nyilatkozata, pályázati adatlap
A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	15	- Ügyfél nyilatkozata, - LEADER Egyesület igazolása
Térségi szintű rendezvény esetén a pályázó rendezvényenként a) legalább 4 db b) 6 db helyi terméket megjelenít **Települési szintű** rendezvény esetén a pályázó rendezvényenként a) legalább 2 db b) 4 db helyi terméket megjelenít	a) 10 b) 20	Programterv
Kisközösségi rendezvények esetén a pályázó vállalja, hogy rendezvényenként a) legalább 1 db b) 2 db helyi terméket megjelenít	a) 10 b) 20	Programterv
Helyi szintű rendezvény esetén a pályázó rendezvényenként a) legalább 4 előadót és 2 kézművest, b) 6 helyi előadót és 4 kézművest megjelenít **Települési szintű** rendezvény esetén a pályázó rendezvényenként a) legalább 2 előadót és 1 kézművest, b) 4 helyi előadót és 2 kézművest megjelenít	a) 10 b) 20	Programterv
A rendezvényhez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel,	15	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok

vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre		
A pályázó vállalja, hogy rendezvényét minimum két internetes felületen népszerűsíti	10	Pályázó nyilatkozata

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.1.6. Intézkedés megnevezése:

Humánszolgáltatások fejlesztése

1. **Specifikus cél:** *2.* Magasabb színvonalú közösségi és humánszolgáltatások biztosítása

2. **Indoklás alátámasztás:**

Elő kell segíteni a társadalmi szempontból elmaradott rétegek felzárkóztatását, a szegénység enyhítését célzó, a felzárkózást és befogadást segítő programokon keresztül. Kiemelten kell kezelni (különösen a leszakadó rétegek esetén) a gyermekek iskolán kívüli nevelésének kérdéskörét. A gyermekek iskolaidőn kívüli foglalkozásaihoz szükséges eszközfejlesztéseket, beruházásokat, szolgáltatások igénybevételének lehetőségét biztosítani kell. Kistelepülések esetén elő kell segíteni közösségi terek kialakítását, eszközfejlesztését a fiatalok helyben tartásának érdekében. A lakosság humánszolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása céljából a korábbi tervezési időszakban létrehozott szolgáltatásokat (tanodák, biztos kezdet gyerekházak, segítő házak, közösségi házak, egyéb közösségi terek) és azok helyszíneit fenn kell tartani és fejleszteni kell. A szegregátumokban, telepszerű környezetben élők életkörülményeit, a lakókörnyezetben, illetve ahhoz közel, alacsony küszöbű szolgáltatások (egészségügyi ellátás, tisztálkodási feltételek, mosási lehetőség, főzési lehetőség stb.. biztosítása) kiépítésével, fejlesztésével javítani szükséges. A kistelepüléseken biztosítani kell a temetkezési szokásokhoz kapcsolódó kisléptékű fejlesztéseket.

3. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

- az önkormányzatok kötelező feladatain kívüli humánszolgáltatások (pl.:Tanodák, Biztos Kezdet gyerekházak, Közösségi Házak, Egyéb közösségi Terek, Segítőházak, Klubok, Foglalkoztatási programokhoz kapcsolódó épületek -helységek, Felzárkóztató programokhoz, alacsonyküszöbű szolgáltatásokhoz kapcsolódó épületek -helységek) helyszínéül szolgáló épületek, helyiségek kialakítása, korszerűsítése, felújítása, bővítése
- temetkezési helyekhez kapcsolódó kisléptékű infrastrukturális beruházások (ravatalozó felújítás, urnahelyek kialakítása), valamint a temetkezési helyek közvetlen környezetének megújítása (kerítés,- sétány, -járda, építése – felújítása, parkosítás, parkrendezés)
- A humánszolgáltatásokhoz közvetlenül kapcsolódó új eszközök beszerzése (kivétel temetkezési helyekhez kapcsolódó eszközbeszerzések)

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- fejlesztésekhez kapcsolódó energia hatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtéskorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb…)

- A humánszolgáltatást végző önkormányzat tevékenységét közvetlenül szolgáló telephelyek, egyéb épületek, helyiségek biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések

- Temetkezési helyek fejlesztéséhez kapcsolódó eszközbeszerzések

- Marketingtevékenység

- Települések közbiztonságát javító infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódó információs technológia -fejlesztés – kizárólag az új berendezéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek beszerzése támogatható

Nem támogatható:

- kötelező önkormányzati feladatellátáshoz kapcsolódó infrastrukturális (pl.: polgármesteri hivatal felújítása, kötelező szociális oktatási és nevelési tevékenységhez kapcsolódó épületek felújítása stb…) beruházások, eszközbeszerzések (pl.: önkormányzati informatikai fejlesztések stb..)
- járműbeszerzés
- IKSZT kialakítása, felújítása

4. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A nem kötelező humánszolgáltatások célú fejlesztés támogatásához hasonló támogatási lehetőség nincs másik operatív programban. A Vidékfejlesztési Program csak energetikai, illetve külső felújítási beruházásokat támogat egyházak esetén. A forrás kiegészíti az egyéb Operatív Programokban lévő fejlesztéseket, szervesen kapcsolódik az EFOP 1.6, 1.7 intézkedéshez, mivel az ott megfogalmazott célok eléréséhez szükséges kisléptékű infrastrukturális és eszközbeszerzéseket segíti elő. Az intézkedéssel segítjük, megújítjuk a HACS területén már működő integrált közösségi szolgáltató tereket, melyek helyszínt biztosítanak EFOP programok részére is.

5. A jogosultak köre:

- önkormányzatok

6. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a projekt kiválasztás során kizárólag az akciócsoport területén megvalósított fejlesztés támogatható
- a fejlesztéssel érintett szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén megjeleníti (kivéve temetkezési helyek fejlesztése): 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen (baktainfo.hu)
- a projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi

- a projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett szolgáltatást, a fizikai befejezést követően minimum öt évig üzemelteti
- a támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri

7. Tervezett forrás

Az intézkedésre allokált forrás: 25.000.000 Ft

a. A támogatás aránya:

- nem kedvezményezett település (Nyíregyházi Járás) 75%,
- kedvezményezett járási település (Kisvárdai Járás) 85%,
- komplex fejlesztendő járási település (Baktalórántházi Járás, Vásárosnaményi Járás) 95%

b. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 5.000.000 Ft

c. Támogatás módja:

- Hagyományos költségelszámolás. Előleg igénybe vehető.

8. Megvalósítás tervezett időintervalluma

2017. július – 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma (db): minimum 5 db

Intézkedéshez kapcsolódó pontozási szempontok

Tartalmi értékelési szempont	Adható pontszám	Az értékelés alapja
A pályázó vállalja, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezését követő egy éven belül minimum két alkalommal valamely hátrányos helyzetű célcsoport (fogyatékossággal élők, romák, megváltozott munkaképességűek stb..) számára esélyegyenlőségi, közösségfejlesztési programot szervez, melyhez költségvetést is rendel	30	Pályázó nyilatkozata, pályázat költségvetése

A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.	20	- Ügyfél nyilatkozata, - LEADER Egyesület igazolása
A fejlesztés több térségi szereplő (vállalkozók, civilek, önkormányzat, egyház) együttműködésében valósul meg.	15	Együttműködési megállapodások
A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre	15	Pályázat mellékleteként csatolt árajánlatok
A fejlesztéssel érintett szolgáltatás és célcsoport részletesen bemutatásra került.	20	Pályázat szakmai tartalma

Nem támogathatók azok a kérelmek, amelyek esetében a szempontrendszer alapján a kérelemre adott összes pontszám nem éri el a minimális 60 pontot a maximálisan adható 100 pontból.

8.2 Együttműködések

Turisztikai együttműködések kialakítása a Közép-Nyírségben

1. **Specifikus cél**: *4. Turisztikai vonzóképesség javítása*

2. **Indoklás, alátámasztás:**

Közép-Nyírségi térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Az idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos. Az idegenforgalmi szempontból fontos szálláshelyek száma kevés. A meglévő szálláshelyek fejlesztésre szorulnak. A turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketing tevékenység színvonala alacsony. A szolgáltatók önállóan forrás és szakmai segítség nélkül nem alkalmaznak marketing eszközöket. A szolgáltatók mérete és a gazdaságosság miatt közös turisztikai termékcsomagot kell kialakítani térségi szinten.

3. **Az együttműködés tervezett tématerületei:**

- Térségi közös arculat kialakítása, bevezetése a helyi termékek és szolgáltatások értékesítése során
- Közös turisztikai és termékkatalógus kialakítása, kiadványkészítés
- Helyi termékeket és szolgáltatásokat összefoglaló adatbázis és kapcsolódó online felület kialakítása.
- Közös érékesítési csatornák, csoportok kialakítása

4. **Tervezett forrás*:***

Környezetbarát kerékpáros közlekedési rendszer kialakítása a Baktalórántházi térségben

1. **Specifikus cél**:

Környezetbarát kerékpáros térségi közlekedési szolgáltatás kialakítása. A fejlesztés célja egyrészt a hátrányos helyzetű lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása kedvezményesen igénybe vehető kerékpárkölcsönzési rendszer kialakításával. A fejlesztés másik fontos célja a térségi turisztikai szolgáltatások körének bővítése, kerékpáros turizmushoz kapcsolódó fejlesztésekkel.

2. **Indoklás, alátámasztás:**

Baktalórántháza város mint járási és a térség mikro gazdasági központja a környező települések lakossága számára is elérhető közigazgatási, szociális, egészségügyi és egyéb szolgáltatást biztosít. A járási központhoz 11 közel fekvő település tartozik. A járási központ a településekről kerékpárral rövid idő alatt megközelíthető. A járásközpontba történő bejutás, elsősorban a hátrányos helyzetű lakosság részéről, anyagi és szociális okok miatt nem minden esetben megoldott. A közösségi közlekedés a kistelepüléseken nem megfelelő. A közeljövőben a 41-es főút mentén a járáson áthaladva, illetve a járásközpont és a környező települések között, EU-s forrásból kerékpárút kerül kiépítésre. A tavasztól őszig tartó időszakban a lakosság nagy része kerékpár igénybevételével is meg tudná oldani a járásközpontba való bejutást. Ennek érdekében szükség lenne egy mindenki által igénybe vehető, kedvezményes kerékpárkölcsönzési rendszer kialakítására, mely a hivatásforgalmi feladatokon túl turisztikai célokra is felhasználható.

3. **Az együttműködés tervezett tématerületei:**

- Kerékpárkölcsönzési rendszer kialakításához, működtetéséhez kapcsolódó piackutatás, tervek, tanulmányok készítése
- Infrastrukturális adottságok feltérképezése, önkormányzatok, egyéb közszolgáltatók, turisztikai szolgáltató szereplők közötti együttműködések előkészítése
- Kisléptékű infrastrukturális fejlesztések megvalósítása
- Kapcsolódó közös marketingtevékenység

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület szervezet jogi formája egyesület. A szervezet 2007.évben alakult Baktalórántháza Város Önkéntes Köztestületi Tűzoltósága néven. Az egyesület a 2015. évben átalakításra került a LEADER programhoz kapcsolódó jogszabályi előírások alapján. A szervezet módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapszabályát a Nyíregyházi Törvényszék jogerős végzésével jóváhagyta. Az egyesület főbb tevékenységi körei:

- az érintett területre vonatkozó tanulmányok készítése;
- a területre és helyi fejlesztési tervre vonatkozó tájékoztatásra irányuló intézkedések;
- a helyi fejlesztési terv előkészítésében és végrehajtásában közreműködő személyzet képzése;
- promóciós rendezvények és vezetőképzés;
- helyi fejlesztési terv végrehajtása,

- a jól azonosított szubregionális vidéki területekre irányuló területalapú, helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása, multiszektoriális tervezése és végrehajtása, a helyi gazdaságkülönböző ágazatainak szereplői és projektjei közötti kölcsönhatáson alapulva;
- helyi köz- és magánszférabeli partnerségek kialakítása;
- a helyi fejlesztési stratégiák megvalósítására vonatkozó döntéshozatal;
- az Egyesület működésével kapcsolatos adminisztratív feladatok és tevékenységek;
- a helyi fejlesztési terv/stratégia megvalósításának pénzügyi igazgatása;
- részvétel a belföldi és európai hálózatok találkozói;
- a Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott animációs és hálózatépítési (networking) feladatok teljesítése;
- helyi vidékfejlesztési tervre/stratégiára vonatkozó információszolgáltatás;
- az emberi erőforrások fejlesztése a helyi együttműködés és partnerség elősegítése érdekében, konfliktuskezelés;
- a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia megvalósítását célzó projektek vonatkozásába a több szektorra kiterjedő együttműködések ösztönzése és támogatása;
- az Egyesület tevékenységének népszerűsítése;
- a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia megvalósításában résztvevő partnerek képzése;
- az Egyesület tagjainak képzése a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia végrehajtása érdekében;
- az érintett területekre vonatkozó tanulmányok készítése;
- az Egyesület képviselete különböző tanácskozásokon és eseményeken.

A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesület szervei:

- Közgyűlés
- Elnökség (Elnök, Alelnökök)
- Munkaszervezet (Munkaszervezet –vezető, munkatársak)
- Felügyelő bizottság
- Tervezői koordináló csoport
- Tematikus munkacsoportok

<u>Közgyűlés</u>

A szervezet legfőbb döntéshozatali szerve a közgyűlés, mely legalább évente egyszer ülésezik. A Baktalórántháza és Térsége LEADER Egyesületnek 77 tagja van. A tagságot 15 önkormányzat (Apagy, Baktalórántháza, Besenyőd, Laskod, Levelek, Magy, Nyírjákó, Nyírkarász, Nyírkércs, Nyírmada, Nyírtass, Ófehértó, Petneháza, Pusztadobos, Rohod), 19 civil szervezet (Apagy Horgászegyesület, Apagy Sportegyesület, Baktalórántházi Református Egyházközség, Besenyőd Református Egyházközség, Laskodi Polgárőr Egyesület, Levelek Sportegyesület, Községi Sportegyesület Magy, Nyírjákó Községért Közalapítvány, Nyírkarász Községért Közalapítvány, Nyírkércsi Református Községért Közalapítvány, Mi Kis Falunk Helytörténeti és Közösségépítő Egyesület, Nyírmadai Ifjúsági

Sportegyesület, Nyírtass Községért Közalapítvány, Kék Angyalok Önkéntes Polgárőr Egyesület, Bűnmegelőzési és Vagyonvédelmi Polgárőr Egyesület, Polgárőr Egyesület Petneháza, Petneházáért Alapítvány, Gyökerek Megteremtése Alapítvány, Rohod Sportegyesület) 26 vállalkozás (SZABADOS-OK Kft., Tyl-Sped Bt., Krivács és Fia Kft., H.ang.H.C. Kft., Vargarázs Kft., Tomócsik János E.V., Jakab Zoltánné E.V., UD Fa Kft., NYÍR-VITAL-MED Kft., Sitku Józsefné E.V., Czirják Istvánné E.V., Jákó-Tel Kft., Szabó Józsefné E.V., Ferra Bt., Sztankula János E.V., Szilágyi Zsolt E.V., HCINTERNATIONAL Kft., Fényesfa Kft., Rémik István E.V., Fejértó Mezőgazdasági Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet, Sirokkó Mezőgazdasági és Szolgáltató Szövetkezet, Szigeti Tanya, Kresznóczki Zoltán E.V., Daniné Groholy Gabriella E.V., Szoták Jánosné E.V., Kliebert Gusztáv Faipari Építőipari Vállalkozó) és 17 magánszemély (Balogh György, Horváth László, Id. Pál Sándor, Jakab József, Jantász Miklós Kornél, Kaszás Tóth András, Laskai Miklós, Laskai Tamás, Leleszi György, Nagy József, Nagy Lajos, Pál Csaba, Szabó Miklós, Szilágyi Zsolt, Tóth Miklós, Vida Viktor, Zavodnyik Sándor) alkotja.

Az egyesületbe a tagfelvétel korlátozásmentes, két jelenlegi tag ajánlásával bárki és bármely térségi szervezet felvehető a tagságba.

A közgyűlés feladatai:

- alapszabály módosítása,
- vezető tisztségviselők megválasztása,
- SZMSZ elfogadása,
- éves költségvetés és beszámoló elfogadása,
- fejlesztési stratégiák – programok elfogadása,
- stratégiai irányítás

Elnökség:

Az elnökség 9 tagból áll. Az elnökség tagjai: az elnök, 1. számú és 2. számú alelnök és 6 fő elnökségi tag, az alábbiak szerint:

Elnök: Nagy Lajos – Baktalórántháza Város Polgármester

1. sz. alelnök: Borsodi László – Levelek Sportegyesület elnöke
2. sz. alelnök: Sipos Miklós – Jákó-Tel Kft. ügyvezetője

Elnökségi tagok: Kiss István – Apagyi Horgászegyesület elnöke, Sztankula János – Nyírkarász Községért Közalapítvány elnöke, Kálmán Béla – Nyírmada Város Polgármester, Tóth Sándor – Sirokkó Mezőgazdasági és Termelő Szövetkezet elnöke, Daniné Groholy Gabriella – Egyéni Vállalkozó, Éles Tibor – Rohod Község Polgármester

Az egyesület ügyvezetése az elnökség hatáskörébe tartozik. Az elnökségben sem a közszféra, sem egyetlen más érdekcsoport nem rendelkezik a szavazati jogok 49% át meghaladó hányadával. Az elnökség feladata többek között a beszámolók, éves költségvetés készítése, az egyesületi vagyon kezelése, a szervezet működésével kapcsolatos iratok megőrzése, a működéssel kapcsolatos szabályzatok megállapítása, Munkaszervezet vezető kiválasztása.

Elnök: Az elnök vezeti és szervezi az Elnökség munkáját, képviseli az Egyesületet, intézkedik és dönt a közgyűlés vagy az Elnökség által a hatáskörébe utalt ügyekben, munkáltatói jogkört gyakorol a jogszabályokban meghatározott feltételek szerint Felelős az Egyesület törvényes működéséért, koordinálja az Elnökség tagjainak munkáját, gondoskodik arról, hogy intézkedéseik a közgyűlés és az Elnökség határozataival összhangban legyenek. Gondoskodik a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési

Hivatal által szabályozott delegált feladatok ellátásáról, mely hatáskört az Elnökség és a Közgyűlés nem vonhat el. Gondoskodik a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által szabályozott delegált feladatok ellátásához szüksége támogatási és kifizetési kérelmek benyújtásáról.

Munkaszervezet:

A munkaszervezet az Egyesület adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. A munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a munkaszervezet vezető irányítja. A munkaszervezet feladatai:

- a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásának kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeinek fejlesztését,
- megkülönböztetés mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek kizárják az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át nem közszférabeli partnerek adják, lehetőséget nyújtanak a kiválasztási döntés elleni fellebbezésre és írásos kiválasztási eljárás alkalmazására,
- összhang biztosítása a helyi fejlesztési stratégiával azáltal, hogy a műveleteket a stratégiai célkitűzések és célok eléréséhez való hozzájárulásuk szerint rangsorolják,
- pályázati felhívások, vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
- műveletek kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá – adott esetben – a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a felelős hatósághoz a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
- a helyi fejlesztési stratégia és a támogatott műveletek végrehajtásának figyelemmel kísérése, monitoringja, és a helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek végrehajtása,
- a HACS által kezdeményezett EU-s projektek kidolgozása, fejlesztése, megvalósítása,
- pályázók segítése,
- menedzsment, partnerség működtetés,
- animáció, társadalom, -gazdaság szervezés,
- kapcsolattartás külső szervezetekkel, a végrehajtás többi szintjével.

A munkaszervezet a munkaszervezet vezetőből és két fő munkatársból áll. A munkaszervezet nem önálló szervezet. A munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a munkaszervezet vezető irányítja. A munkaszervezet dolgozói munkájukat munkaviszony keretében látják el.

Az egyesület munkaszervezet vezetője Nagy Gábor. Nagy Gábor munkaszervezet vezető 2003-2015 között a Közép-Nyírségi Önkormányzati Többcélú Kistérségi Társulás munkatársa. A szervezetben térségfejlesztő menedzseri és projektmenedzseri feladatokat látott el. A közel 500 Mó Ft költségvetésű Baktalórántházi Gyerekesély program és két nagy volumenű EU-s térségi foglalkoztatási program vezetőjeként, valamint EU-s forrásból megvalósuló egyéb infrastrukturális projektek irányítása során jelentős tapasztalatokat szerzett. Részt vett a projekt generálásban, projektötletek kidolgozásában, pályázatírásban, megvalósításban. 2008-ig kistérségi közfoglalkoztatási programok koordinálását végezte, a pályázatírástól egészen az elszámolásokig. A Közép-Nyírségi Fejlesztési Egyesület vezetőjeként a civil szférából is van tapasztalata. Vállalkozási tevékenységgel kapcsolatban, a térségben elsőként létrehozott, a többcélú kistérségi társulás részvételével országosan elsőként alakuló szociális szövetkezet alapító tagjaként rendelkezik szakmai ismeretekkel. A munkatárs térségi szinten kiépített személyes kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Vidékfejlesztési területen részt vett a korábbi LEADER

pályázatok megírásában, projektötletek generálásában. A munkaszervezet tagja Hanuscsákné Jakab Tímea. Hanuscsákné Jakab Tímea az egyesület munkatársa tapasztalatainak nagy részét EU-s pályázatok megvalósítása során, a Közép-Nyírségi Önkormányzati Többcélú Kistérségi Társulásnál szerezte. A Baktalórántházi Gyerekesély program és egyéb kisebb EU-s projektek pénzügyi vezetőjeként részt vett a térségi programok kidolgozásában, megvalósításában. Folyamatosan részt vett a LEADER program és az újonnan alakult HACS térségi népszerűsítésében, rendezvények szervezésében, az egyesület vidékfejlesztési feladatokat ellátó szervezetekre vonatkozó jogszabályok szerinti átalakításában. A munkatárs kiépített személyes kapcsolatrendszerrel, kiváló térségi helyismerettel rendelkezik. A munkaszervezet napi munkáját további egy fő adminisztratív munkatárs segíti.

Tervezői koordinátor csoport

A HFS tervezésének koordinálására, irányítására egy szűkebb körű tervezői csoportot hozunk létre. A csoport tagjait a különböző szektorok képviselőiből állítjuk össze. A tervezői csoport tagjai: a két város képviselője, periférián elhelyezkedő települések polgármesterei 2 fő, a HACS munkaszervezetéből a munkaszervezet vezető és egy fő munkatárs, önkormányzati -térségi területfejlesztési tapasztalattal bíró munkatársak 2 fő, térségi turisztikai referens 1 fő, foglalkoztatási szakértő 1 fő, térségi szociális referens 1 fő, 1 fő térségi roma kisebbségi vezető, 1 fő közreműködő térségi vállalkozó. A tervezői csoportot folyamatosan tájékoztatjuk a HVS tervezésének előrehaladásáról. A beérkezett projektötleteket a csoporttal ismertetjük, a fejlesztési elképzeléseket a csoport javaslatait figyelembe véve alakítjuk ki.

Tematikus munkacsoportok kialakítása

A tervezés segítésére szakmacsoportonként tematikus munkacsoportok segítségével, térségi szakemberek bevonásával alakítjuk a stratégiánkat. Feladatuk a térségi projektötletek generálása, gyűjtése, feldolgozása, szereplők toborzása, információ közvetítés a célcsoport felé. 5-6 fős csoportokat alakítunk ki az alábbi területeken: Turisztika, Gazdaságfejlesztés, Civil közösségek, Helyi társadalom

HACS iroda

A HACS iroda a térség központjában, tömegközlekedéssel és személygépjárművel jól megközelíthető helyen, a Baktalórántháza Város Polgármesteri Hivatalának földszintjén kap helyet. Az iroda akadálymentesen megközelíthető. Az irodahelységeket a HACS bérlemény formájában biztosítja a munkatársak részére. Az iroda internet elérhetőséggel, vezetékes telefonvonallal rendelkezik. Az alapvető berendezések (számítógépek, fénymásoló, nyomtató stb.) a LEADER forrásból beszerzésre kerülnek, mivel a HACS újonnan alakult és az egyesület jelenleg nem rendelkezik ezekkel az eszközökkel. A működési források az alábbi költségekre kerülnek felhasználásra: Ingatlan, jármű és egyéb eszközök üzemeltetési költsége (irodabérleti díj, gépjárműbérlet, fénymásoló bérlet, rezsi költségek, iroda és berendezések javítási –karbantartási költségei), Adminisztrációs költségek (nyomtatvány irodaszer, ügyvédi díjak, egyéb jogszabályi megfelelést segítő szolgáltatások, banki költségek, hatósági díjak), PR, Marketing – kommunikációs költségek (kötelező és szabadon választott nyilvánossági elemek, posta, telefon, internet, honlap fenntartás), Szervezet és humánerőforrás fejlesztés költségei (oktatás, továbbképzés költségei, szakkönyvek, konferenciák részvételi díjai, kapcsolódó szakértői díjak), Szállítás, utazás, kiküldetési költségek (személyszállítási szolgáltatás, szállásdíj, személygépkocsi költségtérítés), Bérköltség (Bér+járulék, Megbízási díjak, béren kívüli juttatások,

táppénz, betegszabadság), Egyéb beszerzések, szolgáltatások (reprezentáció, egyéb anyagok, tagdíjak, nevezési díjak stb.)

HACS döntéshozatali folyamata

A támogatási kérelmek elbírálását standard/közösségvezérelt helyi fejlesztés/egyszerűsített kiválasztási eljárásrendben kell elbírálni. Az ügyfél által a LEADER HACS-hoz előzetesen benyújtott projektjavaslat alapján a Helyi Bíráló Bizottság (továbbiakban: HBB) dönt arról, hogy a tervezett fejlesztés illeszkedik-e a HVS-ben meghatározott célkitűzésekhez. A HBB támogató döntése nélkül a pályázó nem nyújthat be érvényes pályázatot. A LEADER HACS felhatalmazta az egyesület elnökségét a HBB feladatok ellátására. Az ügyfél által benyújtott projektjavaslatnak olyan adattartalommal és részletességgel kell rendelkeznie, amely alkalmas a HBB döntés meghozatalára, megfelelően alátámasztható a támogatás indoklása, de adott esetben ugyanilyen alapossággal az elutasítása is. A projektjavaslatot az ügyfél a HVS LEADER Intézkedési Tervében az adott intézkedéshez rendelt projekt adatlapon nyújtja be a LEADER HACS-hoz. Az adatlap azt az adatigényt tartalmazza, melyre minimálisan szükség van az illeszkedés megállapításához. A projektjavaslatot legkorábban az ügyfelek a felkészülésre biztosított idő első napjától kezdve, tehát a benyújtási időszakot megelőzően (az elektronikus felület nyitását megelőzően), a LEADER Intézkedési Tervek közzétételét követően folyamatosan nyújthatnak be. Az ügyfél a projektjavaslatát közvetlenül a LEADER HACS -hoz nyújtja be, amelyet a LEADER HACS a beérkezés napján iktat iktatórendszerében. A projektjavaslatok beérkezéséről külön nyilvántartást vezet, amelyet a projektjavaslatok beérkezésével egyidőben folyamatosan frissít.

A LEADER HACS az ügyfél projektjavaslatát kizárólag a HVS LEADER Intézkedési Tervét képező, az adott intézkedéshez rendelt, LEADER HACS által előzetesen kidolgozott, szükség esetén bővített projekt adatlap formátumában fogadja be.

A projektjavaslatot a HACS munkaszervezete megvizsgálja. Amennyiben a formai ellenőrzés során hiányosságokat tapasztal, úgy az ügyfelet felszólítja hiánypótlásra.

Hiánypótlás alkalmával a munkaszervezet azt kell vizsgálja, hogy a benyújtott projekt adatlap tartalmazza-e azokat az információkat, amelyek segítségével a HBB megállapíthatja, hogy a projektjavaslat illeszkedik-e a megjelölt HVS intézkedéshez. Mivel a HBB kizárólag hiánytalan projekt adatlap alapján tudja a döntését meghozni, így a hiányosan benyújtott adatlapról döntést nem hoz, kizárólag abban az esetben, ha az a hiánypótlás nem a LEADER HACS munkaszervezete által kért módon történt. A hiánypótoltatott projekt adatlapot a legközelebbi HBB ülésen tárgyalja meg a HBB.

A HACS munkaszervezet gondoskodik arról, hogy a hiánypótlási felszólítás a lehető legkevesebb időn belül kiküldésre kerüljön az ügyfélnek. A hiánypótlás szükségességéről a HACS munkaszervezete postai, vagy elektronikus úton értesíti az ügyfelet. Az ***értesítés formáját*** az ügyfél előzetesen választja meg a projekt adatlapon. A hiánypótlási felszólítást, illetve a beérkezett hiánypótlást a munkaszervezet saját iktatásában rögzíti, a hiánypótlásokat felvezeti a nyilvántartásába.

Az ügyfélnek postai kézbesítés esetén az értesítés átvételét, vagy elektronikus értesítés esetén a kiküldés napját követően a LEADER HACS által megszabott időtartam áll rendelkezésre a javításra és a javított űrlap kiegészítésére, visszaküldésére. A HBB döntéséhez szükséges adminisztrációt és előkészítő munkát a munkaszervezet végzi. A HBB eljárása a projekt adatlap munkaszervezet általi előterjesztésével kezdődik.

A HBB elkészíti a HBB ülések napjáról szóló ütemtervét, amelyet az ügyfelek tájékoztatása céljából a LEADER HACS a honlapján közzétesz. A munkaszervezet a HBB ülését megelőző 2 munkanappal

minden HBB tag részére elektronikusan megküldi az ügyfelek által benyújtott projektjavaslatok szkennelt változatát mellékletekkel együtt. Továbbá megküldi az ülésen megtárgyalásra kerülő projektlistát.

A HBB az ülésen dönthet arról, hogy a HBB üléséről megküldött értesítésben foglalt projektek megtárgyalásán túl tárgyalni kívánja-e azokat a projekteket, amelyek az értesítés időpontja és az ülés között a HACS-hoz beérkeztek, hiánypótlásra kerültek és az előírt módon beterjeszthetővé váltak. Ha a HBB úgy dönt, hogy ezeket a javaslatokat is megtárgyalja, úgy az összes beterjesztett javaslatról döntenie kell, nem tehet kivételt. A HBB a hozzá beterjesztett projektjavaslatokról a HVS-ben foglaltak alapján hoz döntést, mely jóváhagyás vagy elutasítás lehet. A döntésről szóló értesítést a HBB a munkaszervezet közreműködésével az ügyfél általi választott módon (elektronikus vagy postai) megküldi az IH által előírt formanyomtatványon.

Amennyiben a projektjavaslat elutasításra kerül a HBB megjelöli az elutasítás indokait és lehetőséget ad az átdolgozásra. Az ügyfél - optimális esetben az elutasítás indokait figyelembe véve - átdolgozás után ismételten benyújthatja projektjavaslatát. A HBB döntése ellen jogorvoslat nem áll az ügyfél rendelkezésére, azonban az elutasítás indokai mentén a folyamatos benyújtásra tekintettel átdolgozva ismételten benyújthatja projektjavaslatát.

Összeférhetetlenség

A támogatásra vonatkozó döntés előkészítésében és meghozatalában nem vehet részt az a személy vagy szervezet, aki az adott felhívásra támogatási kérelmet nyújtott be, a támogatási kérelem elkészítésében részt vett, valamint az aki

a) a szervezettel munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll,

b) a szervezet vezető tisztségviselője, vagy felügyelő bizottsági tagja,

c) a szervezet tagja, vagy aki abban közvetlen, vagy közvetett tulajdoni részesedéssel rendelkezik,

d) az értékelésre, a minőség-ellenőrzésre, vagy bírálatra benyújtott dokumentumok előkészítésében, vagy kidolgozásában bármilyen formában részt vett,

e) az a) – d) pontok szerinti személyek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:1 § 1. pontja szerinti közeli hozzátartozója,

f) tekintetében az irányító hatósághoz érkezett bejelentés alapján, vagy hivatalból az irányító hatóság megállapítja, hogy a pártatlan és objektív közreműködés nem biztosítható.

A támogatásra, pénzügyi eszköz végrehajtására vonatkozó döntés előkészítésében és meghozatalában részt vevő személy vagy szervezet képviseletére jogosult személy a döntés-előkészítési eljárás megkezdésekor az adott felhívásra vonatkozó teljes bizonyító erejű magánokiratban nyilatkozatot tesz arról, hogy az (1)–(1b) bekezdés szerinti összeférhetetlenség vele szemben nem áll fenn, a támogatásra vonatkozó döntés előkészítése és meghozatala során tudomására jutott minősített adatot, üzleti vagy banktitkot, fizetési titkot, illetve egyéb magántitkot megőrzi.

A projektek kiválasztási kritériumainak bemutatása

A pályázati felhívásokat a HFS-ben rögzített intézkedések alapján, az abban foglaltak szerint hirdetjük meg. A pályázati felhívásokat rövid időn belül, de szakaszolva tesszük közzé. Ennek megfelelően a beérkezett pályázatok is szakaszosan kerülnek értékelésre. A beérkezett pályázatok előzetes adminisztrációját a munkaszervezet végzi el. A pályázatok döntéséhez kapcsolódó pontozás

előkészítését a munkaszervezet végzi, a végső pontozást és elbírálást a kilenc tagú döntéshozó szerv hajtja végre, melynek eredményét határozatával fogadja el. A pályázatok vonatkozásában döntéshozatal, bírálat és határozat csak a szavazatra jogosultak minimum 50%-ának jelenlétében születhet. A döntéshozatalkor a döntéshozó szerveben a közszféra szavazatainak az aránya nem haladhatja meg az 50%-ot. A pályázatokhoz kapcsolódó pontozást az intézkedésekben leírtak szerint határozzuk meg. Csak az a projekt kerül elbírálásra, amely az intézkedésben leírt kritériumoknak megfelel és a meghatározott minimum pontértéket eléri. Minden intézkedésnek vannak alap kritériumai, melyeken felül történő többletvállalások plusz pontokat jelentenek. A többletpontok nagy többsége esélyegyenlőség biztosításához, foglalkoztatás bővítéshez, helyi termékek és szolgáltatások piacra jutásának – népszerűsítésének elősegítéséhez kapcsolódik. A projektek kiválasztása és értékelése során biztosítani kell az összeférhetetlenséget. A pályázatok értékelésében, kiválasztásában nem vehet részt olyan személy, aki vagy részt vett a projekt kidolgozásában, vagy érintett a pályázó részéről.

8.4. Kommunikációs terv

1. *Célcsoportok azonosítása*

Elsődleges célcsoport

Szervezeten belüli célcsoportok: egyesület közgyűlése, elnökség, tervezői koordinátor csoport, tematikus munkacsoportok

Szervezeten kívüli célcsoportok: térségi vállalkozások, térségi civil szervezetek, térségi egyházak, térségi önkormányzatok

Másodlagos célcsoport

- Elektronikus és nyomtatott média

- Lakosság

2. *Kommunikációs eszközök alkalmazása*

Egységes arculat

A HACS a HFS kidolgozásának előkészítő szakaszában a szervezetre, térségre jellemző elemeket tartalmazó, egyedi arculatot alakított ki, melynek fő eleme az elkészült logó. A logót minden szervezetnek alkalmaznia kell, aki pályázati támogatásban részesül. Azt a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítése során, a kötelező nyilvánossági elemeken túl, szórólapokon, kiadványokban, webes felületeken alkalmazni kell.

Honlap

A LEADER programmal, szervezettel kapcsolatos a célcsoportok számára fontos információkat a www.baktaleader.hu honlapon foglaljuk össze. A honlap tartalmazza a szervezetre jellemző arculati elemeket. A honlapon bemutatásra kerül a HACS, az aktuális pályázati felhívások, a támogatásban részesülő szervezetek, a megvalósított projektek. A honlapon lehetőséget biztosítunk az ügyfelek, partnerek számára panaszkezelésre, valamint megjelenítjük a szervezet gazdálkodási adatait is. A projekthez kapcsolódó nyilvános eseményeket programnaptárban foglaljuk össze. A honlapon, együttműködés keretében, lehetőséget nyújtunk partnerszervezetek megjelenítésére is.

Promóciós és tájékoztató kiadványok, szórólapok

Célcsoportja a potenciális partner szerveztek, a sajtó munkatársai. Kommunikációs célja a projekt

során elérhető szolgáltatások, lehetőségek ismertségének növelése (a projekt és a források rövid bemutatása, a csatlakozás módja, feltételei, az elérhetőségek megadása)

Sajtóközlemények, hírlevelek kiadása:

A HFS megvalósítása során több lépcsőben tájékoztatjuk a helyi és megyei írott sajtót a program előre haladásáról. A fontosabb eseményekről, tevékenységekről közleményeket adunk ki, melyeknek célja a program iránti érdeklődés folyamatos fenntartása

Rendezvények

Az egyes célcsoportokat célzó rendezvények, melyeknek célja a program lehetőségeinek és eredményeinek a kommunikálása, a mind szélesebb körű ismertség biztosítása. A rendezvényeken lehetőség nyílik előadások, tájékoztatók tartására, szórólapok, tájékoztató anyagok szétosztására, kihelyezésére.

Televíziós megjelenések

A HFS megvalósítása során a jelentősebb rendezvényeken televíziós felvételek, összefoglalók készülnek, melyek megjelenítésre kerülnek a helyi és megyei televíziók műsoraiban, hírblokkjaiban.

Egyéb eszközök

- kötelező nyilvánossági elemeket és szervezeti arculatot hordozó egységes névjegykártyák, fejléces levélpapírok és borítékok
- kötelező nyilvánossági elemeket és szervezeti arculatot hordozó ajándéktárgyak (pl.: toll, kulcstartó, nyakpánt, zseblámpa, pendrive, póló, sapka stb…)
- kötelező nyilvánossági elemeket és szervezeti arculatot hordozó molinó
- kötelező nyilvánossági elemeket és szervezeti arculatot hordozó tájékoztatási táblák

Kommunikációs tevékenységhez kapcsolódó költségvetés:

- Kötelező nyilvánossági elemek biztosítása (tájékoztatási tábla, sajtóközlemény stb.) 350.000 Ft

- Honlap üzemeltetése évente 120.000 Ft, összesen: 600.000 Ft

- Rendezvények évente 100.000 Ft, összesen: 500.000 Ft

- Egyéb kommunikációs eszközök (molinó, szórólap, kiadvány, tájékoztató anyag, ajándéktárgyak stb.) összesen 1.000.000 Ft

8.5. Monitoring és értékelési terv

A HFS megvalósítása során a HACS számára elengedhetetlen a projektgazdák által megpályázott és elnyert források felhasználásának folyamatos nyomonkövetése, az ezzel kapcsolatos visszacsatolás. A stratégiában vállalt kimeneti és eredmény indikátorok aktuális értékeinek folyamatos mérésével a program végrehajtói információhoz jutnak, mely információk alapján, szükség esetén a HACS vezetése és a döntéshozók meghozhatják a szükséges intézkedéseket.

Monitoring értékelés lépései:

1. A stratégiában minden intézkedésekhez reálisan elérhető kimeneti és eredményindikátor került meghatározásra, melyek a pályázati felhívásokban is megjelenítésre kerülnek.
2. A pályázati adatlapon az intézkedéshez tartozó eredményindikátorok megnevezését és annak a pályázó által vállalt értékét minden projektgazdának meg kell jelölnie.

3. A támogató okirat kiállítását követően a projektgazdák tájékoztatást kapnak az általuk vállalt eredményindikátorok mérésének módjáról , a hozzá kapcsolódó dokumentációs kötelezettségekről

4. A HACS munkaszervezete a pályázati adatlapok alapján összegyűjti és nyilvántartásba veszi a vállalt indikátorokat.

5. A projektek fizikai zárását követően a pályázók a megvalósult fejlesztésről szakmai beszámolót kötelesek benyújtani a HACS felé, melynek kötelező tartalmi elemi a vállalt indikátorok. A pályázók ezen túlmenően a fejlesztésről folyamatos fotódokumentációt kötelesek vezetni, melyez a szakmai beszámoló mellékleteként be kell csatolni.

6. A HACS iroda a beérkezett adatokat feldolgozza , az elért eredményeket kielemzi, majd összeveti a HFS -el. A HFS felülvizsgálatai során az információk alapján a döntéshozó szerv felé javaslatot tesz az esetleges intézkedések meghozatalára.

A HACS az értékelés során a szakmai előrehaladás vizsgálatán túl folyamatosan figyelemmel kíséri a rendelkezésre álló forrás felhasználásának mértékét is.

Indikátortáblázat

Mutató megnevezése	Definiálása	Adatforrás helye	Adatszolgáltatás gyakorisága
A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE)			
Új, vagy továbbfejlesztett szolgáltatással/infrastruktúrával érintett lakosság aránya	A fejesztéssel érintett szolgáltatást igénybevevők száma	A projektgazdák által vezetett jelenléti ívek, forgalmi naplók	Projektek fizikai zárását követően, illetve félévente
Rendezvényen résztvevők száma	A támogatásból megvalósuló rednezvényeken részt vevő szerveztek, személyek száma	Projektgazdáknál jelenléti ívek, egyéb résztvevőket igazoló megoldások (karszalagok, belépők stb.)	Projekt fizikai zárását követően, illetev félévente
Turisztikai fejlesztéssel érintett szolgáltatásokat igénybe vevők száma	Turisztikai szolgáltatást igénybe vevő magánszemélyek és szervezetek száma	Projektgazda által vezetett jelenléti ív, forgalmi napló, vendégkönyv, belépő, karszalag stb alapján	Projekt fizikai befejezését követően félévente.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 és 19.3 alintézkedés						
Ssz.	**Az intézkedések megnevezése**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Összesen**	**%**
1	Induló és mikro -vállalkozások fejlesztése		**72**	**72**			**144**	**42**
2	Induló és működő mezőgazdasági mikro - vállalkozások fejlesztése		**25**	**26**			**51**	**15**
3	Közösségi célú fejlesztések		**29**	**30**			**59**	**17**
4	Turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése		**17**	**17**			**34**	**10**
5	Helyi és térségi rendezvények támogatása		**5**	**25**			**30**	**9**
6	Humánszolgáltatás fejlesztés		**10**	**15**			**25**	**7**
EMVA LEADER 19.2 összesen			**158**	**185**			**343**	**100**
VP6-19.3.1.-17 Térségek közötti együttműködések				10	10		20	100
EMVA LEADER 19.3 összesen				10	10		20	100
EMVA LEADER 19.2 és 19.3 összesen			**158**	**195**	10		**363**	**100**

Ssz		**Egyéb forrás:** ***Alap/Program/Prioritás/Beavatkozási terület, intézkedés***						
	Az intézkedések megnevezése	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Összesen**	**%**
1.	EFOP 1.7-1-17			33	30	30	93	82
2.	EFOP 2.3.1-17			20			20	18
Egyéb forrás összesen		0	0	53	30	30	113	100

	Fejlesztési források összesen	**0**	**158**	**248**	**40**	**30**	**476**	**100**

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.2 és 19.3 alintézkedés							
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**Összesen**
Működési költségek	15.5	11	11	12	12			61,5
Animációs költségek		1	1	1	1			4
Egyéb bevétel (tagdíj)	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3			11,5
Összesen	17,8	16,3	16,3	16,3	16,3			77